



Sipoon hyvinvointikertomus 2017–2020

SIPOON HYVINVOINTIKERTOMUS 2017–2020

Sisällys

Alkusanat

1.	SIPOON HYVINVOINTIPOLITIikka	1
1.1.	Kuntastrategian keskeiset linjaukset	1
1.2.	Kunnan hyvinvointitavoitteet	1
1.3.	Alueellinen hyvinvointikertomus	2
2.	KUNNAN RAKENTEET JA ELINVOIMA	3
2.1.	Väestörakenne	3
2.2.	Sosioekonominen rakenne	9
2.3.	Elinkeinoelämä	12
2.4.	Luonto ja arjen elinympäristö	13
2.5.	Esteettömyys	13
3.	KUNTALAISTEN HYVINVOINTI	14
3.1.	Kaikki ikäryhmät	14
3.1.1	Osallisuus ja elämänlaatu	14
3.1.2	Turvallisuus	17
3.1.3	Terveys ja toimintakyky	22
3.1.4	Toimeentulo	26
3.2.	Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	27
3.3.	Nuoret ja nuoret aikuiset	34
3.4.	Työikäiset	40
3.5.	Ikäihmiset	43
4.	SIPOON KUNNAN ROOLI KUNTALAISTEN HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ	45
4.1.	Kunnan palvelut	45
4.2.	Kunnan taloudellinen tila	50
5.	VUOSIRAPORTTI 2017: TOTEUTUNEET TOIMENPITEET	51
6.	SUUNNITELMA HYVINVOINNIN EDISTÄMISESTÄ	55
6.1.	Tavoitteet ja toimenpiteet	57
7.	YHTEENVETO	60

Liite 1. Taulukko- ja kuvioluettelo

Alkusanat

Sipoon hyvinvointikertomus 2017–2020 sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin aikaisemmilta vuosilta sekä suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi lähivuosien aikana. Hyvinvoinnin osatekijöinä tarkastellaan terveyden ja toimintakyvyn lisäksi elinolosuhteita, ympäristöä, asumisolaja, toimeentuloa, ihmissuhteita, yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja turvallisuutta. Hyvinvoinnin ja terveyden suora mittaaminen on monimutkaista, ja hyvinvointi merkitsee ihmisille erilaisia asioita elämänkaaren eri vaiheissa.

Hyvinvointikertomuksessa hyvinvointia tarkistellaan sekä koko väestön osalta että ikäryhmittäin. Asukkaiden hyvinvointitilanne vertaillaan neljän samankaltaisen kunnan arvojen sekä koko maan keskiarvojen mukaan. Vertailukunnat ovat Kirkkonummi, Loviisa, Porvoo ja Tuusula.

Kunnan johtoryhmä toimii hyvinvointityön johtoryhmänä. Sen alaisuudessa on poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä.

Hyvinvoinnin edistämisestä on säädetty useissa laissa. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta. Kuntalaki (410/2015) edellyttää, että kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Terveystalolain (1326/2010) mukaan kunnan on seurattava asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestö-ryhmittäin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen työväline ja poliittisen päätöksenteon tuki, joka toimii kunnan strategiatyön sekä toiminnan ja talouden suunnittelun yhtenä perustana. Hyvinvointipolitiikka sisältää kaiken toiminnan, joka vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin ja sen kokemiseen. Hyvinvointityö koskee kaikkia kunnan toimijoita viranhaltijajohdosta ja poliittisista päätöksentekijöistä työntekijöihin, kuntalaisiin ja alueellisiin ja paikallisiin yhteistyökumppaneihin.

Vuosina 2017–2019 Sipoon kunta osallistuu Suomen Kuntaliiton vetämään Kunta hyvinvoinnin edistäjänä -verkostoprojektiin, jonka teemoina ovat tulevaisuuden kunnan muuttuva hyvinvointirooli, hyvinvointijohtamisen kehittäminen, hyvinvoinnin edistämisen hyvät käytännöt ja hyvinvointiennakointi. Kunta osallistuu myös KUUMA-kuntien yhteiseen hyvinvointityöryhmän työskentelyyn.

Vuoden 2021 alussa vastuu julkisten sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä siirtynee kunnilta maakunnille. SOTE- ja maakuntauudistus vaikuttaa merkittävästi kunnan toimintaan. Myös hyvinvointityötehtävät järjestellään uudelleen uuden lainsäädännön edellyttämällä tavalla siten, että kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien ja maakuntien yhteinen tehtävä. Tulevina vuosina tekninen kehitys ja lääketieteelliset edistysaskeleet tarjoavat uusia mahdollisuuksia sekä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi että kuntalaisten osallistamiselle.

1. Sipoon kunnan hyvinvointipolitiikka

1.1. Kuntastrategian keskeiset linjaukset

Kuntalain mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen.

Valtuusto hyväksyi tammikuussa 2018 Sipoon strategian 2018–2021. Uuden kuntastrategian vision mukaan Sipoo on pääkaupunkiseudun kupeen viherkeidas, jossa on mahdollisuus yhteisölliseen asumiseen ja vapaa-aikaan sekä menestykselliseen yrittämiseen. Sipoossa asuu ja yrittää aktiivisia ja oma-aloitteisia ihmisiä, jotka voivat hyvin ja saavat asioita aikaan yhdessä tekemällä.

Strategiassa määritellään kolme päätavoitetta: 1) Sipoossa asuu onnellisia ja hyvinvoivia ihmisiä, 2) kunta toimii ja kehittyy kestäväällä tavalla ja 3) talous on tasapainossa.

Kuntastrategia tarjoaa oivan lähtökohdan hyvinvointikertomukselle ja sen tavoitteille. Kuntastrategiassa kunnan luottamushenkilöiden ja työntekijöiden toiminnan tavoitteena on edistää asukkaiden hyvinvointia. Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat etusijalla: ”Mahdollistamme ja tuemme sipoolaista menkeä ja yhdessä tekemistä luomalla olosuhteet yhteisöjen vahvistumiselle, uusien asukkaiden kotiutumiselle sekä asukkaiden aktiiviselle ja hyvinvoivalle elämälle.”

1.2. Kunnan hyvinvointitavoitteet

Kunnan toiminnan tavoitteena ovat hyvinvoivat asukkaat, jotka ottavat vastuuta omasta terveydestään ja tuntevat olonsa turvalliseksi ja kokevat saavansa laadukasta palvelua. Tehokkaasti tuotetut hyvinvointia tukevat palvelut ovat yhdenvertaisesti ja helposti kaikkien asukkaiden ulottuvilla.

Kuntalaiset huolehtivat omasta ja lähiyhteisönsä hyvinvoinnista ja terveydestä voimavarojensa puitteissa. Kunta edistää omalta osaltaan kuntalaisten hyvinvointia. Tämä edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä kunnan organisaatiossa. Kuntalaisten hyvinvointi liittyy terveys- ja sosiaalipalvelujen lisäksi koulutukseen, päivähoitoon, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kunnan hoitamiin tehtäviin.

Kunnan yhteistyökumppaneita hyvinvoinnin edistämässä ovat yhdistykset, yritykset, seurakunnat, yhteisöt ja vapaaehtoiset sekä myös valtionviranomaiset ja muut kunnat.

Toiminnassaan kunta pyrkii vähentämään yhteiskunnallista polarisoitumista, jotteivät väestöryhmien väliset erot kasvaisi entistä enemmän – osa väestöstä voi sekä taloudellisesti että terveydellisesti erittäin hyvin ja toisaalta hyvinvoinnin vajeet kasautuvat osalle väestöä.

1.3. Alueellinen hyvinvointikertomus

Keväällä 2017 julkaistiin Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueen ensimmäinen alueellinen hyvinvointikertomus: HUS-alueen hyvinvointikertomus 2016. Kertomuksen tavoitteena on esittää hyvinvoinnin ja terveyden tilannekuva HUS-alueella kokonaisuutena, ja nostaa esille alueen hyvinvointiin liittyviä keskeisiä vahvuuksia ja haasteita. HUS-alueen kunnat ovat olleet mukana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöverkoston kautta sekä vastaamalla kuntiin lähetettyyn Webropol-kyselyyn. Hyvinvointikertomus toimii pohjana tulevalle kehitystyölle.

Hyvinvointikertomuksen mukaan HUS-alueella asuvien keskimääräinen kokemus omasta elämänlaadustaan on hivenen korkeampi kuin koko maassa. Hieman yli puolet on raportoinut elämänlaatunsa hyväksi.

Suurin osa pienistä lapsista voi hyvin ja he saavat iloa läheisistä ihmissuhteista. Toisaalta huostaan otettujen tai kiireellisesti sijoitettuna olleiden lasten osuus on kasvanut viiden vuoden aikana ja lastensuojeluilmoitusten lukumäärä on noussut kolmanneksen viidessä vuodessa.

Varhaisnuorista yhä suurempi joukko kokee terveys- ja hyvinvointiasioiden menneen positiivisempaan suuntaan. Lukiolaisista noin kuudennes ja ammattikoululaisista yli viidennes kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Alkoholin käyttö on koko 2000-luvun ajan kehittynyt myönteisesti alle 18-vuotiaiden keskuudessa. Raittius on yleistynyt sekä alkoholin säännöllinen käyttö ja humalajuominen on vähentynyt. Toisaalta nuuskan käyttö on lisääntynyt selvästi ja myös huumekekeilut ovat yleistyneet.

Työikäisten hyvinvointi on muuttunut positiivisempaan suuntaan, mutta myös elämän kuormittuneisuutta koetaan. Työikäisten elintavoissa on tapahtunut positiivista muutosta tupakoinnin ja alkoholikäyttyäytymisen osalta, mutta toisaalta lihavuus lisääntyy ja toimintakyvyttömyys kasvaa.

Lähes puolet ikäihmisistä kokee elämänlaatunsa hyväksi. Vastaavasti noin puolet ikäihmisistä kokee terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi. Positiivista on se, että elämänlaatunsa hyväksi kokevien osuus on pysynyt yhtä suurena viiden vuoden takaiseen verrattuna, kun taas terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokeneiden osuus on pienentynyt. HUS-alueella suurempi osa ikääntyneistä kokee terveytensä kuitenkin yleisesti huonommaksi kuin koko maassa keskimäärin.

2. Kunnan rakenteet ja elinvoima

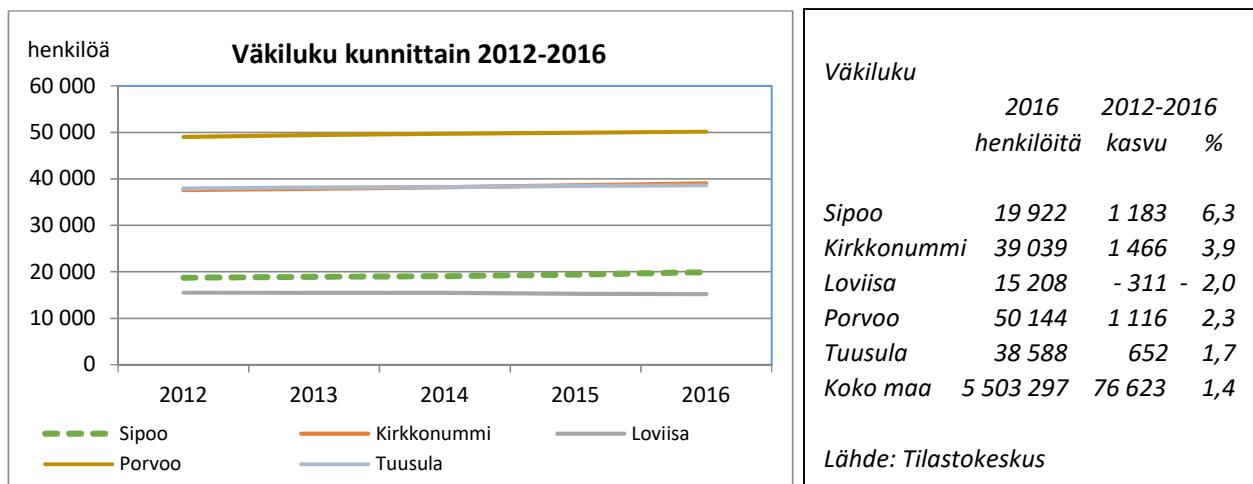
2.1. Väestörakenne

Väestönkasvu

Vuoden 2016 lopussa Sipoon väkiluku oli 19 992. Miehiä oli 9 985 ja naisia 9 937. Suomenkielisiä oli 12 465 (63 %), ruotsinkielisiä 6 616 (33 %) ja muun kielisiä 841 (4 %). Muun kieliset edustivat noin 40 eri kieltä, puolet puhuvat eestiä tai venäjää.

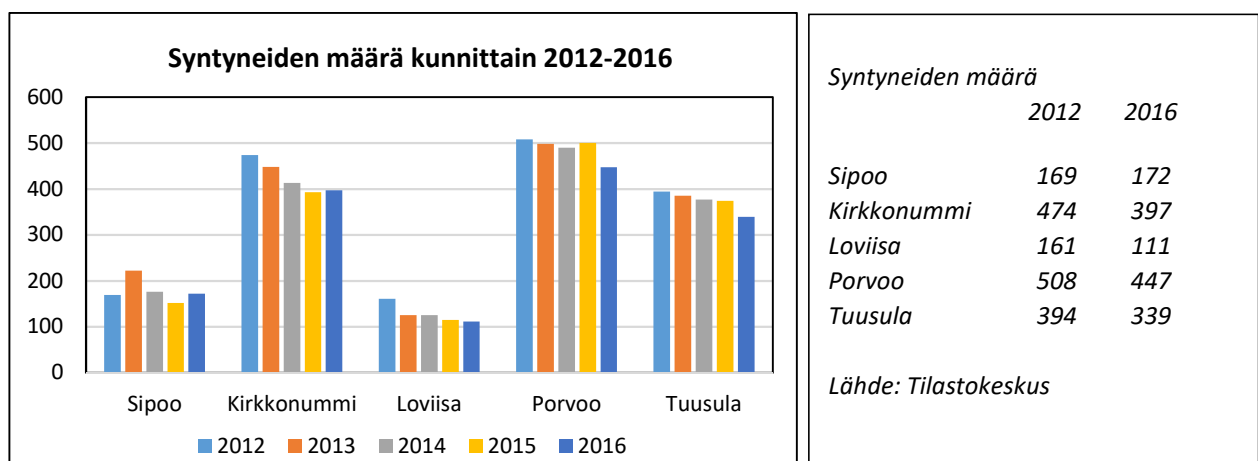
Vuodesta 2012 vuoteen 2016 Sipoon väestönkasvu oli nopeampi kuin koko maan ja myös vertailukuntien: Kirkkonummi, Loviisa, Porvoo ja Tuusula. Sipoon väestö lisääntyi melkein 1 200 hengellä. Kasvu oli 6,3 %. Koko maassa väestö kasvoi 1,4 %:lla.

Kuvio 1. Väkiluku kunnittain 31.12.2012–31.12.2016



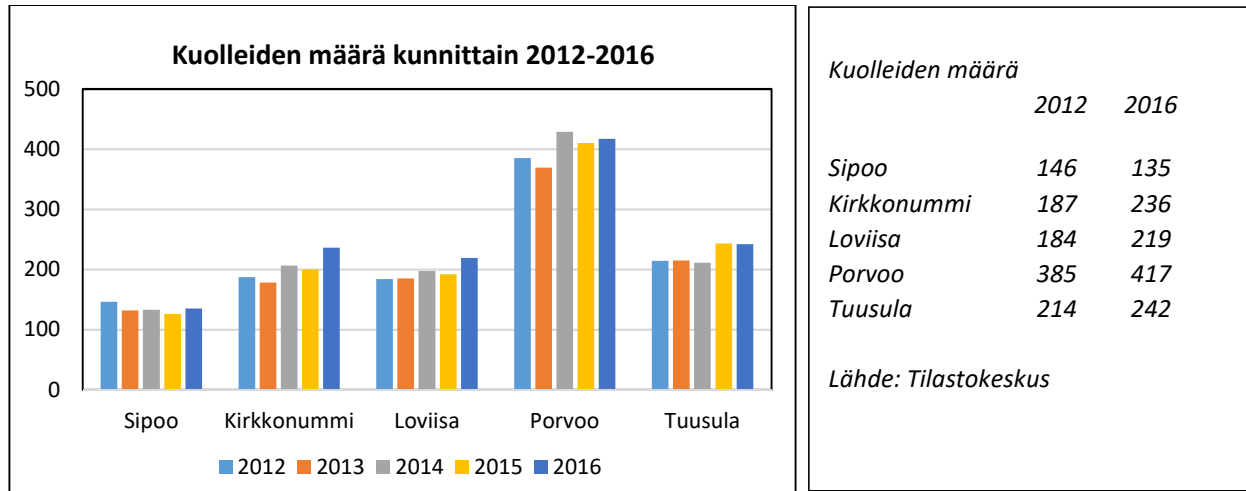
Kunnan tavoitteena on jatkuva väestönkasvu. Väestönkasvun osatekijöitä ovat syntyvyys, kuolleisuus ja muutto. Vuosina 2012–2016 Sipoossa syntyvyyden ja kuolleisuuden taso on pysynyt jokseenkin samana.

Kuvio 2. Syntyneiden määrä kunnittain vuosina 2012–2016



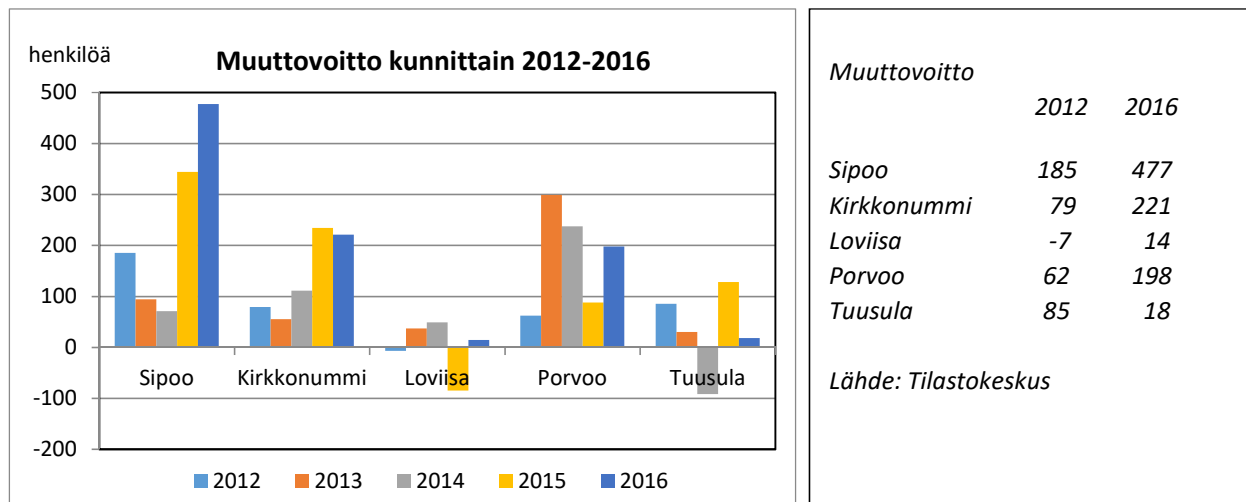
Sipoossa syntyy vuosittain noin 170 lasta ja kuolee noin 130 henkilöä. Väestön ikärakenteen vanhene-
minen näkyy vertailukunnissa syntyvyyden laskuna ja kuolleisuuden nousuna.

Kuvio 3. Kuolleiden määrä kunnittain vuosina 2012–2016



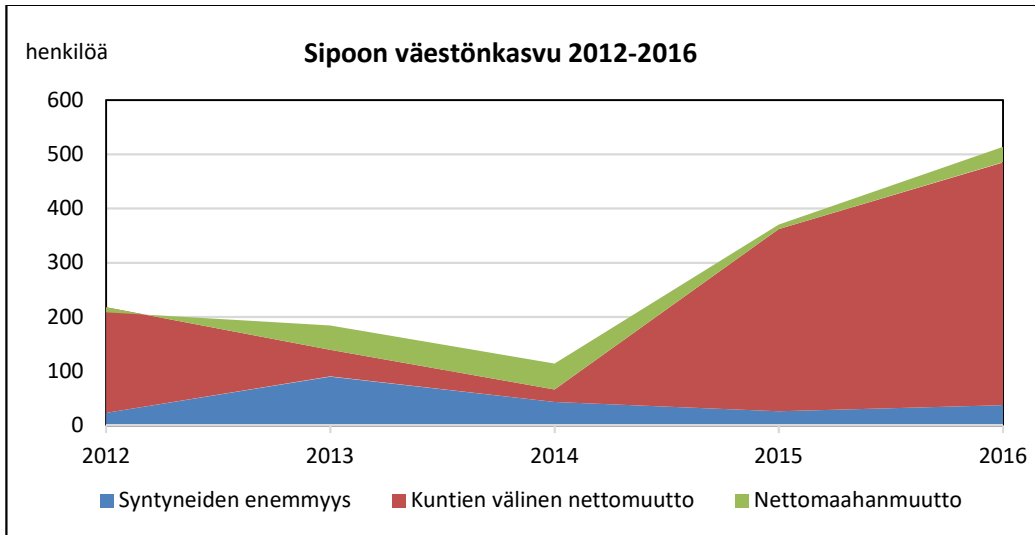
Sekä Sipoossa että vertailukunnissa muuttovoitto on vaihdellut voimakkaasti. Vuosina 2012–2016
Sipooseen muutti vuosittain keskimäärin 1 280 henkilöä ja pois muutti keskimäärin 1 050 henkilöä.

Kuvio 4. Muuttovoitto kunnittain vuosina 2012–2016



Vuosina 2012–2016 Sipoon väestönkasvu vaihteli 120 ja 477 hengen välillä, mikä johtuu siitä, että syntyneiden enemmys vaihteli 23 ja 90 hengen välillä ja muuttovoitto 71 ja 477 hengen välillä.

Kuvio 5. Sipoon väestönkasvu vuosina 2012–2016



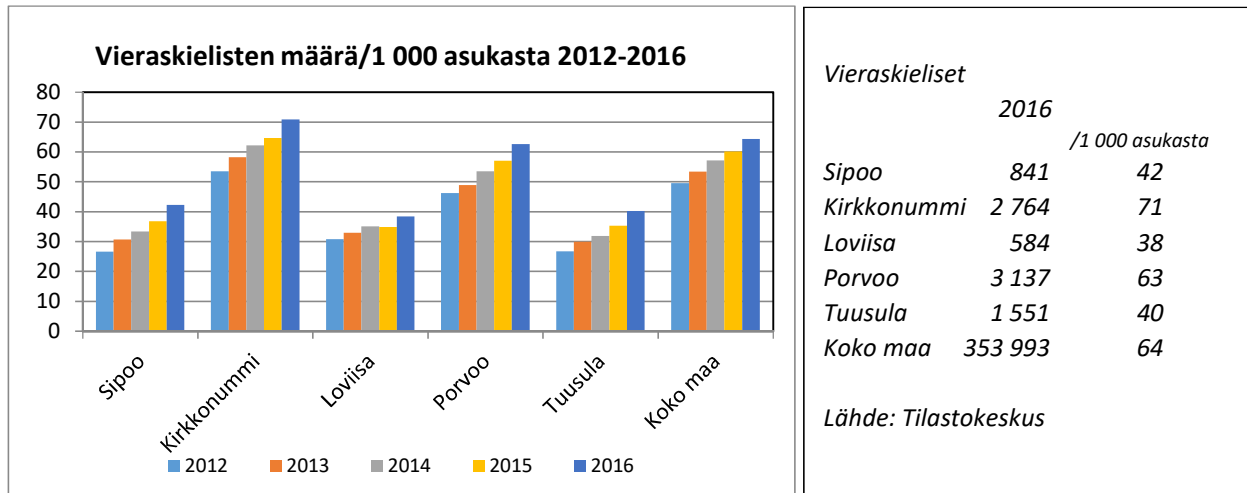
Taulukko 1. Sipoon väestönkehitys vuosina 2012–2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Syntyneet	169	222	176	152	172
Kuolleet	146	132	133	126	135
Syntyneiden enemmys	23	90	43	26	37
Kuntien välinen nettomuutto	195	49	23	336	448
Nettomaahanmuutto	-10	45	48	8	29
Kokonaisnettomuutto	185	94	71	344	477
Väkiluvun korjaus	5	-9	6	-5	9
Väestönmuutos	213	175	120	365	523
Sipoon väkiluku	18 739	18 914	19 034	19 399	19 922

Kielisuhteet

Vieraskielisten määrä kasvaa. Vuonna 2012 Sipooissa oli tuhatta asukasta kohden 27 vieraskielistä, vuonna 2016 määrä oli 42. Koko maassa vieraskielisten määrä kasvoi 49 henkilöstä 64 henkilöön tuhatta asukasta kohden.

Kuvio 6. Vieraskielisten määrä/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016



Tulevina vuosina suomenkielisten ja vieraskielisten osuudet kasvavat Sipooissa. Ruotsinkielisten osuus pienenee suhteellisen nopeasti ruotsinkielisten vanhemman väestörakenteen takia.

Väestön ikärakenne

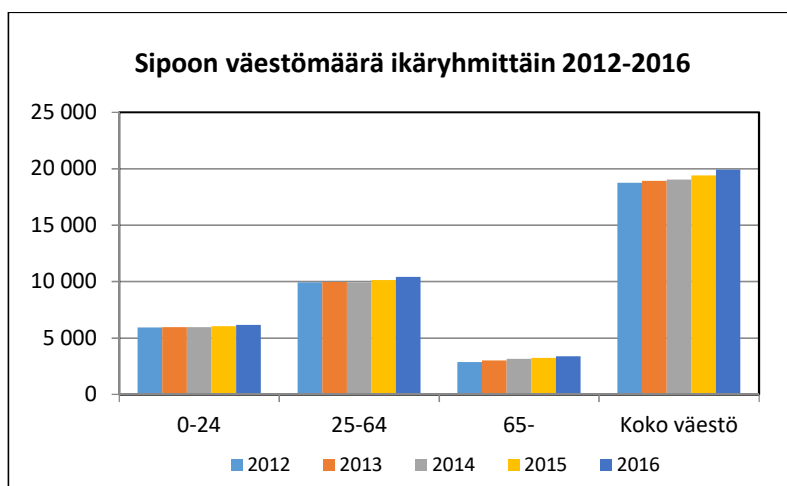
Vuosina 2013–2016 väestön ikärakenne vanheni jonkin verran. Vuonna 2016 Sipooissa oli 0–6-vuotiaita 8 %, 7–18-vuotiaita 17 %, 19–39-vuotiaita 21 %, 40–64-vuotiaita 37 % ja 65–100-vuotiaita 17 %.

Vuonna 2016 Sipoon väestöstä oli lapsia, nuoria ja nuoria aikuisia 31 % (0–24-vuotiaat), työikäisiä 52 % (25–64-vuotiaat) ja ikäihmisiä 17 % (65 vuotta täyttäneet). Viime vuosien aikana kaikki kolme ikäryhmää on määrällisesti kasvanut, mutta 0–24-vuotiaiden ja 25–64-vuotiaiden osuudet ovat pienentyneet ja 65 vuotta täyttäneiden määrä on kasvanut. Sodan jälkeiset suuret ikäluokat ovat saavuttaneet eläkeiän ja ihmisten elinikä nousee koko ajan. Nämä seikat vaikuttavat eläkeläisten määrän nopeaan kasvuun.

Taulukko 2. Sipoon väestömäärä ikäryhmittäin vuosina 2012–2016

	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
						%				
0-24	5 936	5 961	5 958	6 039	6 139	31,7	31,5	31,3	31,1	30,8
25-64	9 927	9 961	9 938	10 117	10 419	53,0	52,7	52,2	52,2	52,3
65-	2 876	2 992	3 138	3 243	3 364	15,3	15,8	16,5	16,7	16,9
Koko väestö	18 739	18 914	19 034	19 399	19 922					

Kuvio 7. Sipoon väestömäärä ikäryhmittäin vuosina 2012–2016



Sipoon väestömäärä

2012-2016

Ikäryhmät lisäys %

0-24 203 3,4

25-64 492 5,0

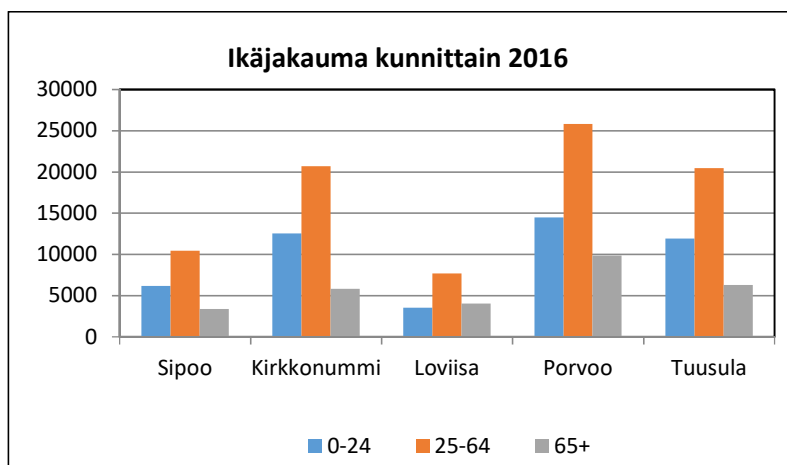
65- 488 17,0

Koko väestö 1 183 6,3

Lähde: Tilastokeskus

Väestön ikärakenteiden alueittaiset erot ovat pieniä vertailukunnissa, joiden ikärakenne on, nuorempi kuin koko maan, Loviisaa lukuun ottamatta.

Kuvio 8. Ikäjakautuma kunnittain vuonna 2016



Ikäryhmät 2016

0-24 25-64 65+

Sipoo 6 139 10 419 3 364

Kirkkonummi 12 536 20 695 5 802

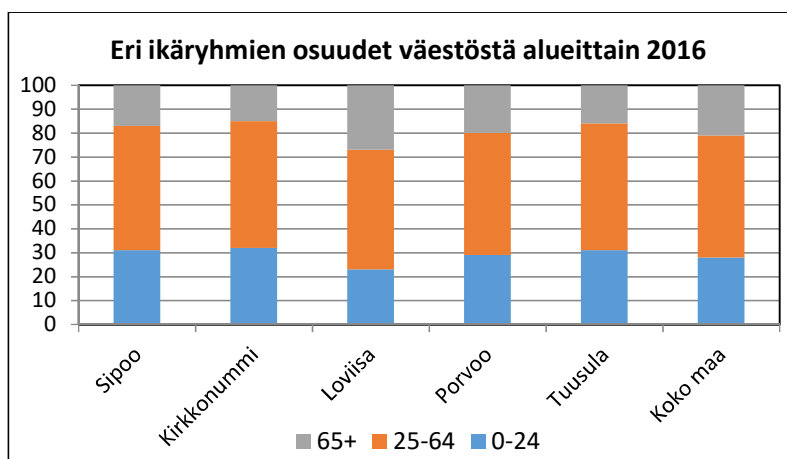
Loviisa 3 516 7 666 4 026

Porvoo 14 471 25 812 9 861

Tuusula 11 896 20 433 6 259

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 9. Eri ikäryhmien osuudet väestöstä alueittain vuonna 2016



Ikäryhmät 2016

0-24 25-64 65+

%

Sipoo 31 52 17

Kirkkonummi 32 53 15

Loviisa 23 50 27

Porvoo 29 51 20

Tuusula 31 53 16

Koko maa 28 51 21

Lähde: Tilastokeskus

Vuosina 2013–2016 Sipoon 65 vuotta täyttäneen väestön määrä kasvoi 17 %, yhteensä 488 hengellä. Kahden vanhimman ikäryhmän lukumäärät ovat vielä suhteellisen pieniä (65–74-vuotiaat ja 75 vuotta täyttäneet), mutta kasvavat, kun nykyiset 65–74-vuotiaat siirtyvät seuraaviin ikäryhmiin.

Taulukko 3. 65 vuotta täyttäneet Sipoossa ikäryhmittäin vuosina 2012–2016

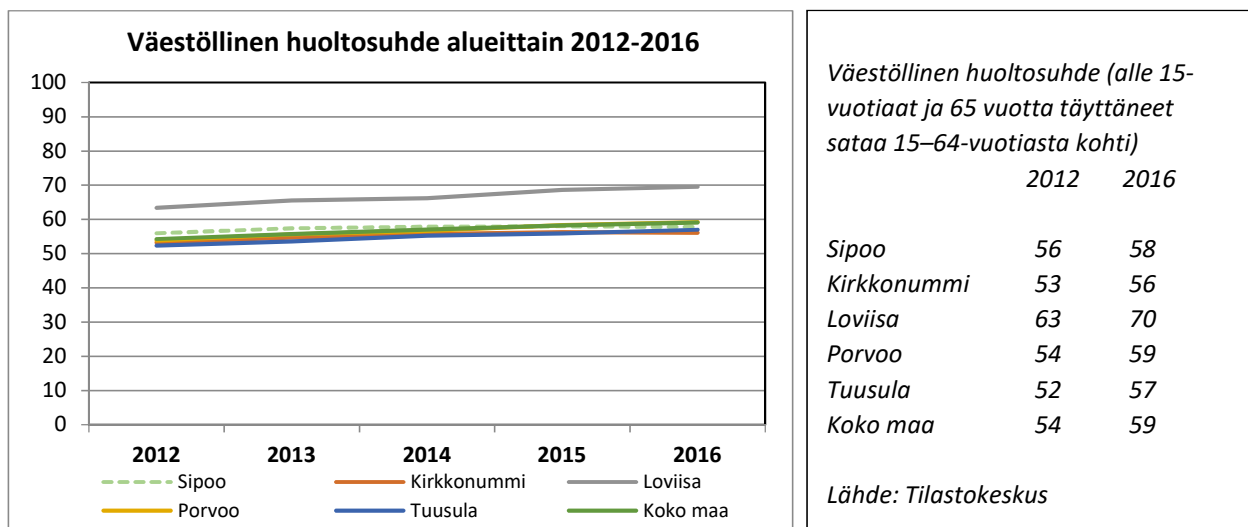
	2012	2013	2014	2015	2016	2012-2016		2012	2013	2014	2015	2016
						lisäys	%	%				
65-74	1 707	1 777	1 888	1 931	1 969	262	15,3	59,4	59,4	60,2	59,5	58,5
75-84	872	896	908	956	1 018	146	16,7	30,3	29,9	28,9	29,5	30,3
85-	297	319	342	356	377	80	26,9	10,3	10,7	10,9	11,0	11,2
Kaikki	2 876	2 992	3 138	3 243	3 364	488	17,0					

Väestöllinen huoltosuhde

Väestöllinen huoltosuhde (demografinen huoltosuhde) ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiaasta ja 65 vuotta täyttänyttä on sataa 15–64-vuotiaasta (työikäistä) kohti. Suomessa väestöllinen huoltosuhde heikkenee vuodesta toiseen. Väestö ikääntyy ja syntyvyys laskee. Pienenevä määrä työssäkäyviä pitää huolta kasvavasta määrästä huollettavia. Eläkkeelle jääneet elävät aiempaa pidempään. Mikäli nettomaahanmuutto lisääntyy tulevina vuosina, maahanmuuton seurauksena väestön ikärakenne todennäköisesti nuorenee jonkin verran, koska tulijat ovat olleet hieman nuorempia kuin lähtijät.

Vilkkaan muuttoliikkeen ansiosta Sipoon demografinen huoltosuhde on kasvanut hitaammin kuin vertailualueiden. Vuonna 2016 Sipoon huoltosuhde oli 58 (sataa työikäistä kohden oli 58 huollettavaa) oltuaan 56 vuonna 2012. Vuonna 2016 koko maan huoltosuhde oli 59 oltuaan 54 vuonna 2012.

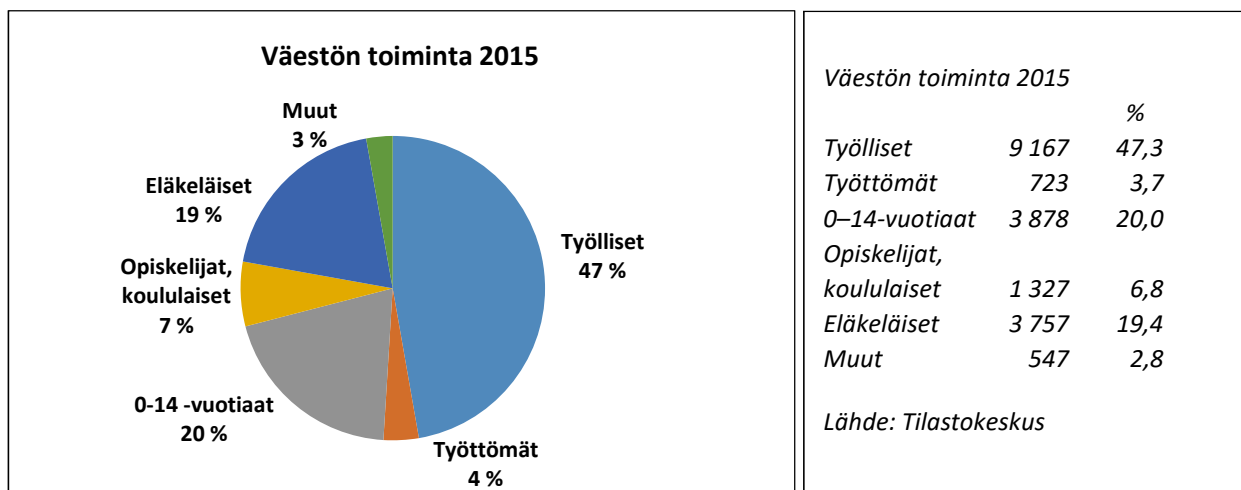
Kuvio 10. Väestöllinen huoltosuhde alueittain vuosina 2012–2016



2.2. Sosioekonominen rakenne

Puolet sipoolaisista kuuluu työvoimaan. Lapset ja nuoret edustavat neljänneksen ja eläkeläiset viidenneksen kuntalaisista. Vuodesta 2012 vuoteen 2015 työvoiman määrä nousi, lasten ja nuorten osuus laski ja eläkeläisten osuus kasvoi jonkin verran.

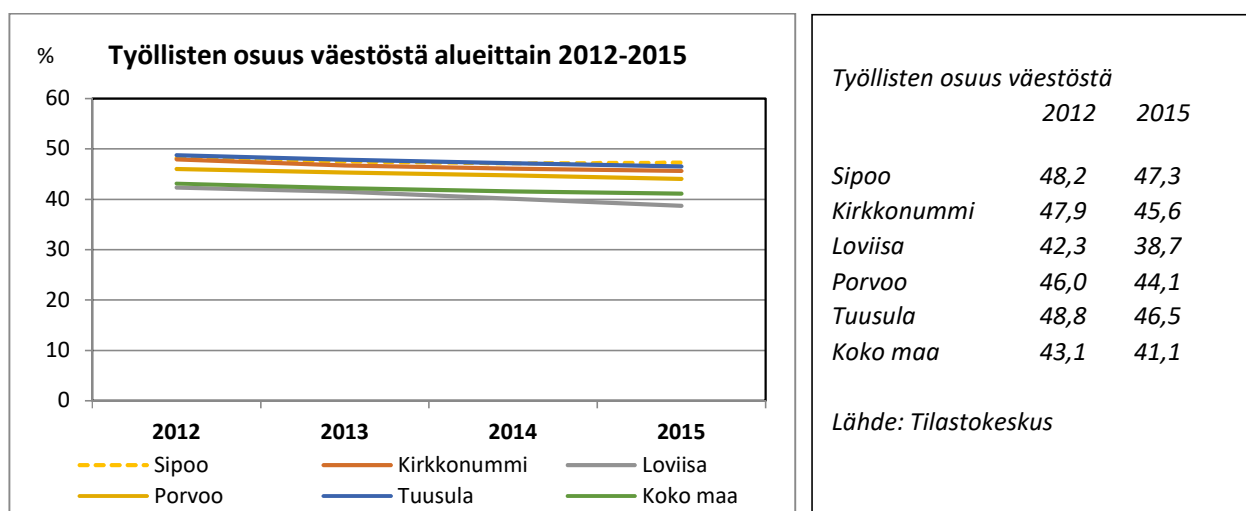
Kuvio 11. Väestön toiminta Sipoossa vuonna 2015



Vuonna 2015 Sipoon väestöstä 51,0 % kuului työvoimaan, lasten ja opiskelijoiden osuus oli 26,8 %, eläkeläisten osuus 19,4 % ja muiden osuus 2,8 %.

Vuodesta 2012 vuoteen 2015 työllisen työvoiman osuus väestöstä laski. Vuonna 2015 Sipoon väestöstä 47,3 % kuului työlliseen työvoimaan, koko maassa 41,1 %.

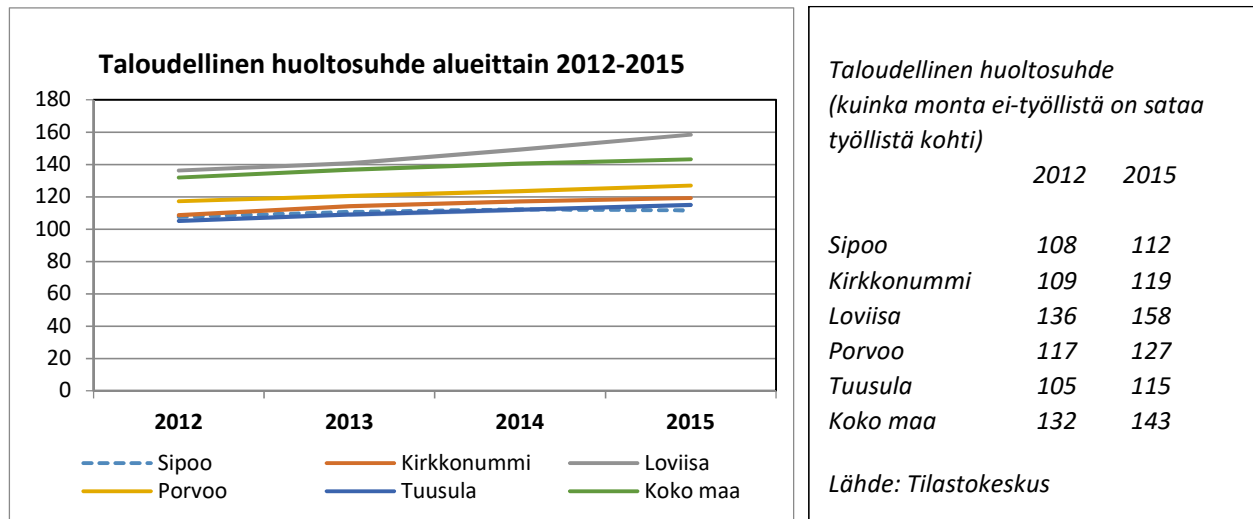
Kuvio 12. Työllisten osuus väestöstä alueittain vuosina 2012–2015



Taloudellinen huoltosuhde

Taloudellinen huoltosuhde (elatussuhde) ilmaisee kuinka monta ei-työllistä on sataa työllistä kohti. Huoltosuhde kuvaa talouden kantokykyä ja reagoi väestörakenteen hitaiden vaikutusten lisäksi nopeasti suhdanteisiin ja työllisyyteen. Vuodesta 2012 vuoteen 2015 taloudellinen huoltosuhde nousi. Vuonna 2015 Sipoon taloudellinen huoltosuhde, 112, oli parempi kuin maan keskiarvo 143.

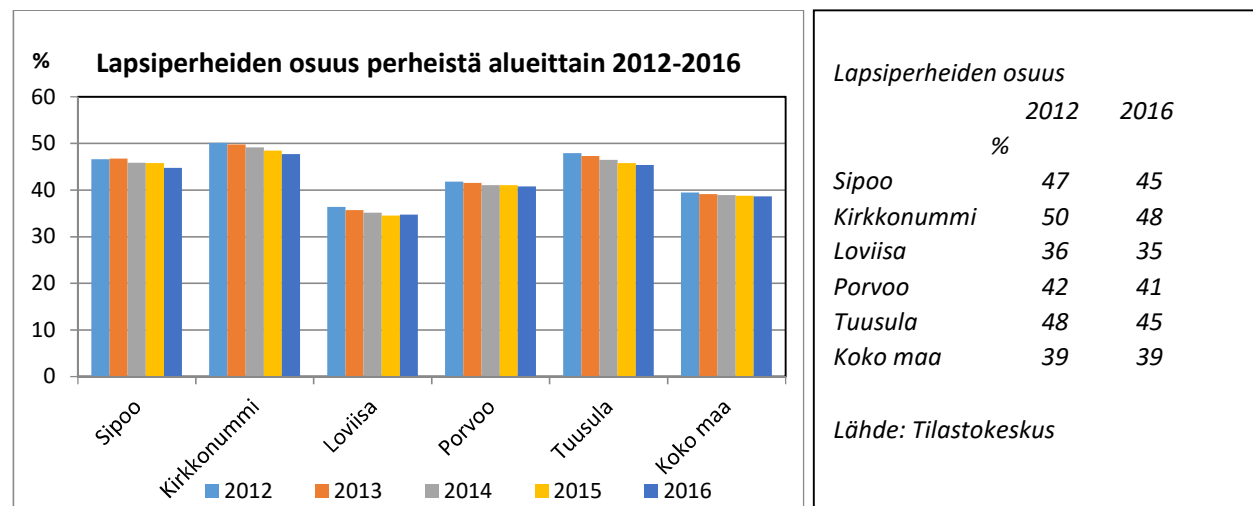
Kuvio 13. Taloudellinen huoltosuhde alueittain vuosina 2012–2015



Perheet ja asutokunnat

Kasvavassa Sipoossa sekä perheiden että asutokuntien määrä lisääntyy, mutta asutokuntiin ja perheisiin kuuluvien määrä pienenee. Vuonna 2016 Sipoossa oli 5 641 perhettä. Sipoolaisista 83 % kuului perheisiin. Perheistä 89 % oli avioparien ja avoparien perheitä ja 11 % yhden vanhemman perheitä. Lapsiperheiden osuus perheistä vähenee (lapsiperheeseen kuuluu vähintään yksi kotona asuva alle 18-vuotias lapsi). Vuonna 2016 Sipoossa oli 3 258 lapsiperhettä, 45 % oli kaikista perheistä. Koko maassa lapsiperheiden osuus oli 39 %.

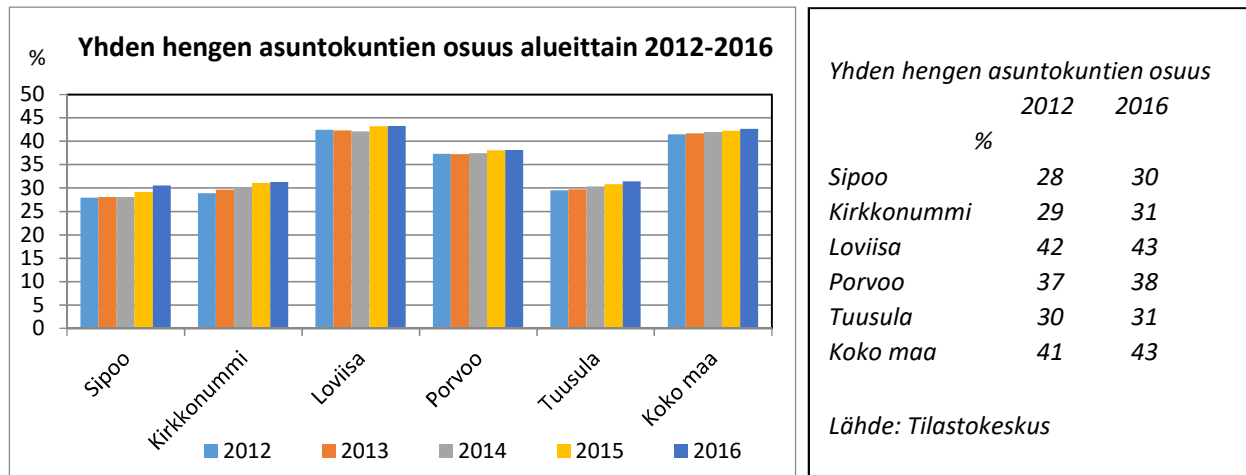
Kuvio 14. Lapsiperheiden osuus perheistä alueittain vuosina 2012–2016



Yksinhuoltajaperheiden osuus kasvaa. Vuonna 2016 Sipoossa oli 631 yksinhuoltajaperhettä – 505 perhettä, joissa oli äiti ja lapsia ja 126 perhettä, joissa oli isä ja lapsia. Yksinhuoltajaperheiden osuus kaikista perheistä oli 11 %, koko maassa 12 %.

Yhden hengen asuntokuntien määrä kasvaa. Vuonna 2016 Sipoossa oli 8 161 asuntokuntaa, joista 2 489 yhden hengen asuntokuntaa. Sipoossa yhden hengen asuntokuntien osuus oli 30 %, koko maassa 43 %.

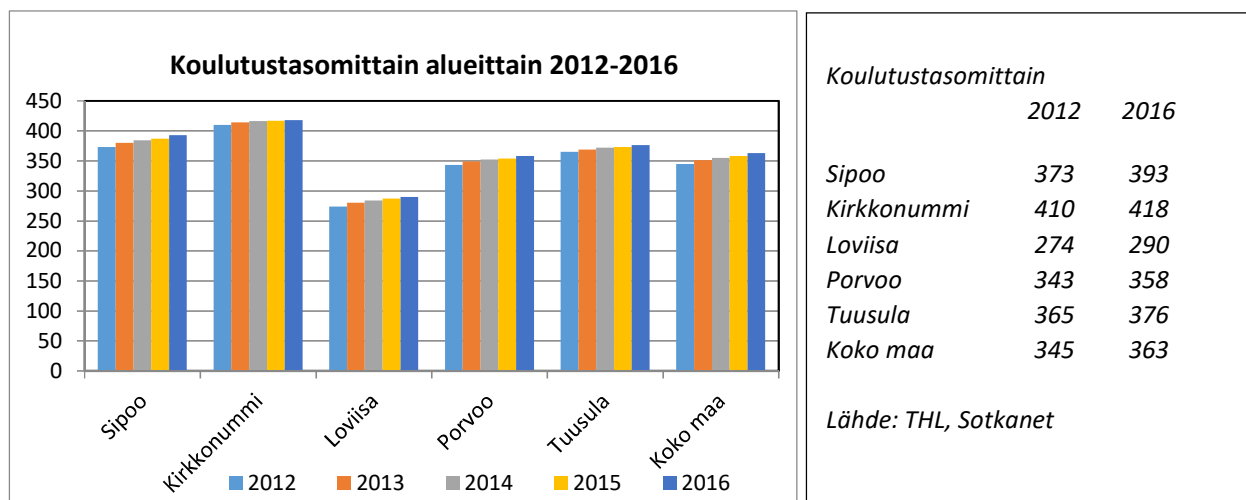
Kuvio 15. Yhden hengen asuntokuntien osuus asuntokunnista alueittain vuosina 2012–2016



Koulutustasomittain

Koulutustasomittain kuvaa perusasteen jälkeisen koulutuksen keskimääräistä pituutta henkeä kohti. Koulutustaso nousee vuodesta toiseen. Vuonna 2016 Sipoossa koulutustaso oli 3,9 vuotta (koulutustasomittain oli 393), koko maassa koulutustaso oli 3,6 vuotta (koulutustasomittain 363).

Kuvio 16. Koulutustasomittain alueittain vuosina 2012–2016



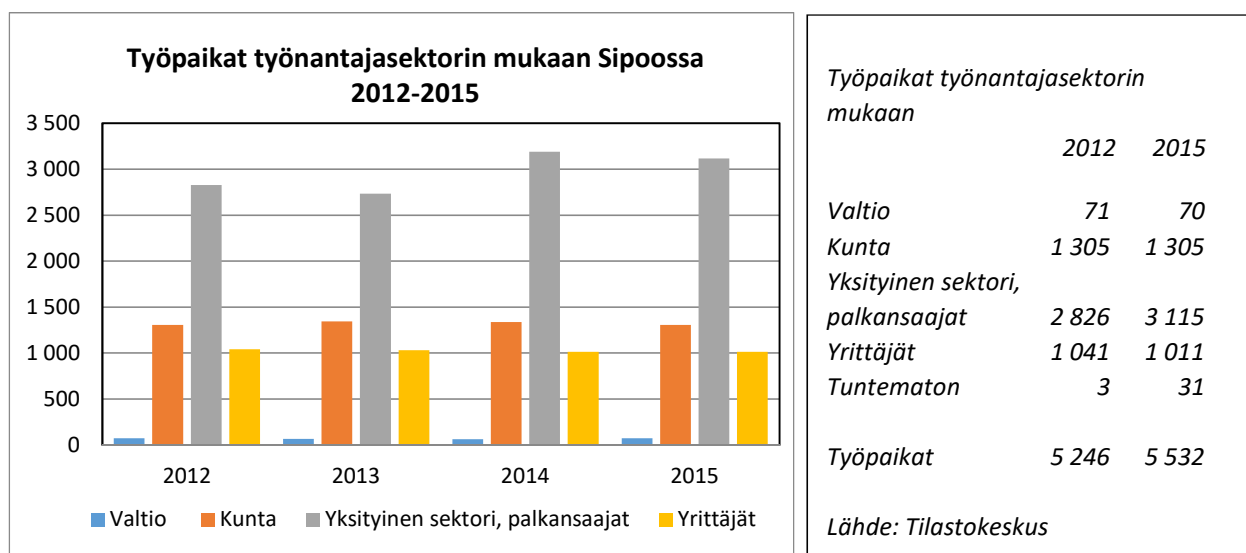
2.3. Elinkeinoelämä

Sipoon kunnassa on noin 1 300 yritystä. Yrityksistä yli 90 % on pieniä, joissa työntekijämäärä on alle 10. Suurimmat toimialat ovat yhteiskunnalliset palvelut, kauppa ja rakentaminen. Sipoon elinkeinorakenne vastaa suomalaista yritysrakennetta, jossa mikroyrityksiä on noin 95 %.

Vuodesta 2012 vuoteen 2015 Sipoossa työpaikkojen määrä kasvoi 5 246 työpaikasta 5 532 työpaikkaan, työllinen työvoima 9 028 hengestä 9 167 henkeen. Työpaikkaomavaraisuusaste nousi 58 %:sta 60 %:iin. Vuonna 2015 työpaikoista 3 % oli maa- ja metsätaloustyöpaikkoja, 12 % teollisuustyöpaikkoja ja 82 % palvelutyöpaikkoja (jakamattomat arvot 3 %).

Vuonna 2015 Sipoossa sijaitsevat työpaikat jakoutuivat työnantajasektorin mukaan seuraavasti: valtio 1 %, kunta 24 %, yrittäjät 18 % ja yksityisen sektorin palkansaajat 56 % (jakamattomat arvot 1 %).

Kuvio 17. Työpaikat työnantajasektorin mukaan Sipoossa vuosina 2012–2015



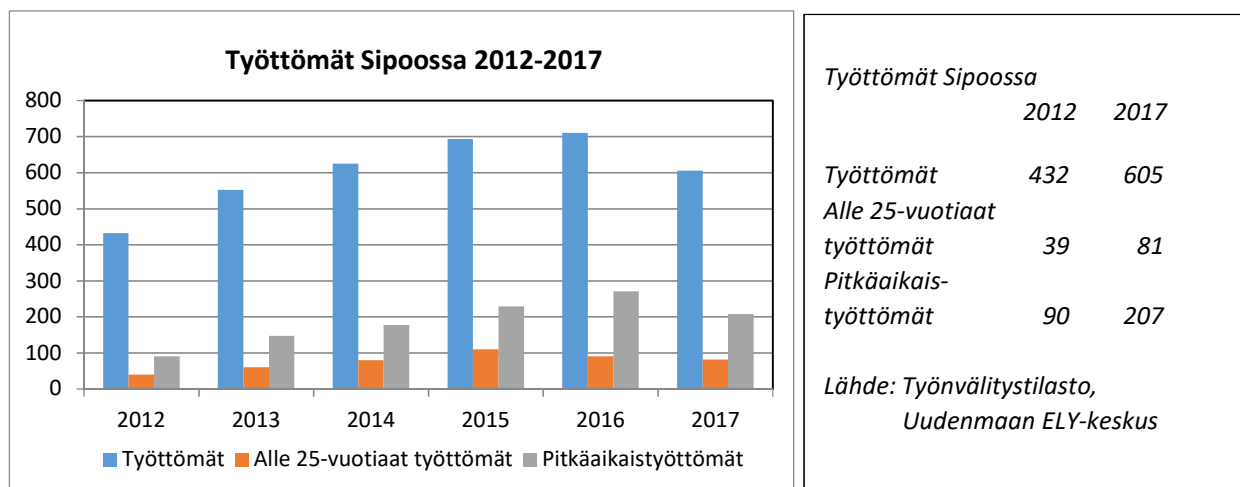
Sipoo on pendelöintikunta. Sipoo kytkeytyy selkeästi pääkaupunkiseudun yhdyskuntarakenteeseen. Puolet Sipoon työpaikoista on ulkokuntalaisten hallussa. Vuonna 2015 sipoolaisten työssäkäynnistä 31 % suuntautui Sipoon kunnan alueelle, 34 % Helsinkiin, 15 % Vantaalle ja 5 % Porvooseen sekä 15 % muihin kuntiin.

Hyvä työllisyyskehitys on avainasemassa kunnan talouden ja yksilöiden hyvinvoinnin kannalta. Huhtikuussa 2018 työvoimaan kuului 10 202 henkilöä, noin puolet väestöstä. Työllisiä oli 9 652 ja työttömiä 550. Työttömyysaste oli 5,4 % (Työllisyyskatsaus, ELY-keskus).

Vuosina 2012–2016 työllisyystilanne heikkeni Suomessa. Vuodesta 2012 vuoteen 2016 Sipoon työttömyysaste nousi 4,7 %:sta 7,4 %:iin, työttömien määrä 472 hengestä 710 henkeen. Vuodesta 2017 työttömien määrä on pienentynyt. Sipoon työttömyyden kehitys on ollut samansuuntainen kuin koko maan, mutta kunnan työttömyysaste on jatkuvasti ollut valtakunnan tasoa matalampi.

Vuonna 2017 sekä pitkäaikaistyöttömien että nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien määrä laski.

Kuvio 18. Työttömät Sipoossa vuosina 2012–2017



2.4. Luonto ja arjen elinympäristö

Luonnonympäristö tuottaa ihmisille tutkitusti positiivisia terveysvaikutuksia. Virkistysalueiden määrä on hyvän elinympäristön tärkeä osatekijä. Sipoon monipuolinen luonto tarjoaa asukkaalle ja matkailijalle runsaasti nähtävää ja koettavaa. Sipoonkorven kansallispuisto ja muut metsäalueet, laaja saaristo, satamat, virkistysalueet ja ulkoilureitit varmistavat hyvät virkistysmahdollisuudet. Golfkentät, ratsastustallit ja hiihtokeskus tarjoavat luonnonelämyksiä.

Sipoon tunnetuimmat nähtävyydet ovat vuonna 1454 valmistunut keskiaikainen vanha kirkko, uusi kirkko vuodelta 1885 Nikkilässä ja Sibbesborgin keskiaikaisen linnoituksen muinaisjäännökset lähellä Söderkullan keskustaa Etelä-Sipoossa. Sipoo on tunnettu vireiden kyliensä verkostosta. Myös matkailupalveluiden tuottamisessa monet pienemmissä kylissä toimivat yrittäjät ovat avainasemassa. Konsertit ja näyttelyt keskittyvät pääosin kuntakeskus Nikkilään, jossa tapahtumia tuottavat niin Sipoon kunta kuin useat yhdistykset ja yksityishenkilötkin.

Arjen elinympäristö on eräs keskeisimmistä hyvinvoinnin osatekijöistä. Katujen, puistojen ja kunnan kiinteistöjen suunnittelu ja rakentaminen tähtäävät terveelliseen, turvalliseen ja esteettömään elinympäristöön. Suunnitelmallinen ja energiatehokas rakentaminen on palvelutuotannon keskiössä.

2.5. Esteettömyys

Esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitys korostuu tulevien vuosien aikana, kun ikäihmisten määrä kasvaa. Lainsäädännön mukaan ympäristö on suunniteltava ja rakennettava siten, että jokainen yksilö iästä, sukupuolesta, terveydentilasta ja sosiaalisesta, psyykkisestä tai fyysisestä toimintakyvystä riippumatta voi toimia ympäristössä ja käyttää palveluja. Myös palveluja on tuotettava esteettömällä tavalla.

Kuntalain mukaan kunnan viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon eri asukasryhmien tarpeet ja osallistumismahdollisuudet. EU:n saavutettavuusdirektiivillä on määrä parantaa julkisten sivustojen ja sovellusten käytettävyyttä kaikkien kansalaisten, mutta erityisesti toimintaesteisten kannalta.

Esteetön rakennettu ympäristö ja palvelujen hyvä saavutettavuus parantavat jokaisen elämänlaatua ja luovat erityisesti toimintaesteisille ja ikääntyneille edellytyksiä elää itsenäisesti.

Kunnan ja muiden viranomaisten lisäksi myös tavaroita ja palveluja tarjoavat yritykset ja yhdistykset ovat velvollisia tekemään kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida, saada koulutusta, työtä, yleisesti tarjottavia tavaroita ja palveluja, samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Keväällä 2016 järjestetyn esteettömyyskyselyn ja kesäkuussa 2016 järjestettyjen esteettömyyskävelyjen mukaan kunnan taajamissa Nikkilässä ja Söderkullassa on useita parannuskohteita, muun muassa suojaiteiden kohdalla liian korkeat jalkakäytävien reunakivet, puutteellinen viitoitus ja hankalasti avattavissa kiinteistöjen ulko-ovet. Myös ulkoilu talvella aiheutti osalle ongelmia lumen ja puutteellisen hiekoituksen takia. Asiakaspalvelupisteisiin kaivataan lisää induktiosilmukoita, jotka helpottavat kuulolaitetta käyttävien kommunikointia.

Esteettömyyttä parannetaan edelleen säännöllisillä esteettömyyskävelyillä. Esteettömyyden huomiointi on kiinteä osa kaikkea suunnittelua ja ylläpitoa.

3. Kuntalaisten hyvinvointi

Sipoolaiset osallistuvat aktiivisesti, heidän terveytensä on parempi kuin maassa keskimäärin, pientuloisuus on vähäistä ja tulonjako on tasaisempi kuin maassa keskimäärin. Kuntalaisten aktiivisuus ja oma sitoutuminen kunnan asioiden kehittämiseen on myös kunnan strategian keskeinen tavoite. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen ja vuorovaikutusmahdollisuuksien parantaminen ovat merkittävä osa palveluiden kehittämistä Sipoossa.

3.1. Kaikki ikäryhmät

3.1.1 Osallisuus ja elämänlaatu

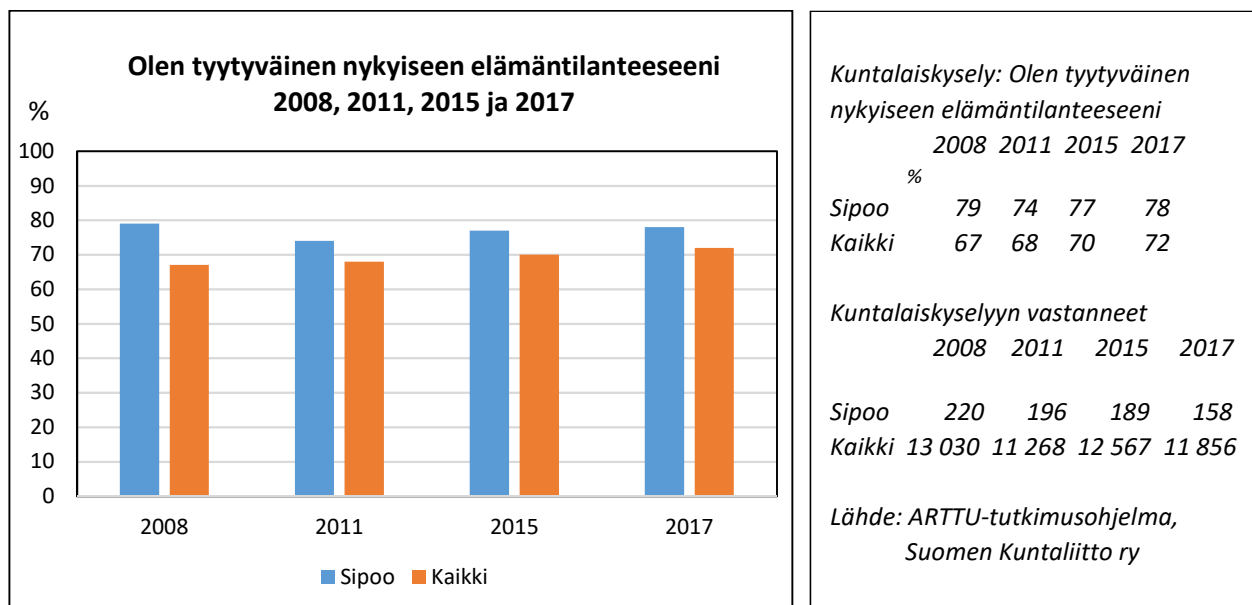
Osallisuus liittyy yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumisen tunteeseen ja merkitsee omakohtaista sitoutumisesta nousevaa vaikuttamishalua ja vastuunottamista. Osallisuutta syntyy esimerkiksi työn, harrastusten, kansalaisjärjestötoiminnan tai muun vaikuttamisen kautta. Kääntöpuolena osallisuudelle on sosiaalinen syrjäytyminen, johon liittyy usein myös sosiaalista, taloudellista ja terveydellistä eriarvoisuutta.

Osallisuus on sekä osallisuutta päätöksentekoon että osallisuutta yhteisöön. Perusedelletyksiä osallisuudelle ovat esteetön rakennettu ympäristö sekä liikennevälineiden ja kuljetuspalveluiden toimivuus.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden huhtikuussa 2017 järjestämän kyselyn mukaan vastaajat olivat sitä mieltä, että Sipoo on yhteisöllinen. Keskiarvosana oli 3,34 (200 vastaajaa; vaihtoehdot 1–5, joista 1 = huonosti, 5 = erittäin hyvin). Vastaajat olivat ylpeät juuristaan. Keskiarvosana oli 3,77 (201 vastaajaa). Vastaajien mielestä Sipoossa on kodikas kylämeininki. Keskiarvosana oli 3,50 (207 vastaajaa).

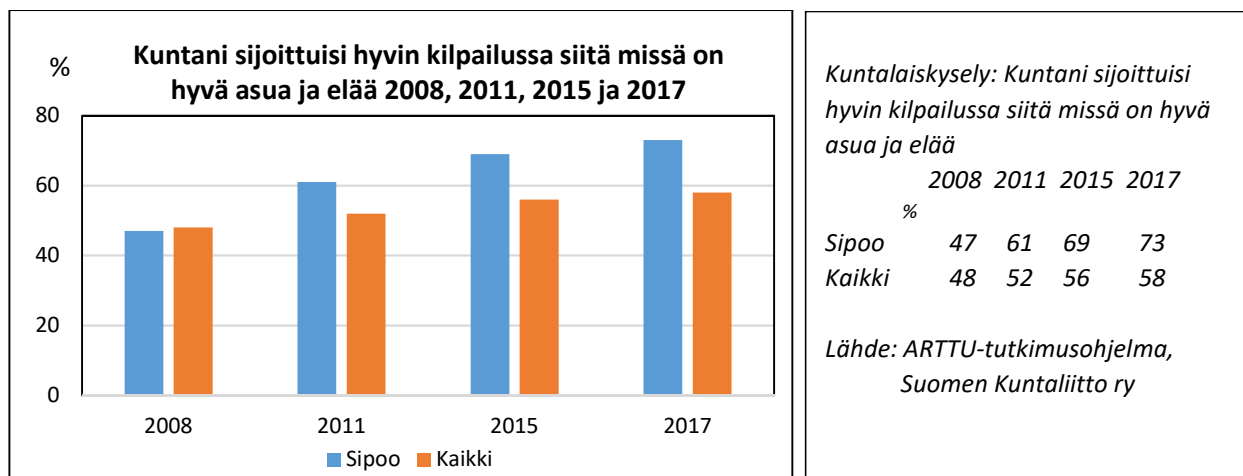
Vuosina 2008–2018 Sipoon kunta osallistuu noin neljäkymmenen muun kunnan kanssa Suomen Kuntaliiton vetämään ARTTU-tutkimusohjelmaan. Ohjelman puitteissa järjestetyn kuntalaiskyselyn mukaan pääosa vastanneista ovat tyytyväiset elämäntilanteeseensa. Sipoolaiset ovat vähän tyytyväisemmät kuin kaikki vastaajat. Vuonna 2017 sipoolaisista 78 % olivat tyytyväisiä nykyiseen elämäntilanteeseensa, kaikista vastanneista 72 %.

Kuvio 19. Tyytyväisyys elämäntilanteeseensa, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017



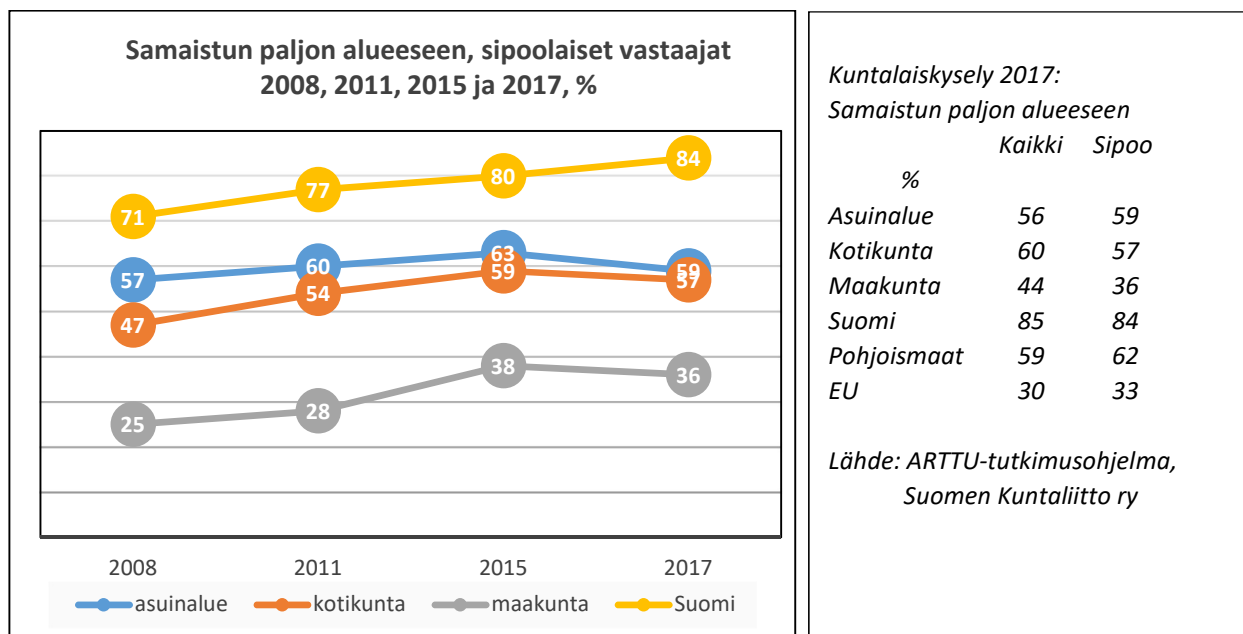
Sipoolaiset uskovat enemmän kuin kaikki kyselyyn vastanneet, että oma kotikunta sijoittuisi hyvin kilpailussa siitä missä on hyvä asua ja elää. Vuonna 2017 sipoolaisista 73 % oli sitä mieltä että kotikunta sijoittuisi hyvin, kaikista vastanneista 58 %.

Kuvio 20. Kunnan sijainti kilpailussa siitä missä on hyvä asua ja elää, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017



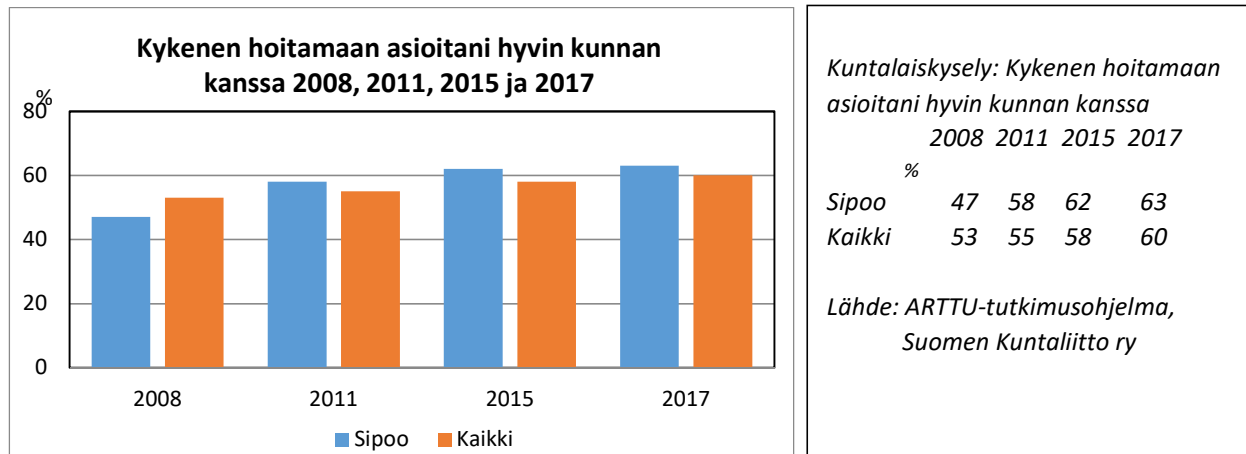
Suuri osa kuntakyselyyn vastanneista samaistuu paljon asuinalueeseensa ja kotikuntaansa, mutta vielä enemmän kotimaahansa. Vuonna 2017 kuntalaiskyselyyn vastanneista sipoolaisista 59 % samaistui paljon asuinalueeseensa, 57 % kotikuntaansa, 36 % maakuntaansa, 84 % kotimaahansa, 62 % Pohjoismaihin ja 33 % EU:hun.

Kuvio 21. Samaistuminen alueeseen, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017



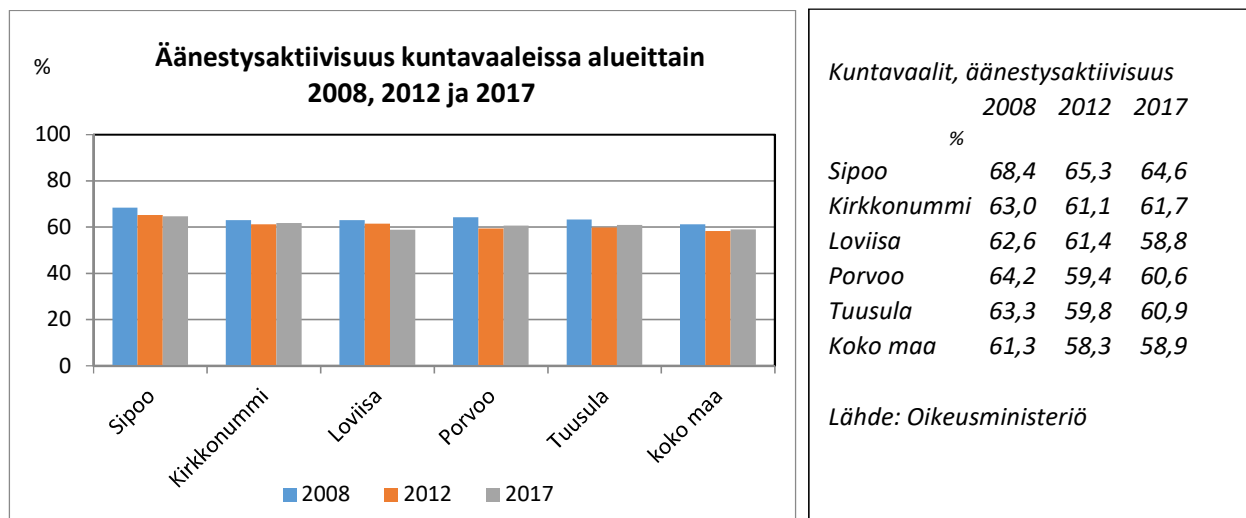
Yli puolet kuntalaiskyselyyn vastanneista kokevat, että he kykenevät hoitamaan asioitaan hyvin kunnan kanssa. Vuonna 2017 sipoolaisista 63 % olivat sitä mieltä, kaikista vastanneista 60 %.

Kuvio 22. Asioiden hoito kunnan kanssa, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017



Äänestysaktiivisuutta vaaleissa on käytetty yleisenä yhteisöön sitoutumisen ja osallisuuden mittarina. Äänestysaktiivisuus on laskenut vuoden 2008 kuntavaaleista. Kuntavaaleissa äänestysaktiivisuus on ollut suurempi Sipoossa kuin koko maassa ja vertailukunnissa. Keväällä 2017 Sipoossa 64,6 % äänioikeutetuista äänesti kuntavaaleissa, koko maassa 58,9 %.

Kuvio 23. Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa alueittain 2008, 2012 ja 2017

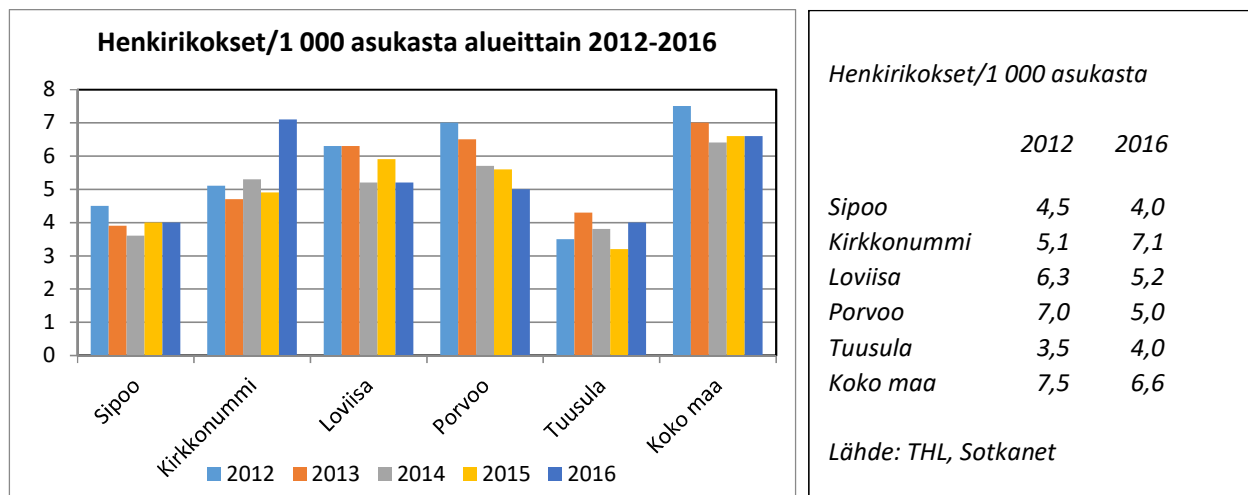


3.1.2 Turvallisuus

Turvallisuus on laaja kokonaisuus, jossa asukkaiden hyvinvointi, vahva sosiaalinen yhteisöllisyys, taloudellinen vakaus sekä yhteiskunnallinen elinvoimaisuus yhdistyvät. Se on oleellinen osa kaikenikäisten ihmisten arjen hyvinvointia ja yhteiskunnan häiriötöntä toimintaa. Terveellinen, turvallinen ja ympäristöarvot huomioon ottava asuin ympäristö on hyvän elämän perusta.

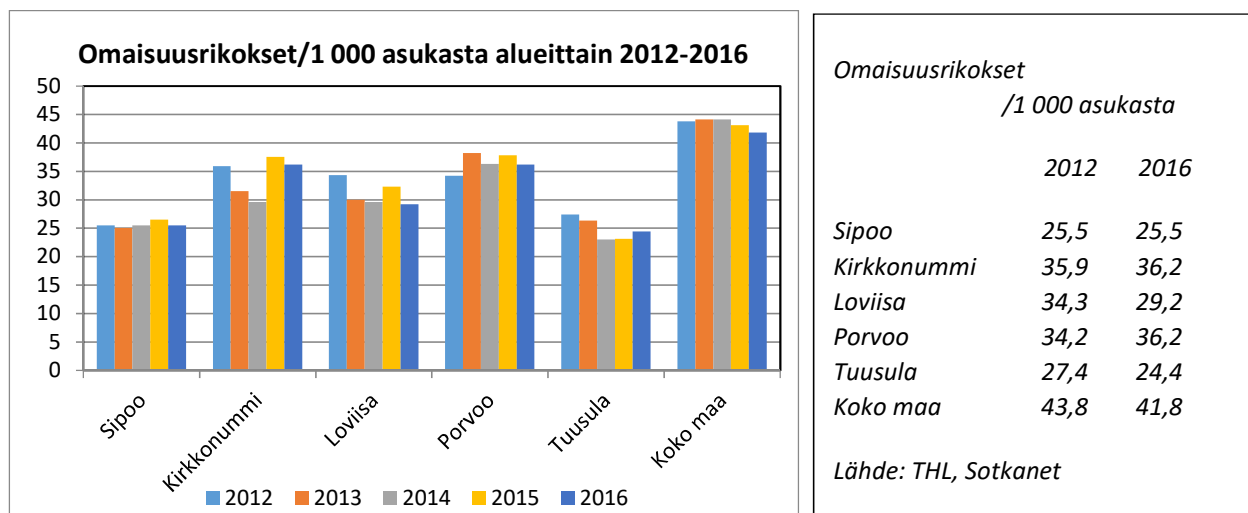
Vuodesta 2012 vuoteen 2014 henkirikosten määrä väheni, mutta lähti sitten kasvuun Sipooissa ja koko maassa. Vuonna 2016 poliisin tietoon tuli 4,0 henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta 1 000 asukasta kohden Sipooissa, koko maassa 6,6.

Kuvio 24. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016



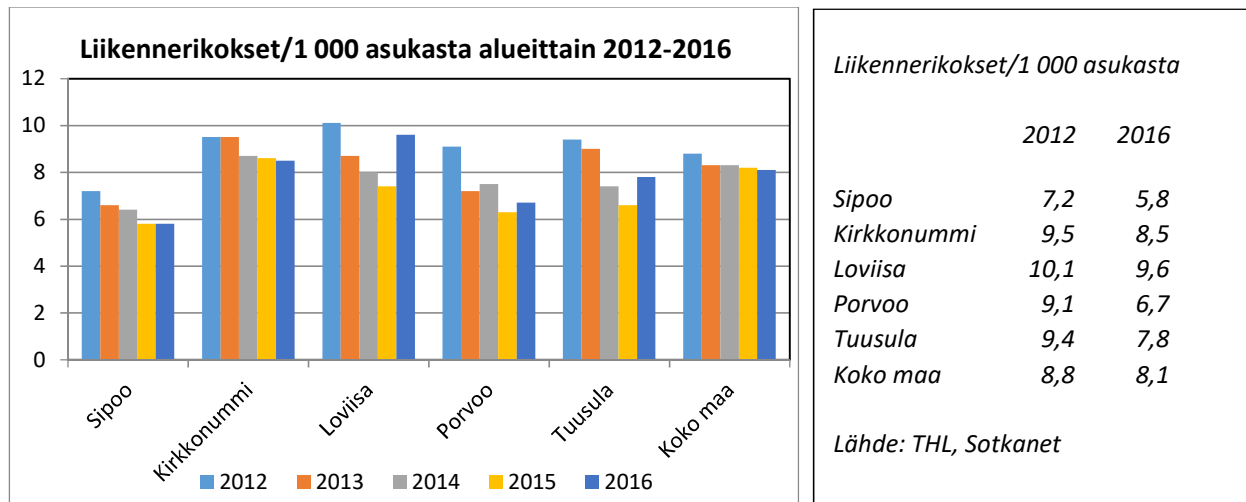
Vuonna 2016 poliisin tietoon tuli 25,5 omaisuusrikosta 1 000 asukasta kohden Sipooissa, koko maassa 41,8.

Kuvio 25. Omaisuusrikokset/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016



Vuodesta 2012 vuoteen 2016 liikennerikokset vähenivät. Vuonna 2016 poliisin tietoon tuli 5,8 liikennerikosta 1 000 asukasta kohden Sipoossa, koko maassa 8,1.

Kuvio 26. Eräät liikennerikokset/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016



Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden huhtikuussa 2017 järjestämän kyselyn mukaan vastaajat olivat sitä mieltä, että Sipoossa on turvallista tai melko turvallista. Keskiarvosana oli 4,06 (208 vastaajaa / vaihtoehdot 1–5, joista 1= huonosti, 5= erittäin hyvin). Sipoo on turvallinen asuinpaikka. Keskiarvosana oli 3,95 (206 vastaajaa). Liikkuminen Sipoossa on turvallista. Keskiarvosana oli 3,92 (208 vastaajaa).

Sisäisen turvallisuuden strategia

Vuosina 2016–2017 Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut aiempaa huonommaksi. Kansainväliset konfliktit ja kriisit eri puolilla maailmaa heijastuvat Suomen turvallisuuteen. Vastakkainasettelut lisääntyvät ja väkivaltaiset ääriliikkeet voimistuvat.

Sisäministeriön lokakuussa 2017 julkaiseman sisäisen turvallisuuden strategian mukaan pyritään, siihen että Suomesta tulee hallitusohjelman 29.5.2015 vision mukaisesti maailman turvallisim maa. Hyvä sisäinen turvallisuus tarkoittaa sitä, että väestö voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja kansallisista tai kansainvälisistä ilmiöistä johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta. Strategian liittyviin toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa arjen turvallisuuden edistäminen ja turvallisuussuunnittelun huomioon ottaminen kuntien strategioissa ja hyvinvointityössä.

Itäusmaalainen turvallisuusyhteistyö

Sipoo osallistuu muiden itäusmaalaisten kuntien, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen kanssa alueelliseen turvallisuusyhteistyöhön. Turvallisuussuunnittelutyö pohjautuu Sisäasiainministeriön koko maata koskeviin linjauksiin kunnallisesta turvallisuussuunnittelusta.

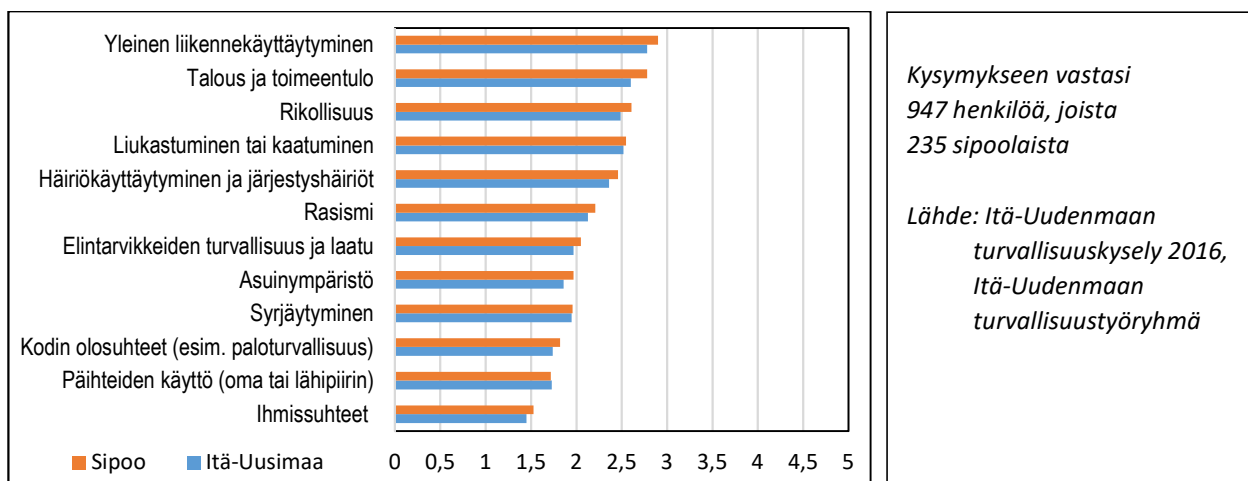
Turvallisuustyön tarkoituksena on kuntien toimintojen jatkuvuuden turvaaminen sekä turvallisen elinympäristön ylläpitäminen. Turvallisuussuunnittelu linkittää turvallisuustyön myös kunnan varautumiseen ja valmiussuunnitteluun. Tämä tarkoittaa sellaisen olotilan saavuttamista, jossa kunnan asukkaiden, alueella toimivien yritysten ja yhteisöjen sekä kunnan oman toiminnan turvallisuusriskit ovat pienimmillään, ja jossa ilkeiden, rikollisuuden, tapaturmien sekä onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja häiriötilanteisiin varautuminen on tehokasta.

Syksyllä 2015 itäusmaalaiset kunnat hyväksyivät yhteisen turvallisuusohjelman, joka luo raamit kuntalaisten jokapäiväisen turvallisuuden kehittämiseksi ja ylläpidolle sekä asukkaiden osallistamiseen turvallisuustyöhön. Itäisen Uudenmaan turvallisuusohjelmassa 2015–2017 eritellään kohderyhmittäiset turvallisuusriskit. Lapset ja nuoret: vanhemmuuden puute, päihteet ja nuorten syrjäytyminen. Työikäiset: liikenneturvallisuus, työttömyys, pahoinpitelyt ja päihteiden käyttö. Ikääntyneet: lähiympäristön turvallisuus, yksinäisyyden vähentäminen ja osallisuuden lisääminen. Vuoden 2018 aikana laaditaan uusi turvallisuusohjelma. Sipoon kunnan hyvinvointityöryhmä vastaa paikallisten turvallisuustoimenpiteiden suunnittelusta.

Maaliskuussa 2016 Itä-Uudenmaan turvallisuustyöryhmä järjesti turvallisuuskyselyn Itä-Uudenmaalla. Kaikista vastanneista 82 %, sipoolaisista 81 %, tunsivat arjen turvalliseksi tai melko turvalliseksi. Kaikista vastanneista 63 %, sipoolaisista 65 %, koki voivansa vaikuttaa omaan turvallisuuteen paljon tai melko paljon.

Turvallisuuskyselyn mukaan sekä kaikki vastaajat että sipoolaiset kokevat, että eniten turvallisuutta heikentävät tekijät ovat liikennekäyttäytyminen, talous ja toimeentulo, rikollisuus sekä liukastuminen tai kaatuminen.

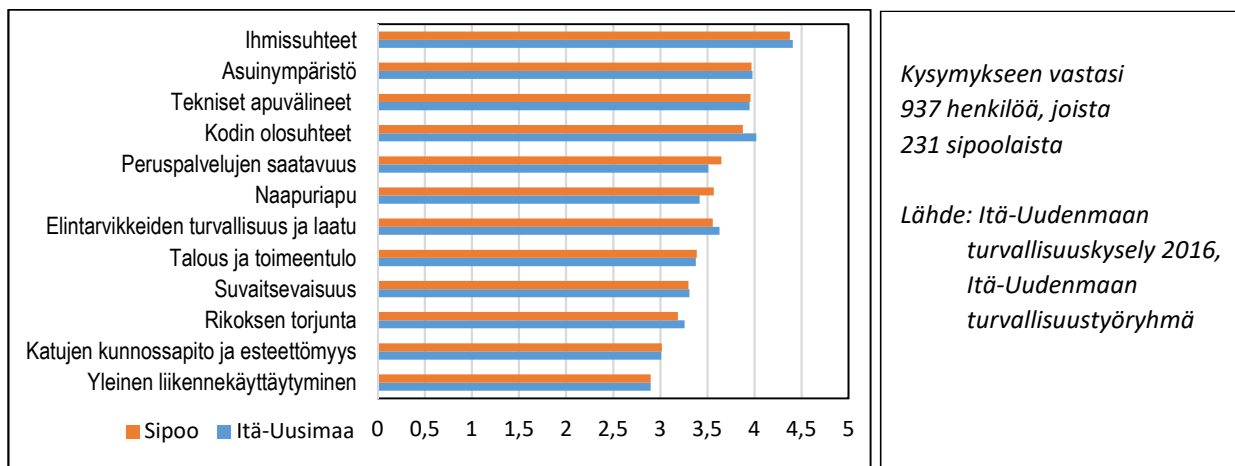
Kuvio 27. Turvallisuuden tunnetta heikentävät seikat Sipoossa ja Itä-Uudellamaalla vuonna 2016
(1 = ei heikennä lainkaan, 5 = heikentää paljon)



Kaikkien vastanneiden ja myös sipoolaisten mukaan neljä eniten turvallisuuden tunnetta vahvistavaa seikkaa on ihmissuhteet, kodin olosuhteet, asuin ympäristö ja tekniset apuvälineet. Itäusmaalaisien

mielestä turvallisuutta lisäävänä tekijänä peruspalvelujen saatavuus on vasta kuudennella sijalla, sipoolaisten mielestä viidennellä sijalla.

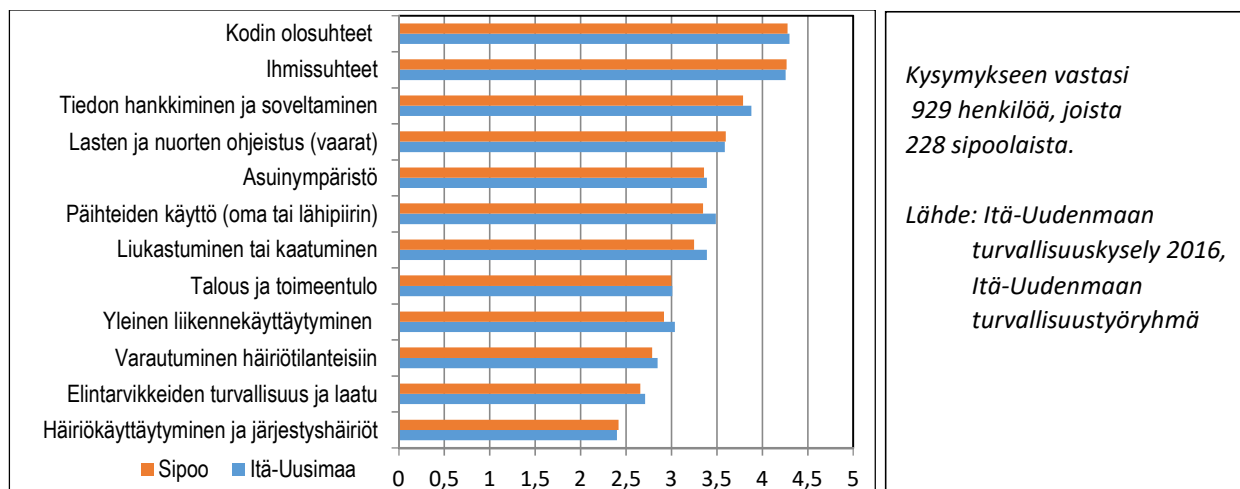
Kuvio 28. Turvallisuuden tunnetta vahvistavat seikat Sipoossa ja Itä-Uudellamaalla vuonna 2016
(1 = ei vahvista lainkaan, 5 = vahvistaa paljon)



Itä-Uusimaalaisessa turvallisuuskyselyssä mainitaan turvallisuuden parantamiseksi muun muassa ennaltaehkäisy, varautuminen poikkeusolosuhteisiin ja maalaisjärjen käyttö. Myös lasten opastamista, kodin turvalaitteiden kunnossapitoa ja hyvää liikennekäyttäytymistä koetaan tärkeiksi, turvallisuutta lisääviksi tekijöiksi.

Arjen turvallisuuden parantamiseksi kaikkien vastaajien ja myös sipoolaisten mielestä eniten pystyy vaikuttamaan kodin olosuhteisiin, ihmissuhteisiin, tiedon aktiiviseen hankkimiseen ja soveltamiseen sekä lasten ja nuorten ohjeistukseen.

Kuvio 29. Vaikutusmahdollisuudet arjen turvallisuuden parantamiseksi Sipoossa ja Itä-Uudellamaalla vuonna 2016
(1 = ei voi vaikuttaa lainkaan, 5 = voi vaikuttaa paljon)



Alueelliseen turvallisuusyhteistyöhön kuuluu myös Kehittämisyhdistys SILMU ry:n hallinnoima Kylien turvallinen ja toimiva arki 2016–2018 -hanke, jossa kylät saavat apua oman turvallisuussuunnitelmansa laatimiseen.

Poliisi- ja pelastustoiminta

Sisäministeriön alainen Poliisihallitus johtaa ja ohjaa operatiivista poliisitoimintaa. Poliisihallituksen alaisuudessa toimivat poliisilaitokset. Itä-Uudenmaan poliisilaitos vastaa yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta sekä rikostorjunnasta Sipoon alueella.

Pelastustoiminta on kuntien lakisääteinen tehtävä. Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Porvoo, Pukkila ja Sipoo ovat siirtäneet pelastustehtävänsä yhteiseen pelastusyksikköön. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos on hallinnollisesti yhdistetty Porvoon kaupungin toimintaan. Kuntien yhteinen aluepelastuslautakunta tekee päätöksiä pelastuslaitoksen toiminnasta. Sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä pelastustoiminta siirtyy Uudenmaan uuteen maakuntaan 1.1.2021. Sipoon pelastusasema sijaitsee Nikkilässä ja ambulanssein varustettu sivupiste Söderkullassa.

Paikalliset turvallisuustoimenpiteet

Vuonna 2016 kunnassa toimiva kriisiryhmä käsitteli 46 kriisiä ja antoi apua ja tukea 119 henkilölle onnettomuus- ja kuolemantapauksissa sekä muissa traumaattisissa tilanteissa.

Turvallisuuskävelyjä on järjestetty taajamissa ja kouluissa. Sipoon liikenneturvallisuussuunnitelman toimenpiteet liikenneturvallisuuden parantamiseksi on suurelta osin toteutettu.

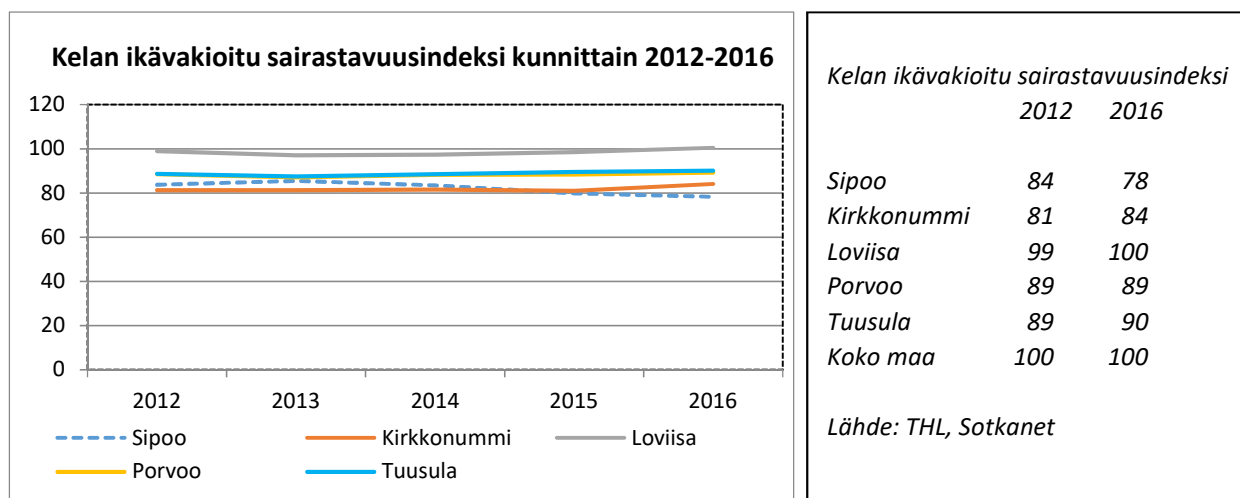
Keväällä 2017 kunta otti käyttöön www.sipoo.fi/fi/kunta_ja_paatoksenteko/tietoa_sipoosta/turvallisuus-internetsivun, josta löytyy turvallisuuteen liittyvää tietoa.

3.1.3 Terveys ja toimintakyky

Kelan sairastavuusindeksin mukaan sipolaiset sairastavat vähemmän kuin maassa keskimäärin ja myös vertailukunnissa. Kelan ikävaikioitu sairastavuusindeksi ilmaisee miten tervettä tai sairasta väestö on

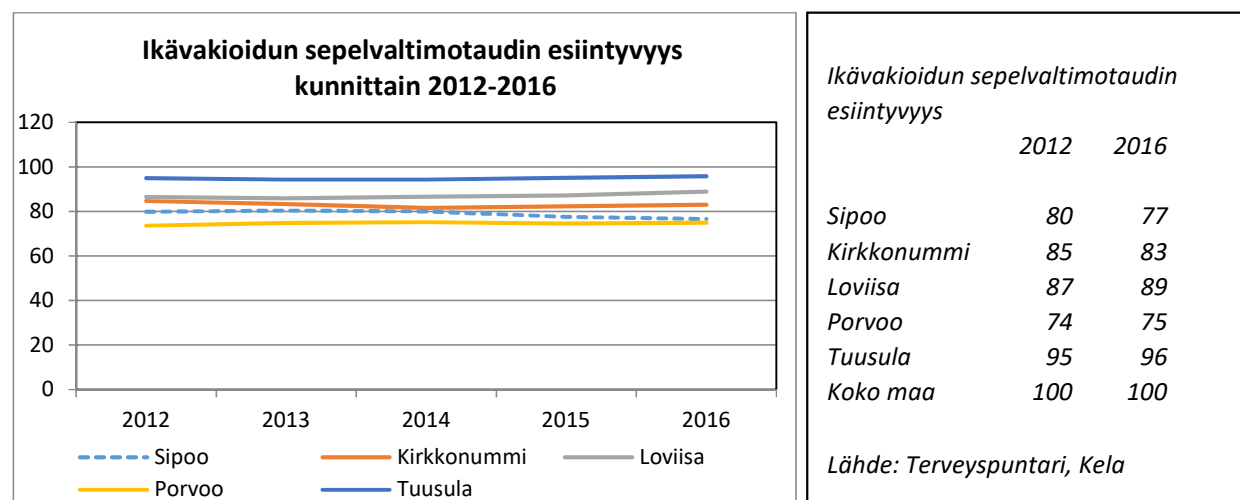
suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (=100). Vuonna 2016 Sipoon pisteluku oli 78.

Kuvio 30. Kelan ikävakioitu sairastavuusindeksi kunnittain vuosina 2012–2016



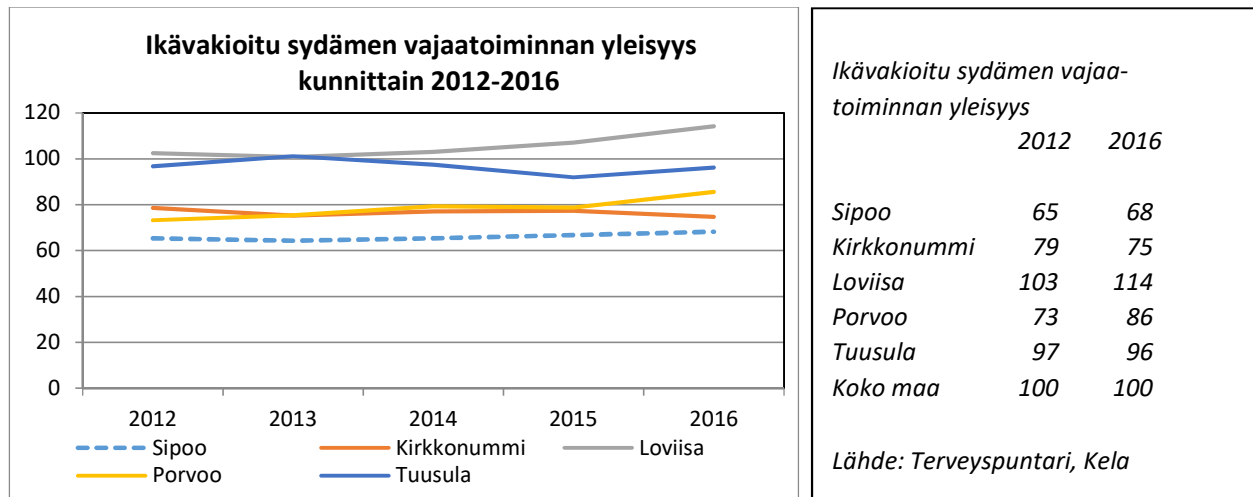
Keskeisimpiä kansantauteja Suomessa ovat sydän- ja verisuonitaudit ja diabetes. Sepelvaltimotaudin vähenemiseen vuosikymmenten saatossa ovat vaikuttaneet kohentuneiden elintapojen ohella parantunut ennaltaehkäisy ja hoito. Vaikka sairastuvuus on vähentynyt, on toisaalta mahdollista, että väestön ikääntyminen lisää tapausmääriä tulevaisuudessa. Samaan suuntaan vaikuttaa tehokkaammasta hoidosta johtuva sairastuneiden elinennusteen paraneminen. Sepelvaltimotautia esiintyy Sipoossa vähemmän kuin maassa keskimäärin (= 100). Vuonna 2016 Sipoon pisteluku oli 77.

Kuvio 31. Ikävakioitu sepelvaltimotaudin esiintyvyys kunnittain vuosina 2012–2016



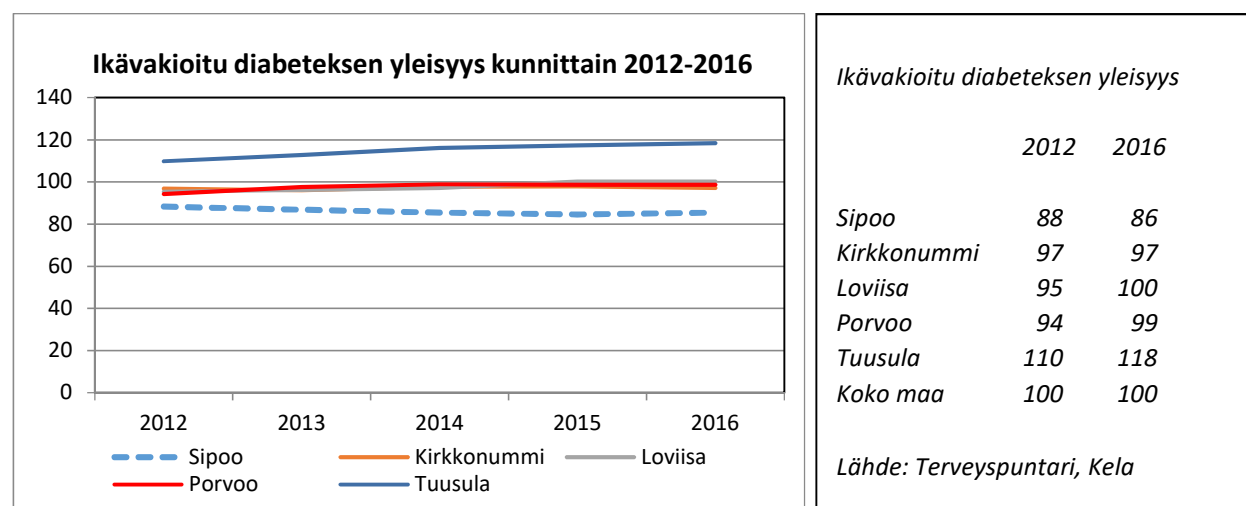
Sydämen vajaatoiminnan yleisyys on Sipoossa väheisempää kuin maassa keskimäärin (= 100). Vuonna 2016 Sipoon pisteluku oli 68.

Kuvio 32. Ikävakioitu sydämen vajaatoiminnan yleisyys kunnittain vuosina 2012–2016



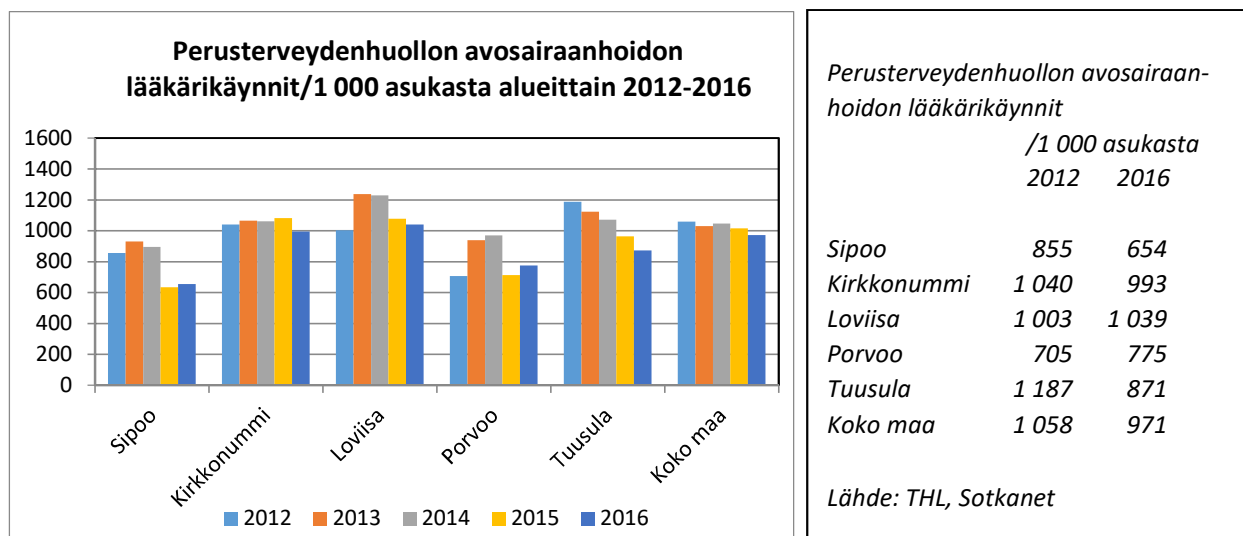
Tyypin 2 diabetes on yksi nopeimmin lisääntyvistä sairauksista Suomessa ja koko maailmassa. Sitä sairastaa jo yli 500 000 suomalaista, iso osa tietämättään. Tärkeä syy lisääntyvään tyypin 2 diabeteksen määrään on väestön lihominen ja liikunnan väheneminen sekä pelkästään istumatyötä tekevien määrän lisääntyminen. Osaltaan vaikuttavat myös diagnosoinnin parantuminen, diagnoosikriteerien muuttuminen, väestön ikääntyminen ja eliniän pidentyminen. Sipoossa diabetes on harvinaisempaa kuin maassa keskimäärin (= 100). Vuonna 2016 Sipoon pisteluku oli 86.

Kuvio 33. Ikävakioitu diabeteksen yleisyys kunnittain vuosina 2012–2016



Vuodesta 2012 vuoteen 2016 perusterveydenhuollon lääkärin vastaanottokäynnit laskivat. Vuonna 2016 Sipoossa tuhatta asukasta kohden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäyntejä oli 654, koko maassa 971.

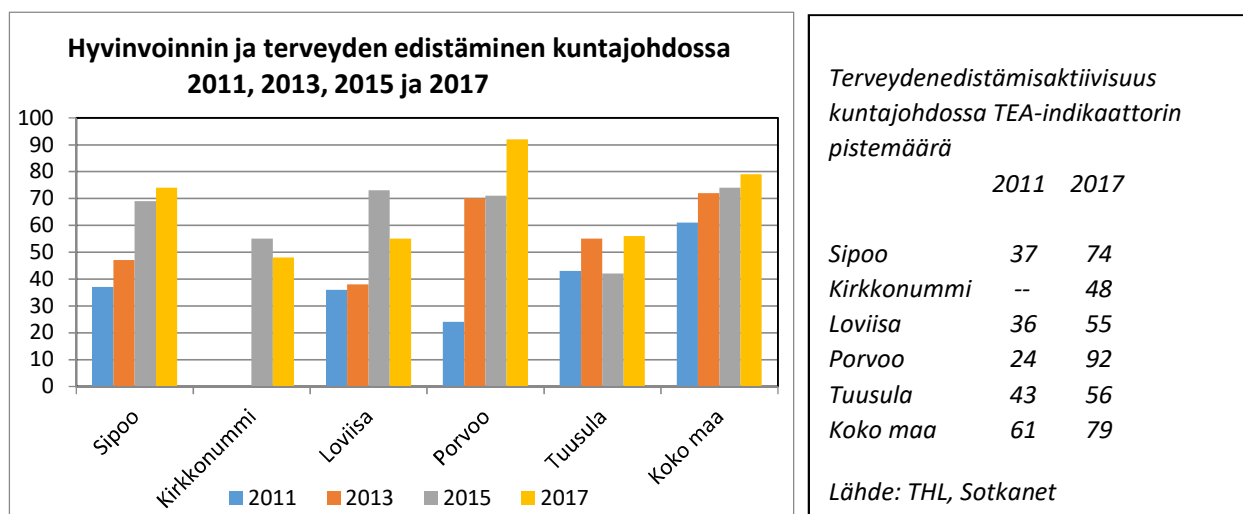
Kuvio 34. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016



Terveydenedistämisen aktiivisuutta kuvaavilla indikaattoreilla selvitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kunnan toiminnassa. Terveyden edistämisen aktiivisuutta mitataan TEA-viisari -mittarilla. Mittavia osa-alueita on neljä: perusterveydenhuolto, oppimisyhteisöt, liikunta ja kuntajohto.

Terveydenedistämisen aktiivisuutta kuvaavan indikaattorin (TEA) pistemäärä ilmaisee, miten hyvin terveydenedistämisen aktiivisuus toteutuu kunnassa (huono tulos: 0–24, parannettavaa tulos: 25–74 ja hyvä tulos: 75–100). Vuodesta 2011 vuoteen 2015 pistemäärä kasvoi. Vuonna 2017 Sipoossa kuntajohdon TEA-indikaattorin pistemäärä oli 74, koko maassa 79.

Kuvio 35. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa 2011, 2013, 2015 ja 2017



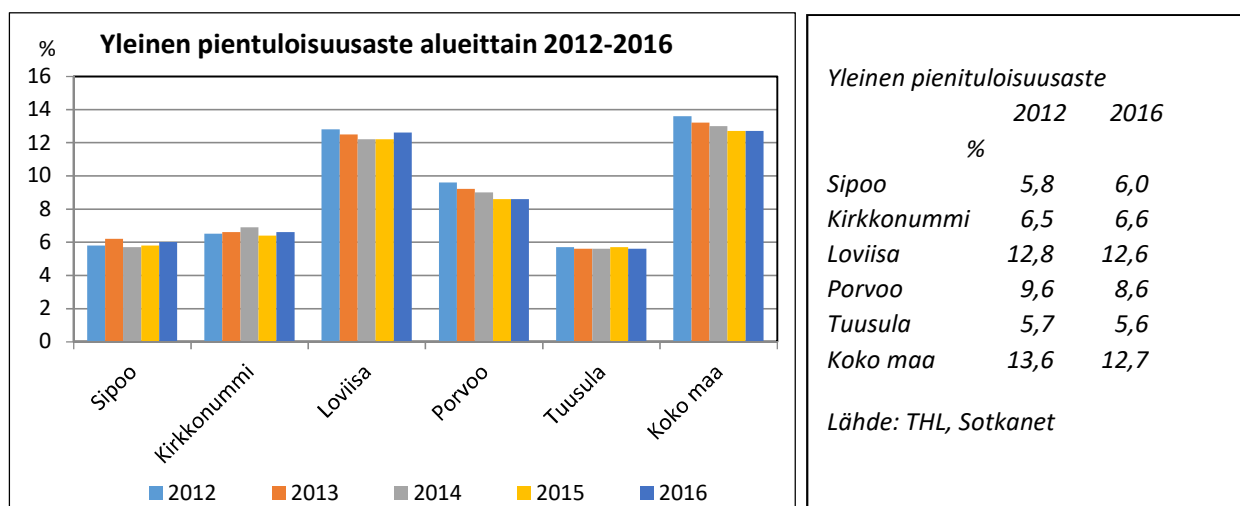
3.1.4 Toimeentulo

Suurten tuloerojen katsotaan heikentävän sosiaalista koheesiota, luottamusta ja liikkuvuutta ja vaikuttavan negatiivisesti väestön hyvinvointiin ja talouteen. Pienituloisuusaste kuvaa kuinka suuri osa väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Tulot muodostuvat palkka-, yrittäjä- ja pääomatuloista sekä saaduista ja maksetuista tulonsiirroista.

Kotitalouden tulot suhteutetaan kotitalouden kulutusyksiköihin (asuntokunnan muodostaman kulutusyksikön suuruus ilmoitetaan asuntokunnan jäsenten painoarvojen summana). Pienituloisiksi lasketaan henkilöt, joiden kotitalouksien käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä kohti on alle 60 prosenttia mediaanitulosta.

Koko väestön kulutusyksikkökohtainen mediaanitulo oli 24 160 euroa vuonna 2016. Pienituloisuusraja oli yhden hengen kotitaloudessa 14 500 euroa eli noin 1 210 euroa kuukaudessa. Vuonna 2016 pienituloisia kotitalouksia oli Sipoossa 6,0 %, koko maassa 12,7 %.

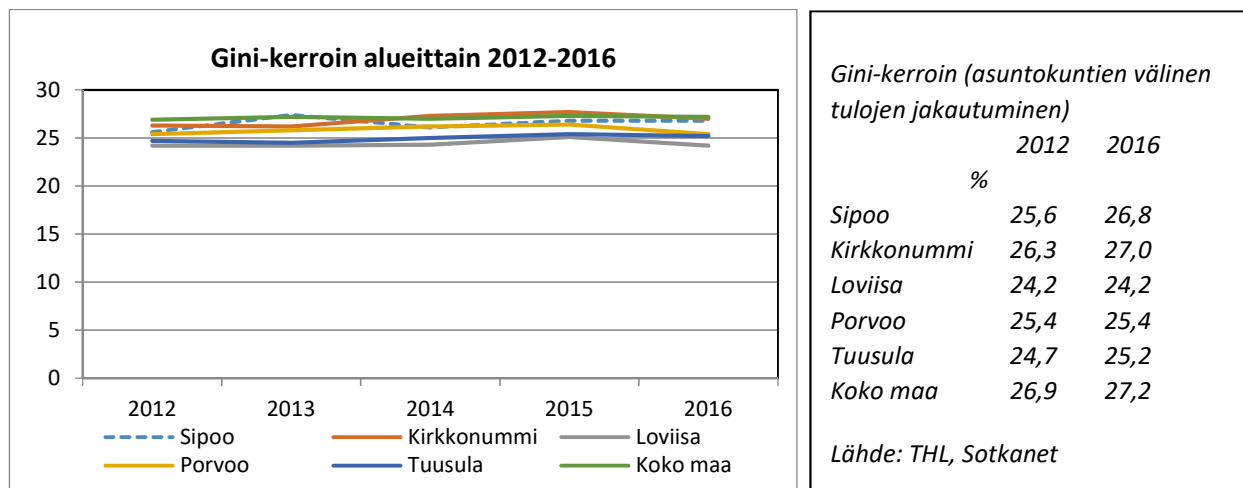
Kuvio 36. Yleinen pienituloisuusaste alueittain vuosina 2012–2016



Gini-kerroin kuvaa asuntokuntien välistä tulojen jakautumista. Kertoimen laskennassa asuntokunnan tulot jaetaan asuntokunnan kulutusyksikköluvulla. Tulot muodostuvat palkka-, yrittäjä- ja omaisuustuloista sekä saaduista ja maksetuista tulonsiirroista. Gini-kerroin vaihtelee välillä 0–100. Mitä suuremman arvon gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet.

Gini-kertoimen erot ovat olleet pieniä, tosin sanoen tulonjaossa ei ole suuria eroja alueittain. Vuonna 2016 Sipoon arvo oli 26,8, koko maassa 27,2.

Kuvio 37. Gini-kerroin alueittain vuosina 2012–2016



3.2. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Sipoolaisten lapsiperheiden tilanne vaikuttaa vähintäänkin tyydyttävältä. Pienituloisuutta ja asumis-ahtautta on vähemmän kuin maassa keskimäärin. Kasvatus- ja perheneuvolan palveluiden käyttö on vähäisempää kuin maassa keskimäärin. Lastensuojelun avohuollon 0–17-vuotiaiden osuus on pienempi kuin maassa keskimäärin.

Vaikkakin lasten tilanne näyttää vakaalta, on lapsiperheiden arjessa monenlaisia haasteita. Useat lapset asuvat nykyään vuorotellen äitinsä ja isänsä kodissa ja lasten perheisiin kuuluu vanhempien uudet kumppanit ja heidän lapsensa. Monimutkaiset arjen käytännöt saattavat vaikeuttaa elämän sujumista ja aiheuttaa kuormitusta, mikäli esimerkiksi vanhempien välit ovat ristiriitaiset. Sipoon perhetyöllä tuetaan lapsiperheitä eri elämäntilanteissa tai kun vanhempien voimavarat ovat vähissä.

Itäisen Uudenmaan turvallisuusohjelmassa 2015–2017 lapsia ja nuoria koskevia tavoitteita ovat riittävä vanhemmuus, nuorten päihteiden käytön vähentäminen ja nuorten elämän hallinnan vahvistaminen.

Lasten terveydentilan kannalta on nähtävissä positiivista kehitystä alkoholin käytön ja tupakoinnin vähenemisen suhteen. Vähentynyt liikunnan määrä, samoin kuin runsaasti rasvaa ja sokeria sisältävät ruuat näkyvät varhaisnuorten lihomisena. Noin 15 prosenttia lapsista on ylipainoisia. Sairastumisriskien ohella ylipainoinen lapsi saattaa kärsiä itsetunto-ongelmista ja ylipainoisuus voi heikentää olennaisesti lapsen elämänlaatua. Lisäksi lapsuusiän lihavuus on riskitekijä aikuisuuden metaboliselle oireyhtymälle ja tyypin 2 diabetekselle.

Kouluruokailu on keskeisessä asemassa lasten ravitsemuksessa. Esimerkiksi ruokaraatien toiminta paitsi osallistaa oppilaat ruokalistojen suunnitteluun ja arviointiin, ne myös tarjoavat hyvän kanavan lisätä ravitsemustietoutta oppilaiden välityksellä vertaisryhmilleen.

Lasten ja nuorten parissa työskentelevien työntekijöiden, vanhempien sekä järjestöjen osallisuutta sekä lasten ja nuorten omien mielipiteiden näkyväksi saamista pidettiin tärkeänä Sipoon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinnassa vuonna 2013. Koulujen oppilaat osallistuivat suunnitelman laadintaan muun muassa piirtämällä piirustuksia omasta hyvinvoinnistaan sekä kertomalla hyvinvoinnin kokemuksistaan lasten ja nuorten hyvinvointiseminaarissa. Neuvolaikäisten vanhemmat saivat jättää kirjallisia kommenttejaan.

Nuorten osallisuutta on pyritty lisäämään nuorisovaltuuston kautta. Nuorisovaltuuston edustajalla on osallistumis- ja puheoikeus valtuustossa, sosiaali- ja terveystoimikunnassa ja teknisessä valiokunnassa sekä sivistysvaliokunnassa ja sen jaostoissa.

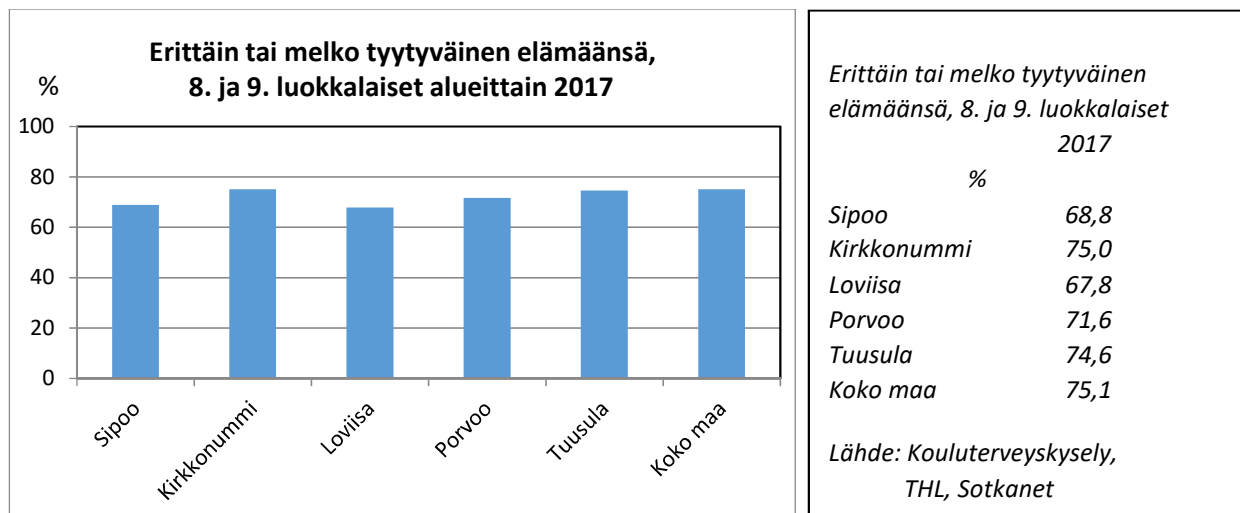
Perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu, fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen tiedonkeruu- ja palautejärjestelmä Move! mittaa oppilaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta, liikkuvuutta, tasapainoa ja motorisia perustaitoja – niitä ominaisuuksia, jotka vaikuttavat arjessa jaksamiseen.

Syksyllä 2016 Move! osoitti, että 5. luokkalaisten tulokset Sipoossa ovat yleisesti ottaen reilusti maan keskiarvoja parempia. Keskiarvon alapuolelle jäivät 5. luokkalaisten tyttöjen heitto-kiinniottotaidot, sekä 5. luokkalaisten poikien olkapäiden liikkuvuus.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL:n toteuttama kouluterveyskysely tuottaa tietoa lasten ja nuorten elinoloista, koulunkäynnistä, terveydestä ja hyvinvoinnista. Kouluterveyskyselyn mukaan 8. ja 9. luokkalaisten henkinen hyvinvointi ja terveys ovat useiden indikaattoreiden mukaan Sipoossa samalla tasolla kuin maassa keskimäärin ja myös vertailukunnissa. Sipoossa harvempi koululainen on kuitenkin erittäin tai melko tyytyväinen elämäänsä ja useampi kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kuin maassa keskimäärin. Huom. Kaikki oppilaat eivät ole vastanneet kyselyyn ja kysymyskohtainen vastausprosentti on vaihdellut.

Keväällä 2017 Sipoossa 68,8 % 8. ja 9. luokkalaisista oli erittäin tai melko tyytyväiset elämäänsä, koko maassa 75,1 % (Sipoossa 79,8 % pojista ja 59,6 % tytöistä; koko maassa 83,8 % pojista ja 67,1 % tytöistä).

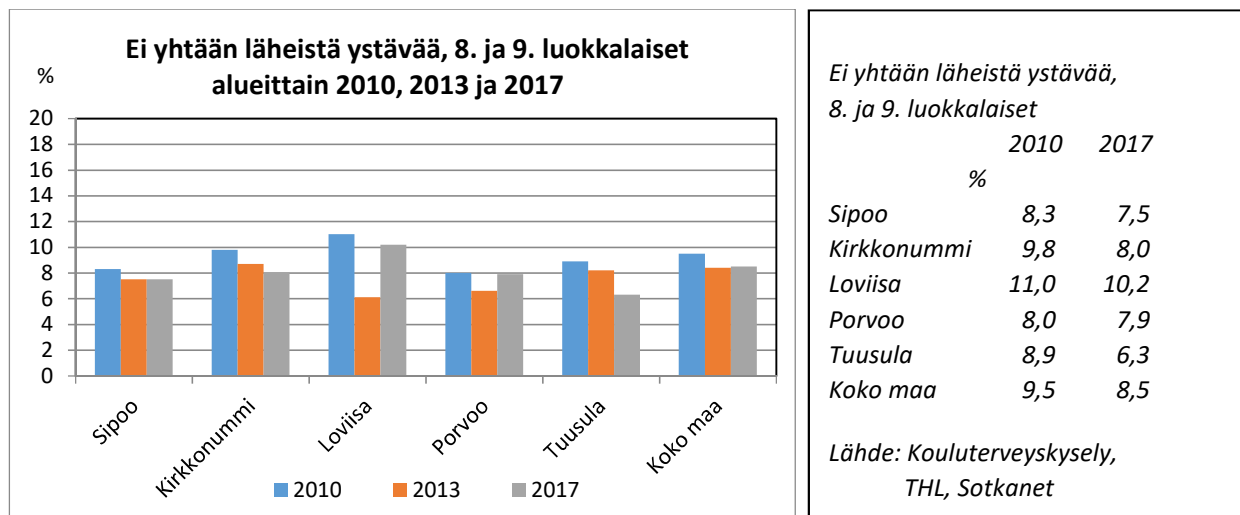
Kuvio 38. Erittäin tai melko tyytyväinen elämäänsä, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuonna 2017



Tutkimusten mukaan yksinäisyys alentaa itseluottamusta ja lisää riskiä tunne-elämän ongelmiin, kuten masennukseen ja ahdistukseen sekä käytöshäiriöihin. Lapsuudessa koettu pitkäaikainen yksinäisyys jatkuu usein myös nuoruudessa, mikä on suuri syrjäytymisriski.

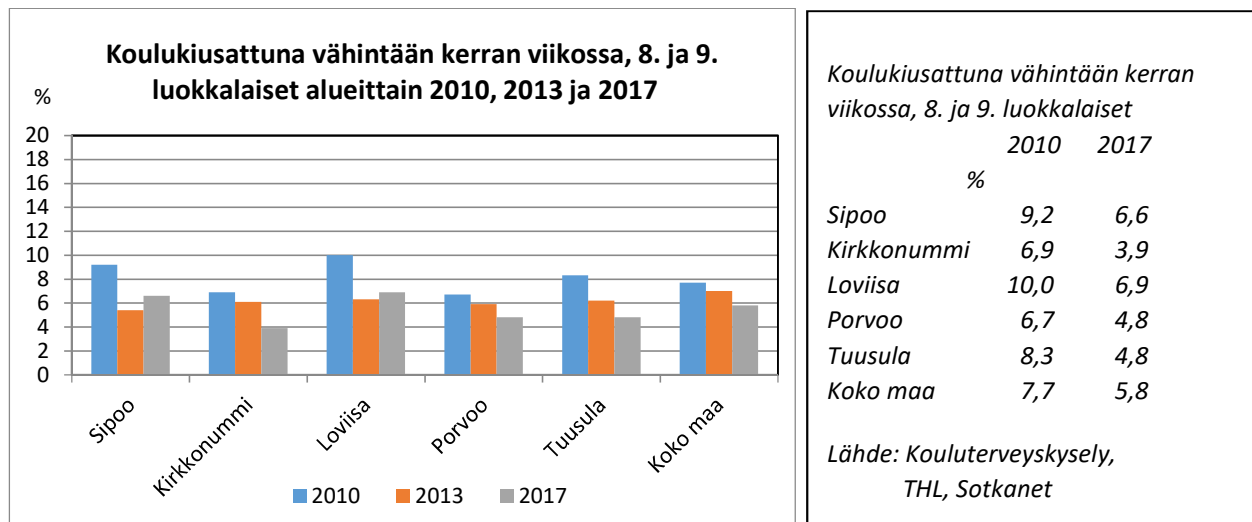
Keväällä 2017 läheisen ystävän olemassa oloa selvittävään kysymykseen 7,5 % sipoolaisista peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista vastasi kielteisesti. Koko maassa osuus oli 8,5 %.

Kuvio 39. Ei yhtään läheistä ystävää, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



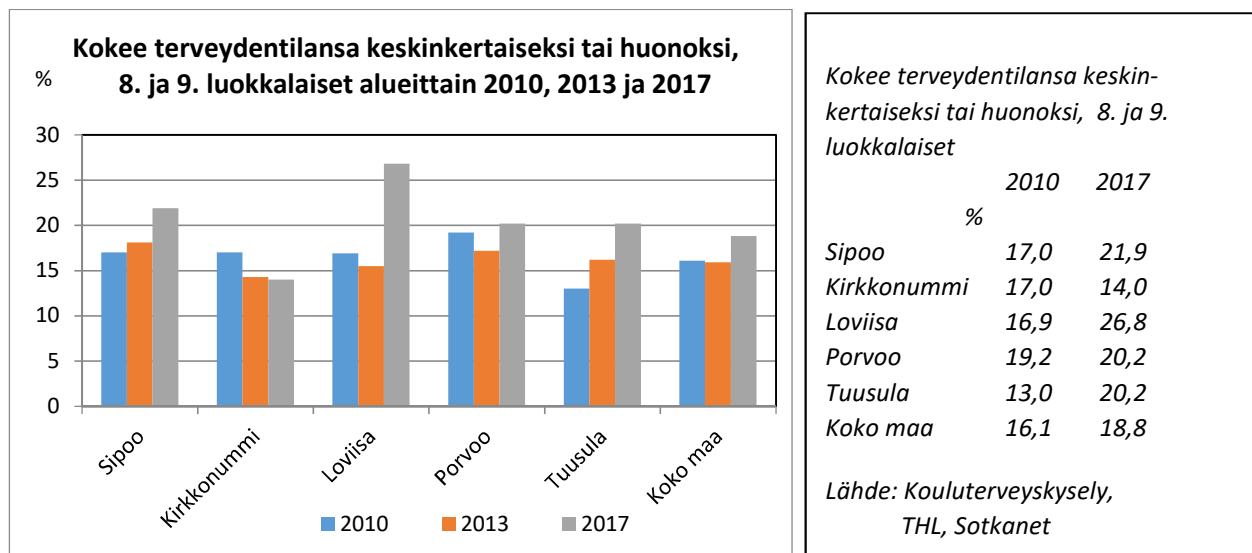
Keväällä 2017 sipoolaisista 8. ja 9. luokan oppilaista 6,6 % koki koulukiusaamista vähintään kerran viikossa. Koko maan osuus oli 5,8 %.

Kuvio 40. Koulukiusattuina vähintään kerran viikossa olleet 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



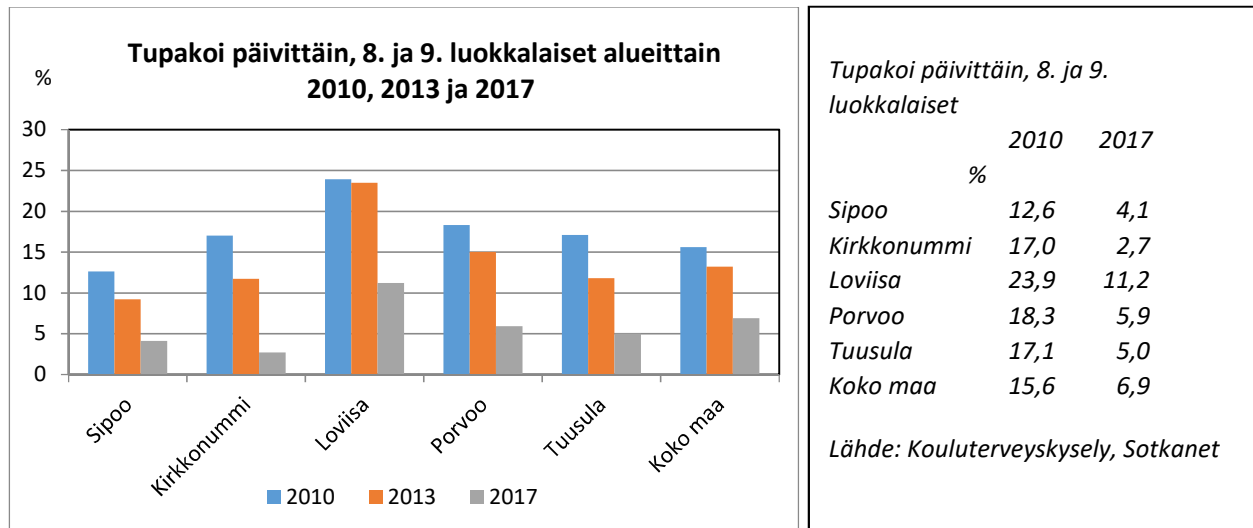
Keväällä 2017 sipoolaisista 8. ja 9. luokkalaisista 21,9 % vastasi kokevansa terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Koko maassa osuus oli 18,8 %. Osuus on kasvanut.

Kuvio 41. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



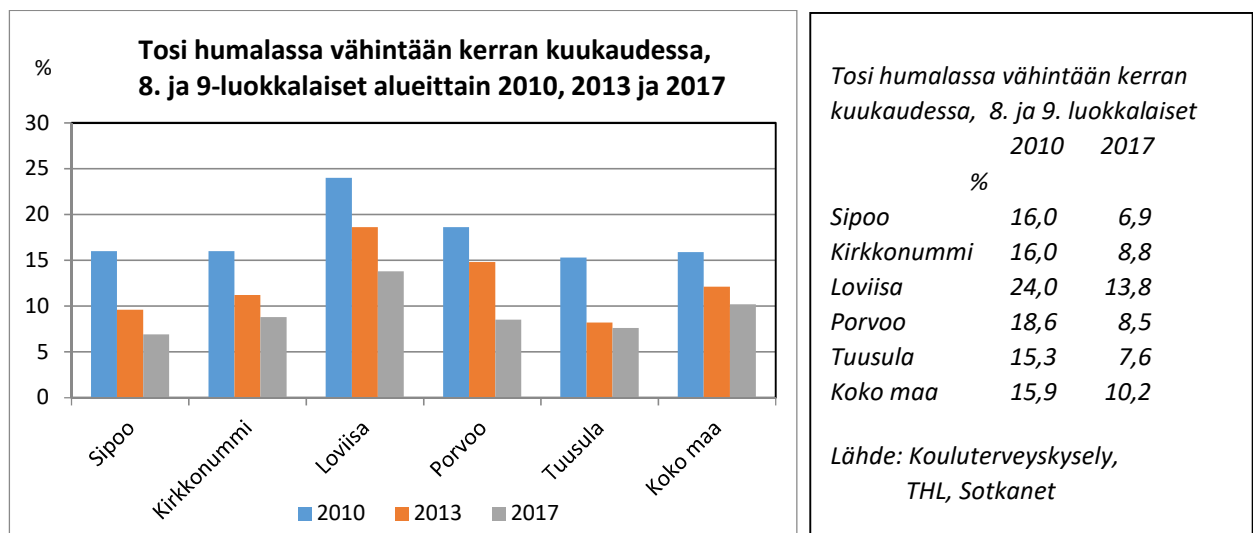
Vuonna 2017 Sipoossa 4,1 % 8. ja 9. luokan oppilaista tupakoi päivittäin, koko maassa 6,9 %. Tupakointi on laskenut nuorten keskuudessa.

Kuvio 42. Päivittäin tupakoivat 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010 ja 2013 ja 2017



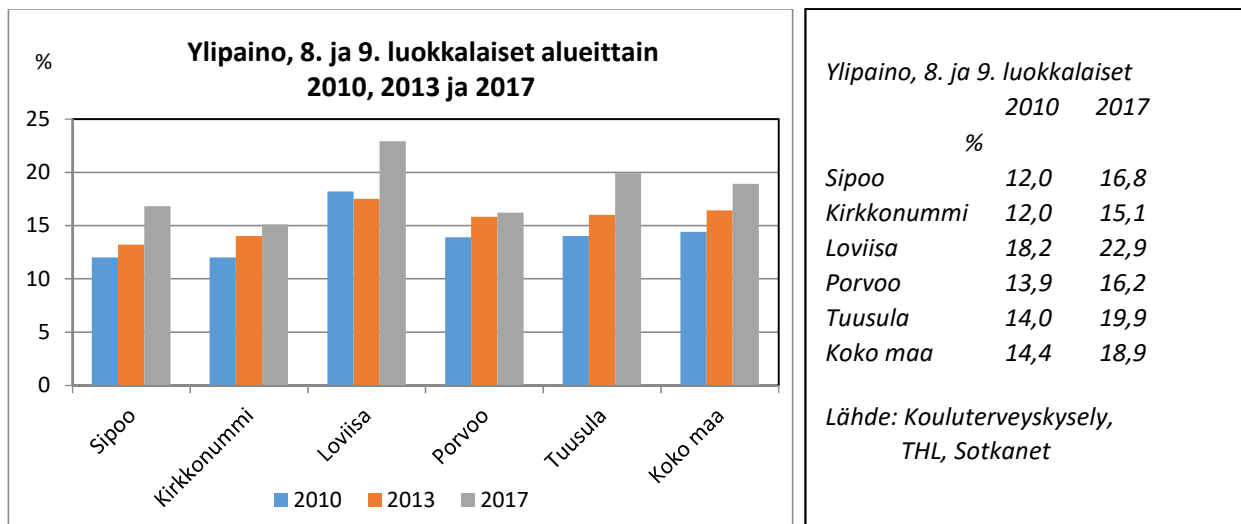
Keväällä 2017 vähintään kerran kuukaudessa itsensä tosi humalaan juoneita oli Sipoossa 6,9 % ja koko maassa 10,2 %. Kouluterveyskyselyjen vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että juoputtelu on vähentynyt varhaisnuorten keskuudessa.

Kuvio 43. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



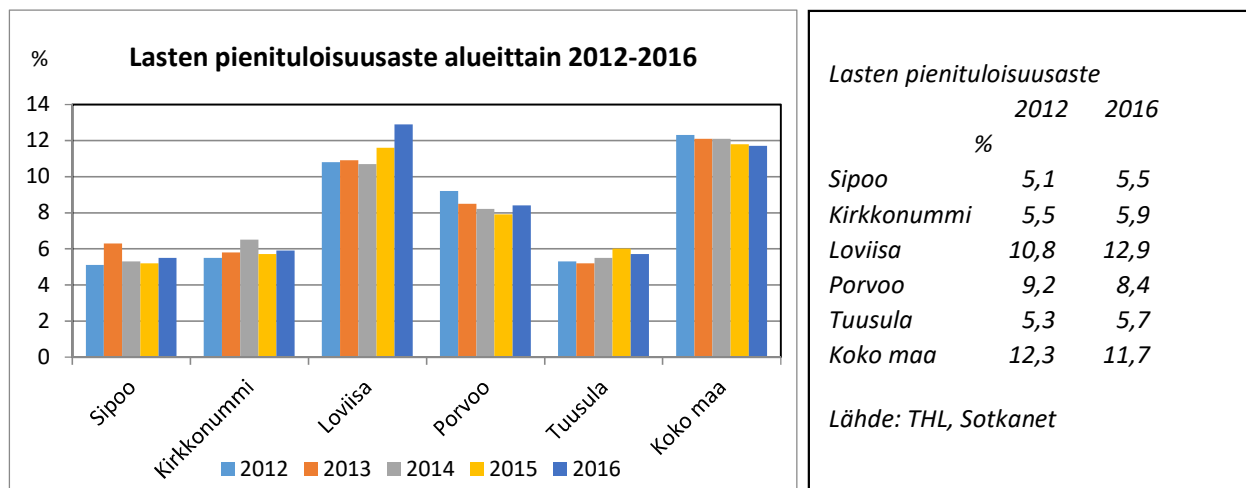
Keväällä 2017 Sipoossa ylipainoisten koululaisten osuus 8. ja 9. luokan oppilaista oli 16,8 %, koko maassa osuus oli 18,9 %. Koululaisten lihavuus on lisääntynyt.

Kuvio 44. Ylipaino, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



Vuonna 2016 lasten pienituloisuusaste oli vertailualueista pienimmillään Sipoossa, jossa 5,5 % alle 18-vuotiasta lapsista kuului pienituloisiin kotitalouksiin. Koko maassa pienituloisuusaste oli keskimäärin 11,7 %.

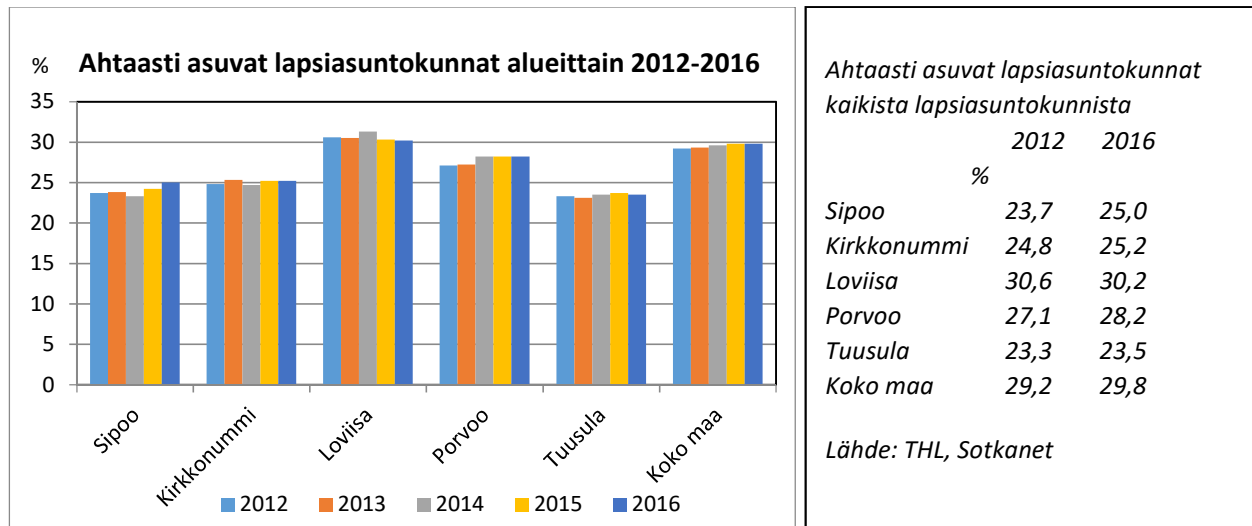
Kuvio 45. Lasten pienituloisuusaste alueittain vuosina 2012–2016



Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huoneluukuun. Lapsiasuntokunnassa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö.

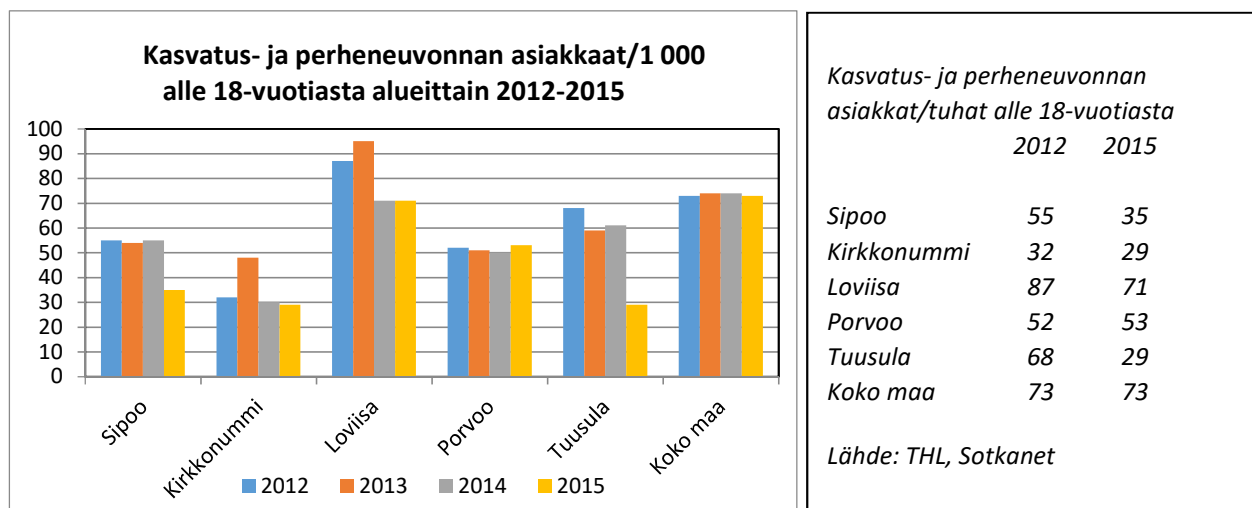
Vuonna 2016 Sipooassa ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista oli 25 %, koko maassa 29,8 %. Vuodesta 2012 vuoteen 2016 ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kasvoi.

Kuvio 46. Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat alueittain vuosina 2012–2016



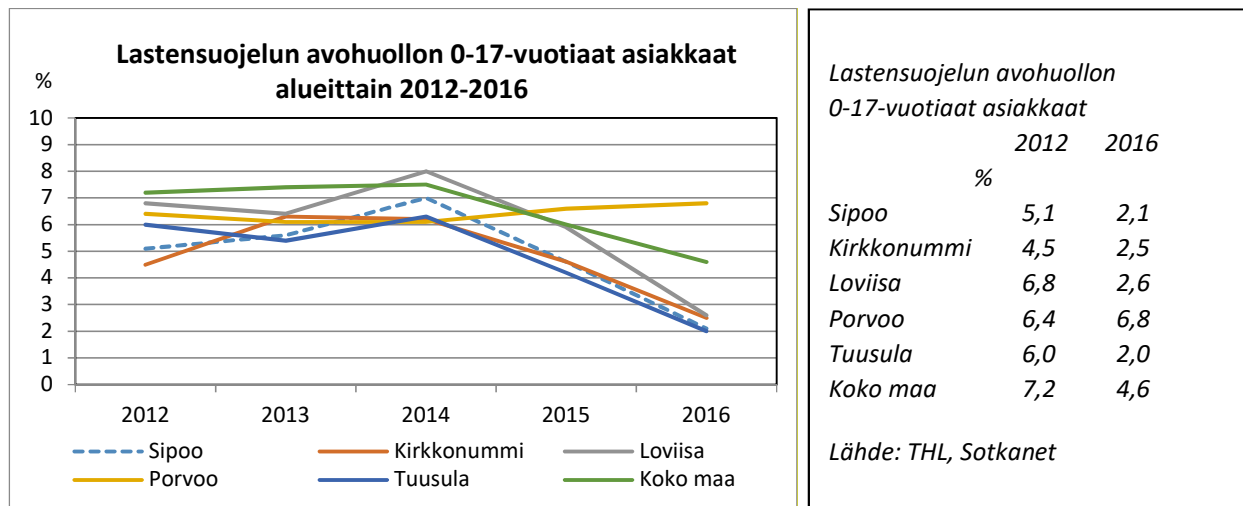
Vuonna 2015 Sipooassa oli 35 kasvatus- ja perheneuvolan asiakasta 1 000 alle 18-vuotiasta kohden, koko maassa 73. Vuodesta 2012 vuoteen 2015 osuus pieneni.

Kuvio 47. Kasvatus- ja perheneuvolan asiakkaat/1 000 alle 18-vuotiasta alueittain vuosina 2012–2015



Vuonna 2016 Sipooissa oli 2,1 % 0–17-vuotiaista lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä, koko maassa osuus oli 4,6 %. Vuodesta 2012 vuoteen 2016 osuus pieneni.

Kuvio 48. Lastensuojelun avohuollon 0–17-vuotiaat asiakkaat alueittain vuosina 2012–2016



3.3. Nuoret ja nuoret aikuiset

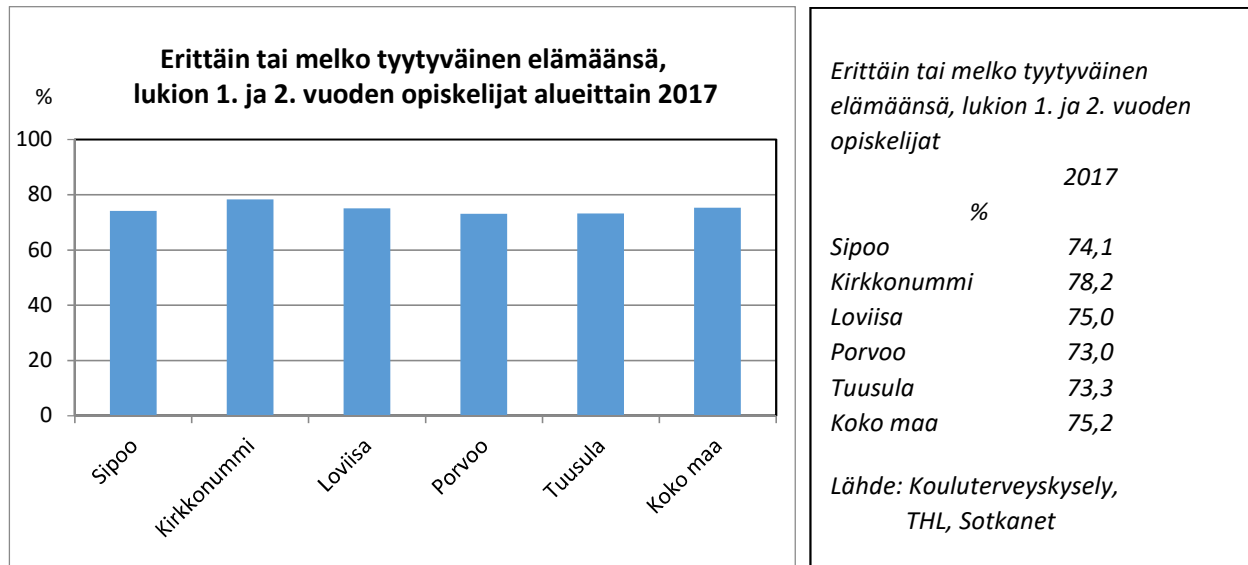
Nuorten henkinen hyvinvointi ja terveys ovat useiden indikaattoreiden mukaan Sipoossa samalla tasolla kuin maassa keskimäärin ja myös vertailukunnissa. Sipoossa useampi 1. ja 2. vuoden lukiolainen kokee terveydentilansa keskikertaiseksi tai huonoksi kuin koko maassa keskimäärin. Sipoolaisnuoret ovat myös tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa useammin kuin koko maassa keskimäärin.

Työelämän koulutusvaatimukset ovat kasvaneet ja työmarkkinoilla on tarjolla enää vain vähän tehtäviä, joihin ei tarvita peruskoulun jälkeistä koulutusta. Koulutus suojaa syrjäytymiseltä ja parantaa työllistymismahdollisuuksia ja pidentää sekä työuraa että keskimääräistä odotettavissa olevaa elinikää. Vastaavasti peruskoulun jälkeisen koulutuksen puute altistaa työttömyydelle sekä sosiaaliselle ja terveydelliselle huono-osaisuudelle.

Syrjäytymisen ehkäisemiseksi, vuoden 2013 alusta voimaan tulleen yhteiskuntatakuun mukaisesti, jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Osa yhteiskuntatakuuta on koulutustakuu: jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan jatkomahdollisuus lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin.

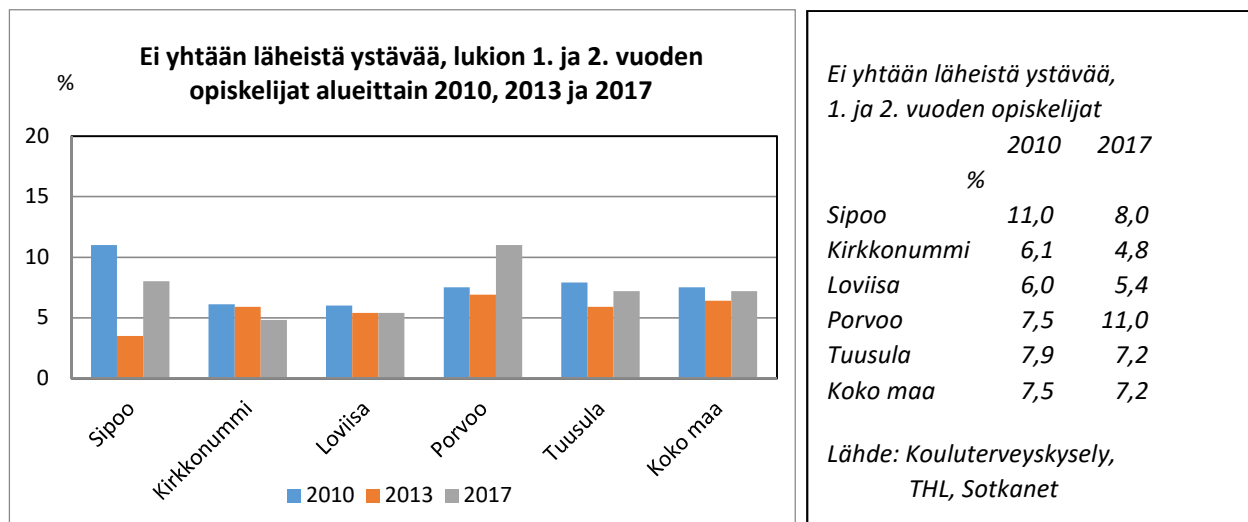
Kouluterveyskyselyn mukaan keväällä 2017 Sipoossa 74,1 % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista oli erittäin tai melko tyytyväinen elämäänsä, koko maassa 75,2 % (Sipoossa 82,5 % pojista ja 64,8 % tytöistä; koko maassa 81,8 % pojista ja 70,6 % tytöistä). Huom. Kaikki opiskelijat eivät ole vastanneet kyselyyn ja kysymyskohtainen vastausprosentti on vaihdellut.

Kuvio 49. Erittäin tai melko tyytyväinen elämäänsä, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuonna 2017



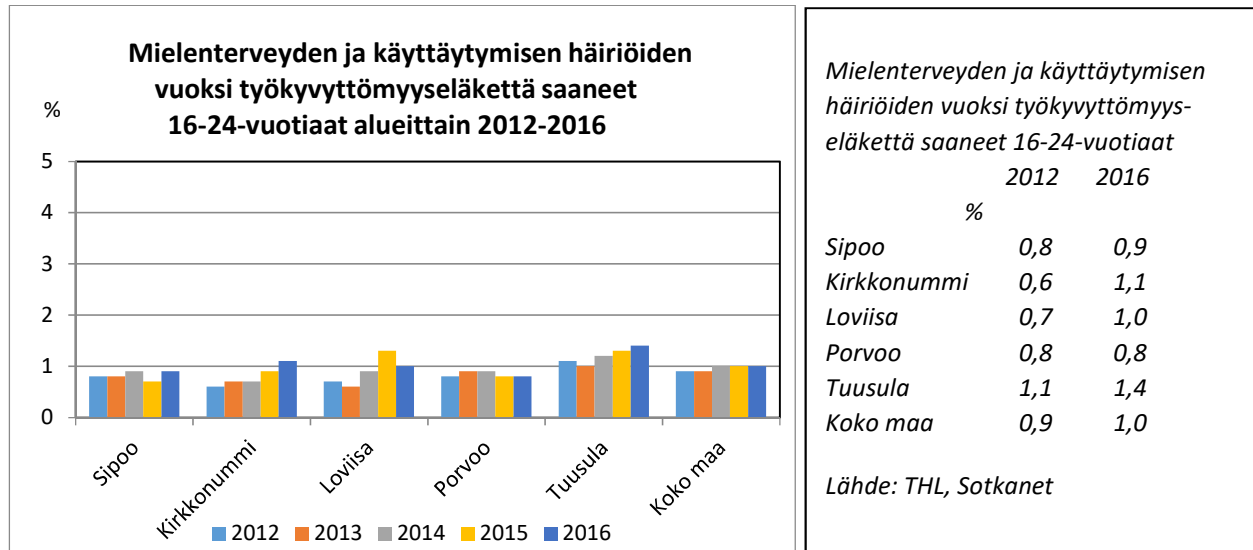
Keväällä 2017 Sipoossa ei lainkaan läheistä ystävää omaavien osuus oli 8,0 %, koko maassa 7,2 %. Osuus on pienentynyt.

Kuvio 50. Ei yhtään läheistä ystävää, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



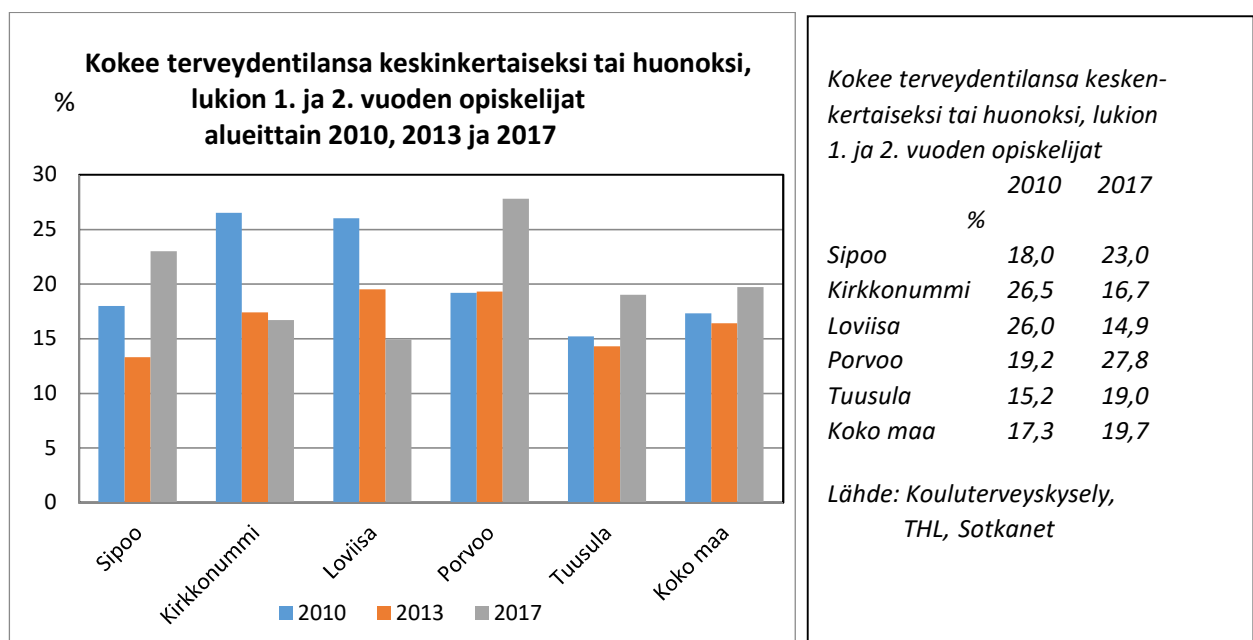
Vuonna 2016 Sipoossa 0,9 % 16–24-vuotiaista oli työkyvyttömyyseläkkeellä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi, koko maassa 1,0 %.

Kuvio 51. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneet 16–24-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016



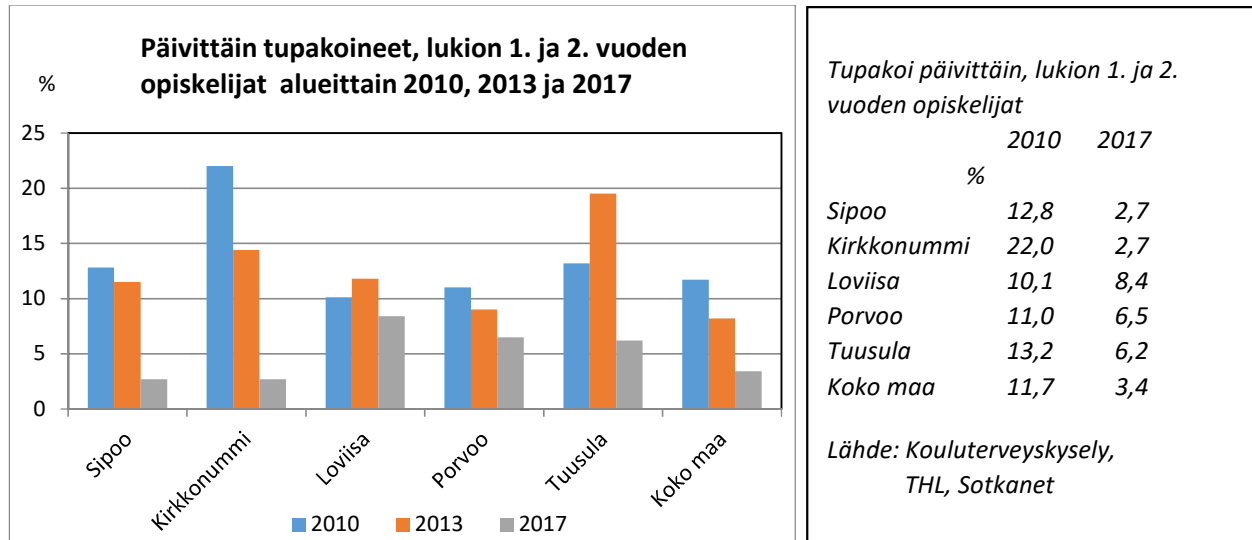
Keväällä 2017 terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden sipoolaisten osuus lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista oli 23,0 %, koko maassa 19,7 %. Osuus on kasvanut.

Kuvio 52. Terveystensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneet, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



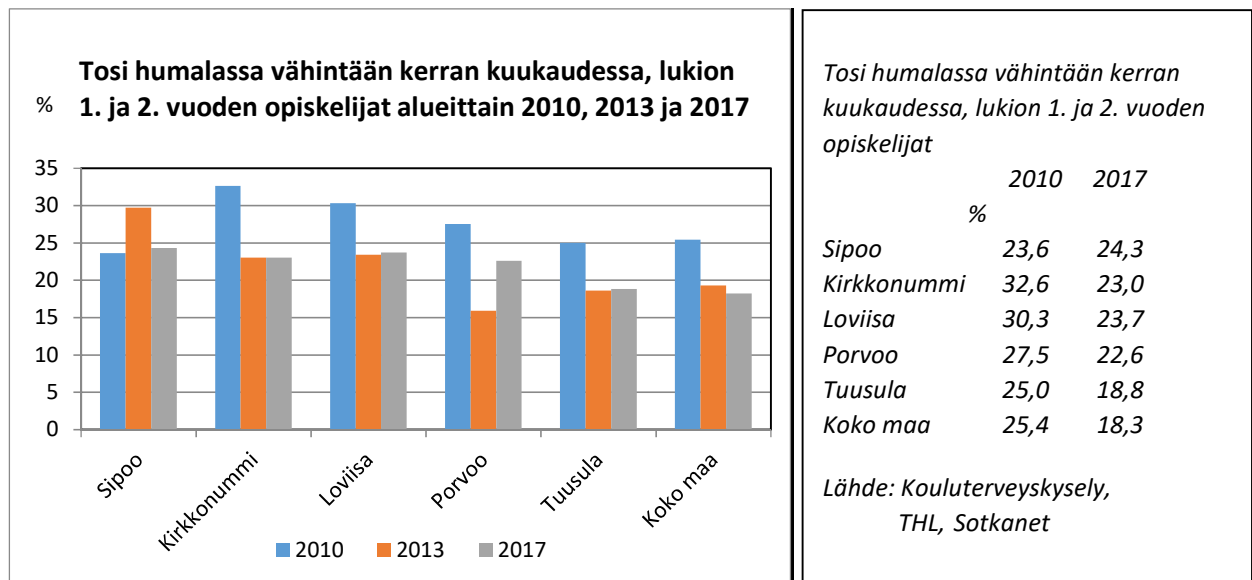
Vuonna 2017 Sipoossa päivittäin tupakoivia lukiolaisia oli 2,7 %, koko maassa 3,4 %. Tupakointi on vähentynyt.

Kuvio 53. Päivittäin tupakoineet, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010 ja 2013 ja 2017



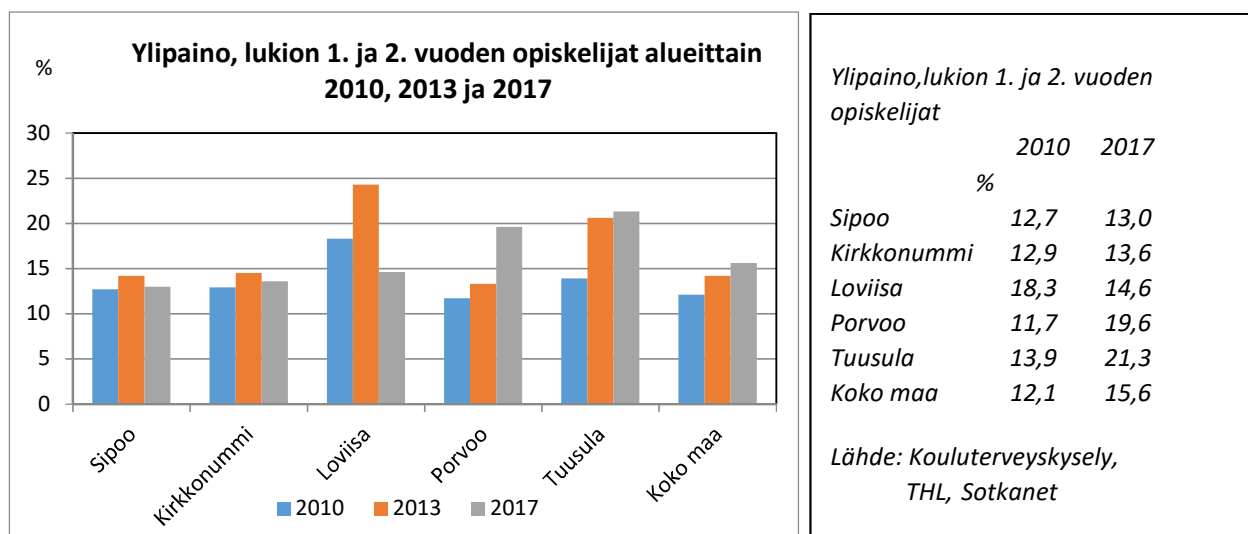
Keväällä 2017 Sipoossa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 24,3 % ilmoitti olleensa tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, koko maassa 18,3 %.

Kuvio 54. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olleet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



Keväällä 2017 ylipainoisten osuus Sipoon lukiolaisista oli 13,0 %, koko maan lukiolaisista 15,6 %.

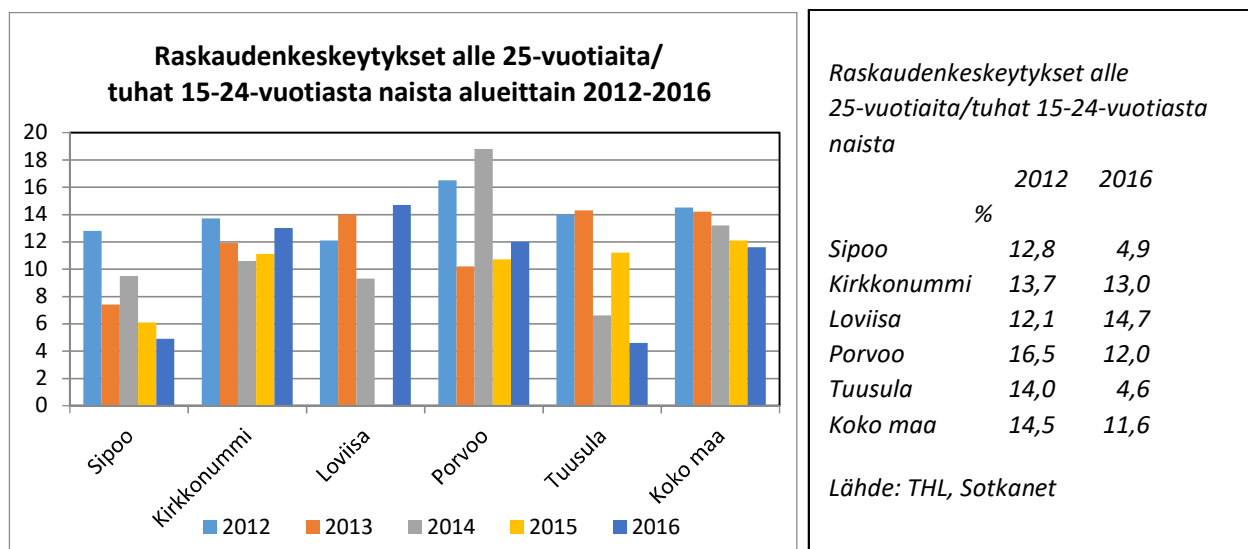
Kuvio 55. Ylipainoiset, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



Keväällä 2017 Sipoossa sukupuoliyhdyntässä olleiden osuus 8. ja 9. luokkalaisista oli 13,8 % ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista on 30,9 %. Koko maassa osuudet olivat 18,8 % ja 38,1 %. Osuudet ovat pienentyneet.

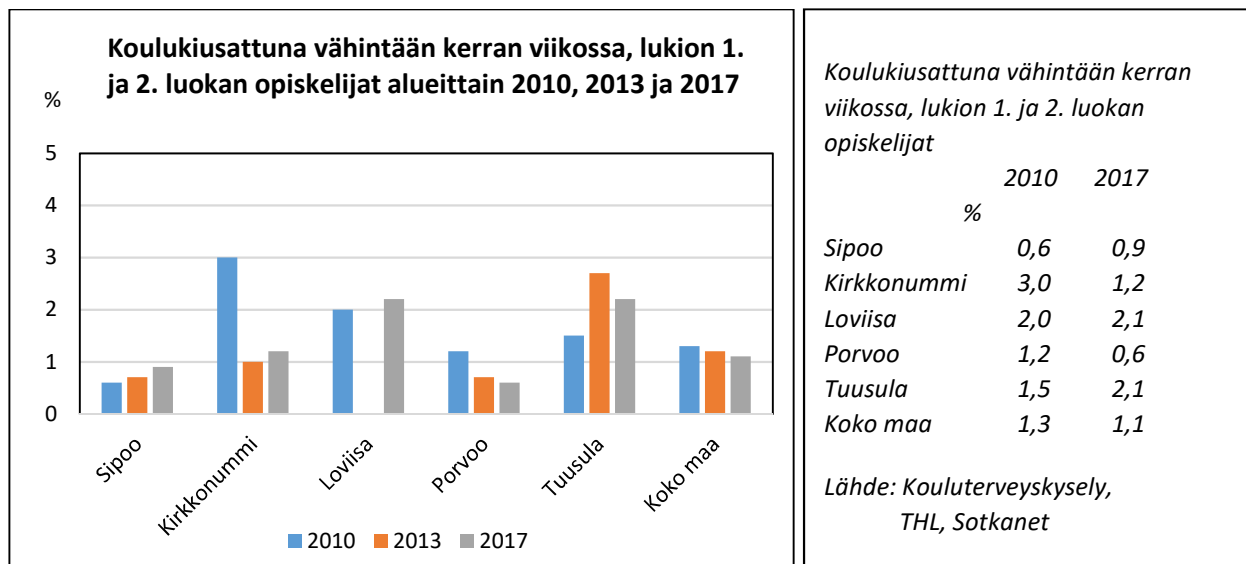
Vuonna 2016 Sipoossa raskauden keskeytysten määrä alle 25-vuotiailla oli 4,9 tuhatta 15–24-vuotiaasta kohden. Koko maan keskiarvo oli 11,6. Vuodesta 2012 vuoteen 2016 raskauden keskeytysten määrä väheni.

Kuvio 56. Raskauden keskeytysten määrä alle 25-vuotiailla alueittain vuosina 2012–2016



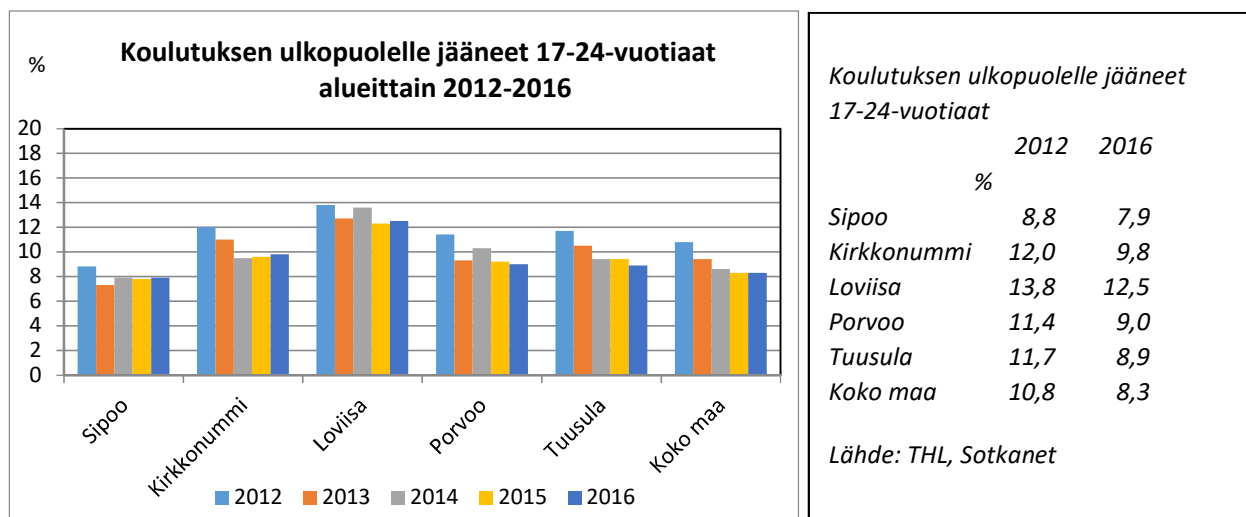
Keväällä 2017 lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat ilmoittivat kokeneensa koulukiusaamista harvemmin kuin peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat ilmoittivat kokeneensa sitä. Sipoossa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 0,9 % koki koulukiusaamista vähintään kerran viikossa, koko maassa 1,1 %. Sipoossa koulukiusaus on hieman lisääntynyt.

Kuvio 57. Koulukiusattuina vähintään kerran viikossa olleet, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017



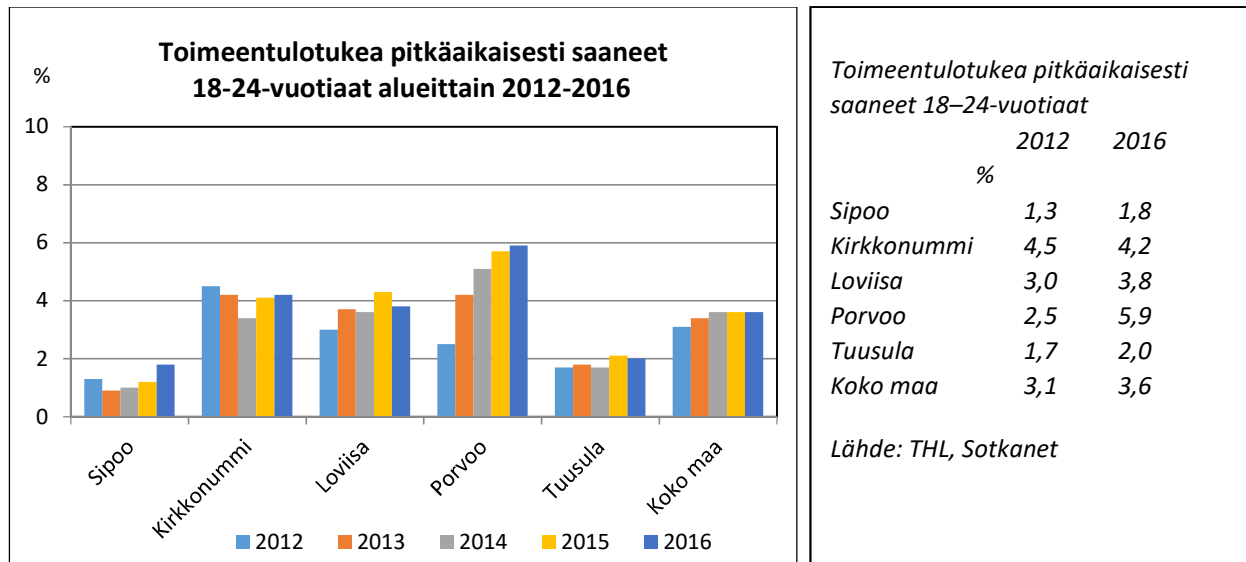
Vuonna 2016 Sipoossa 7,9 % kaikista 17–24-vuotiaista jäi koulutuksen ulkopuolelle, koko maassa 8,3 %. Vuodesta 2012 vuoteen 2016 koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus pieneni.

Kuvio 58. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016



Vuonna 2016 Sipoossa toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 18–24-vuotiaiden osuus oli 1,8 %, koko maassa 3,6 %. Vuodesta 2012 vuoteen 2016 määrä kasvoi.

Kuvio 59. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016



3.4. Työikäiset

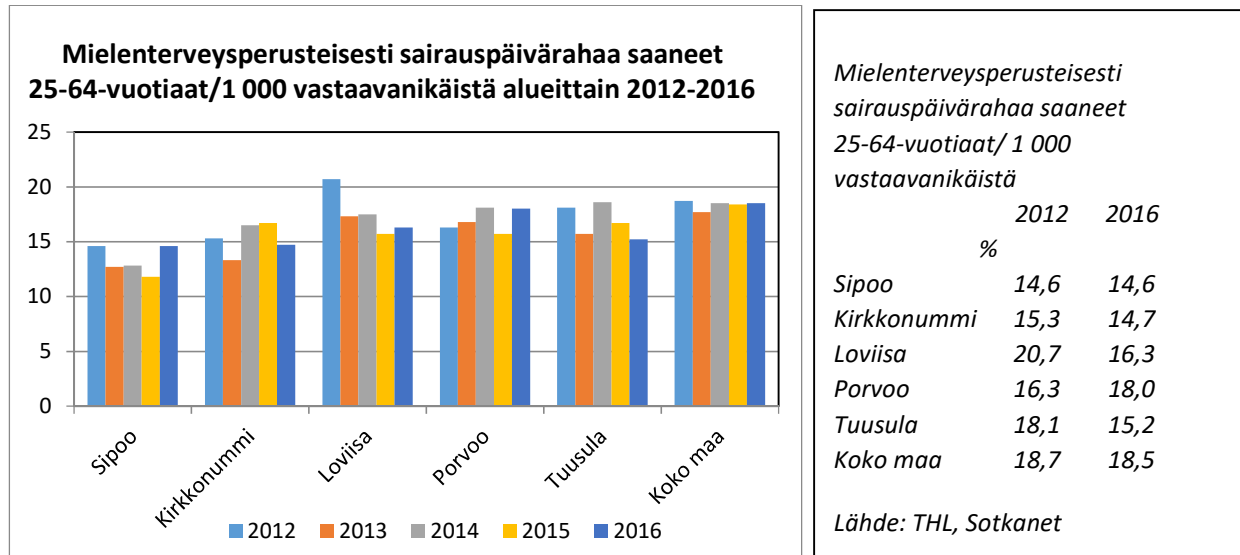
Työikäisten henkinen hyvinvointi sekä terveys- ja toimintakyky samoin kuin työtilanne ja toimeentulo ovat useiden indikaattoreiden mukaan Sipoossa useimmilta osin paremmalla tasolla kuin maassa keskimäärin ja myös vertailukunnissa.

Työikäisten hyvinvoinnin ylläpitäminen ja ongelmien ehkäiseminen on panostus tulevaisuuteen. Parin kymmenen vuoden kuluttua suuri osa tästä ryhmästä on eläkkeellä ja palvelujen tarve tuolloin riippuu siitä, miten toimintakykyä ja terveyttä on onnistuttu pitämään yllä heidän ikääntyessään. Keskeisimpiä riskitekijöitä useimmille kroonisille sairauksille ovat tupakointi, alkoholin käyttö ja ylipaino sekä istumatyö. Myös työikäisten perheiden tukeminen ja palvelujen saatavuus perheitä kuormittavissa tilanteissa on kaikkien kuntalaisten etu.

Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja työllisyyden myönteinen kehitys edesauttavat kunnan taloutta myös pitkällä aikavälillä. Lyhyet ja hajanaiset työurat heikentävät tekijöidensä tulevia eläkkeitä.

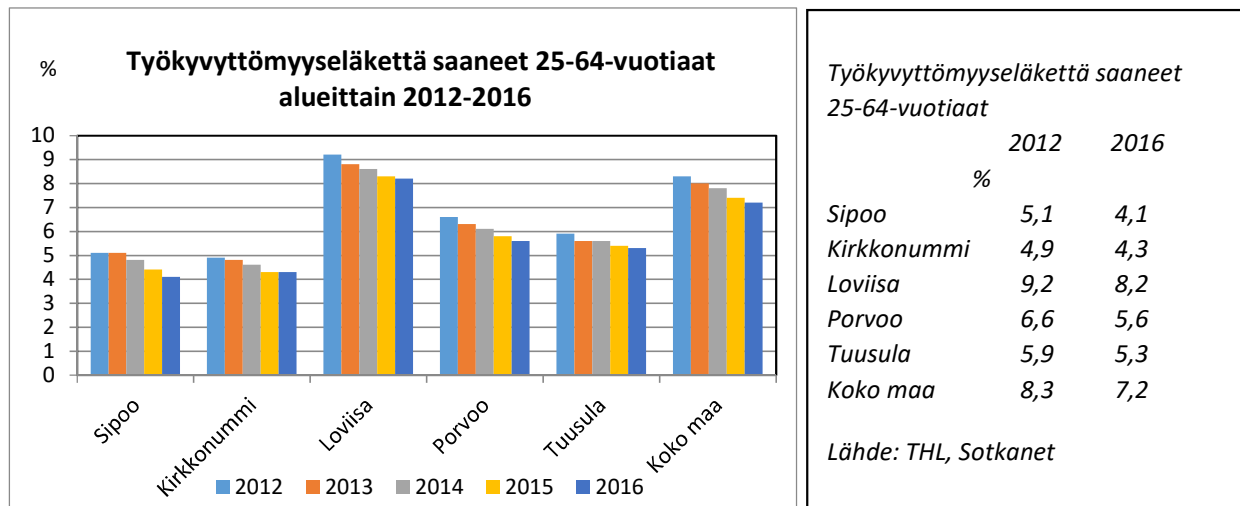
Vuonna 2016 työikäisistä sipoolaisista 14,6 % sai mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa, koko maan keskiarvo oli 18,5 %.

Kuvio 60. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat/1 000 vastaavanikäistä alueittain vuosina 2012–2016



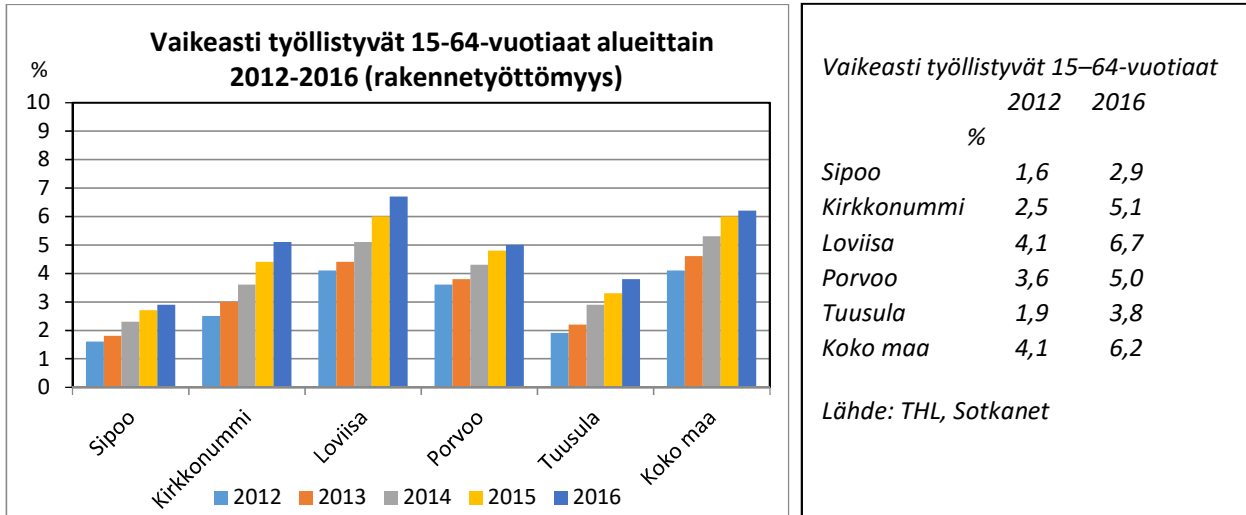
Vuonna 2016 työikäisistä sipoolaisista 4,1 % oli työkyvyttömyyseläkkeellä, koko maassa osuus oli 7,2 %. Vuodesta 2012 vuoteen 2016 työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus väheni.

Kuvio 61. Työkyvyttömyyseläkettä saaneet 25–64-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016



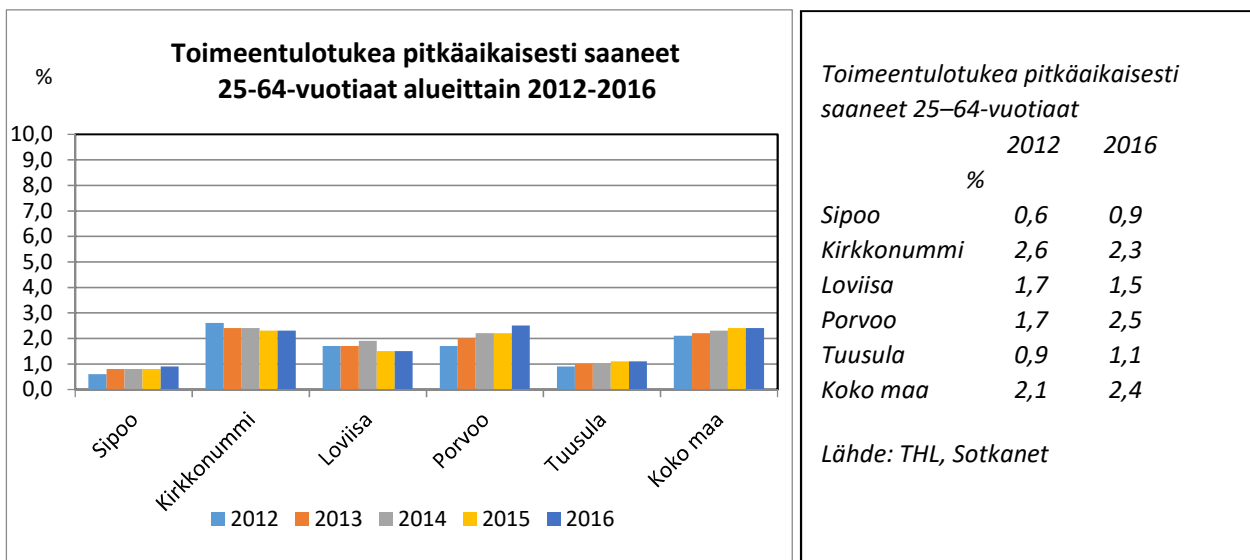
Vuonna 2016 Sipooossa vaikeasti työllistyvien 15-64-vuotiaiden osuus oli 2,9 %, koko maassa 6,2 % .
Vuodesta 2012 vuoteen 2016 vaikeasti työllistyvien osuus kasvoi.

Kuvio 62. Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016 (rakennetyöttömyys)



Vuonna 2016 Sipooossa toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus oli 0,9 %, koko maassa 2,4 %. Osuus kasvoi jossain määrin vuodesta 2012 vuoteen 2016.

Kuvio 63. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016



3.5. Ikäihmiset

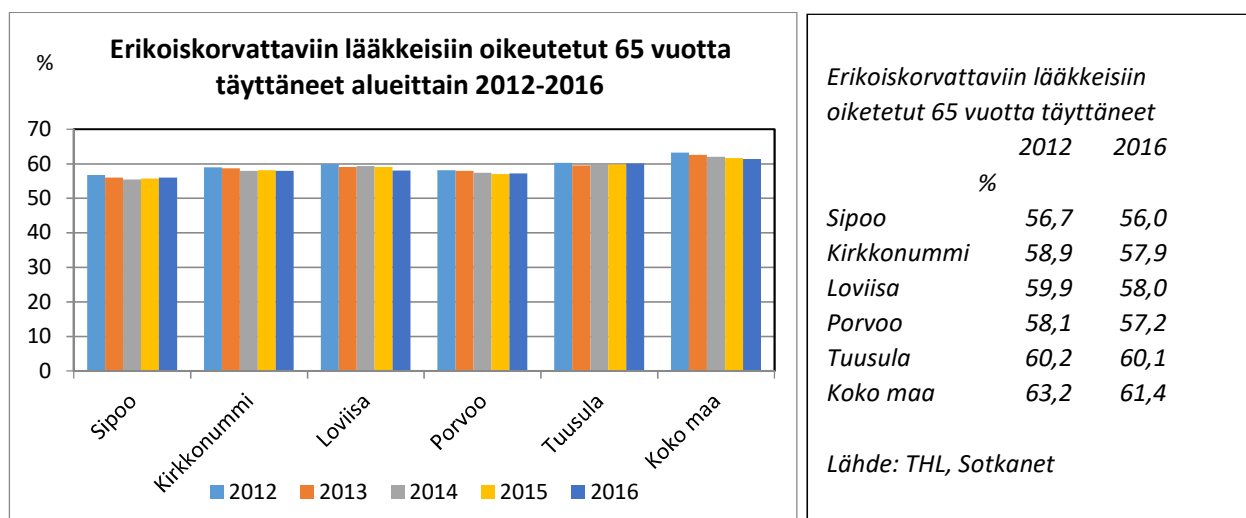
Väestörakenteen ikääntyminen ja eläkeläisten määrän nopea kasvu edellyttävät palveluntuottajilta uudenlaisia, monimuotoisia palveluja. Yhteiskunnallisesti keskeinen perusarvo ikääntyneiden palveluiden järjestämisessä on ihmisarvo ja siitä johdetut eettiset periaatteet: itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus, osallisuus, yksilöllisyys ja turvallisuus.

Sipoon vanhuspoliittisessa ohjelmassa painottuu sipoolaisten ikäihmisten toive asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään sekä saada eritasoisia ja erilaisia palveluita, joilla ennalta ehkäistään toimintakyvyn laskua. Erilaisten tietotekniikan apuvälineiden ja laitteiden käyttöä tullaan lisäämään, huomioiden kuitenkin, että enemmistö ikäihmisistä ei nykyisin vielä käytä arjessaan uutta tietotekniikkaa.

Lääkkeiden erikorkorvausoikeus kuvaa pitkäaikaissairastavuutta väestössä. Lääkkeiden erikorkorvausoikeus voidaan myöntää henkilölle, jolla on vakava ja pitkäaikainen, lääkehoitoa vaativa sairaus.

Vuonna 2016 Sipoossa erikorkorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä oli 56,0 % vastaavan ikäisistä, koko maassa 61,4 %.

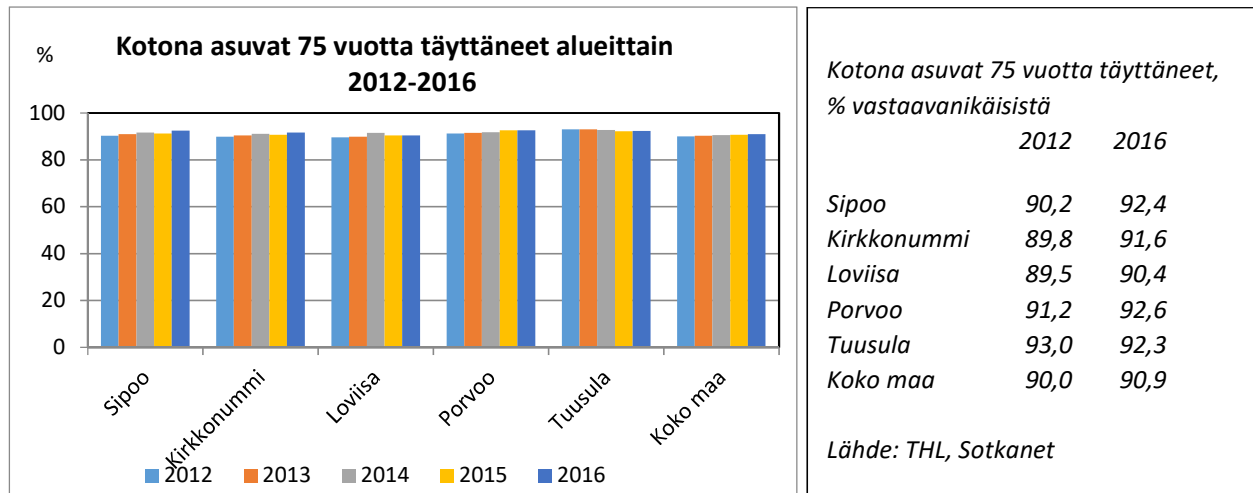
Kuvio 64. Erikoiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut 65 vuotta täyttäneet alueittain vuosina 2012–2016



Suomessa on noin 193 000 muistisairasta. Keskivaikeaa tai vaikeaa dementiaa sairastaa 65–74-vuotiaista vajaa 5 %, 75–84-vuotiaista noin 10 % ja yli 85-vuotiaista noin kolmannes. Työikäisistä noin 7 000–10 000 sairastaa jotakin muistisairautta. Muistisairauksia sairastavien määrän arvioidaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2050 mennessä.

Vuonna 2016 kotonaan asui 75 vuotta täyttäneistä sipoolaista 92,4 %, koko maan arvo oli 90,9 %.

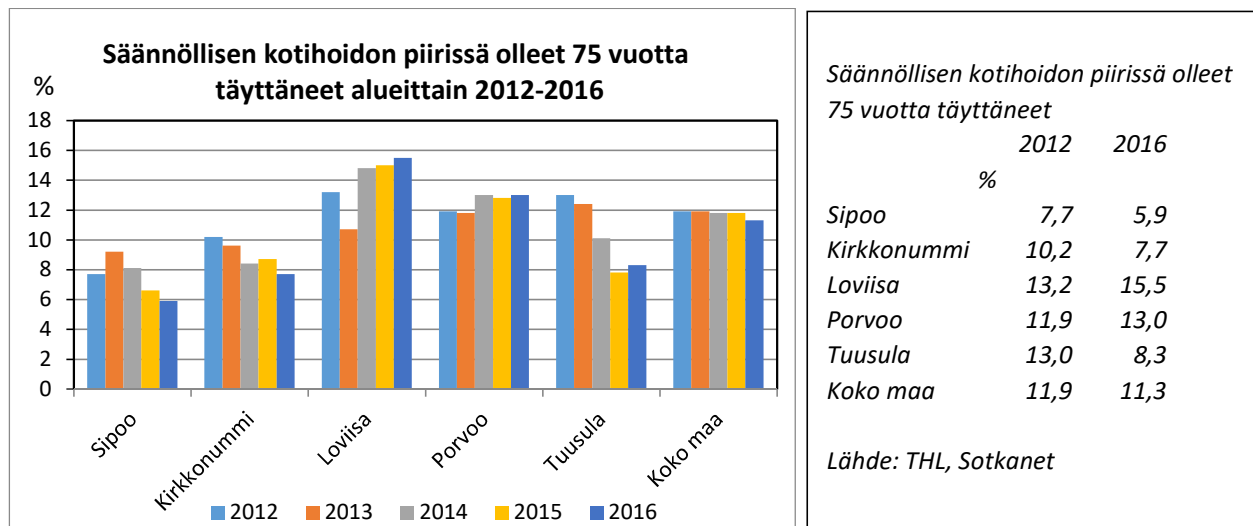
Kuvio 65. Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneet alueittain vuosina 2012–2016



Vuonna 2016 Sipoossa 75 vuotta täyttäneiden asutokunnista 50,3 % oli yhden hengen asutokunnat, koko maassa 57,7 %.

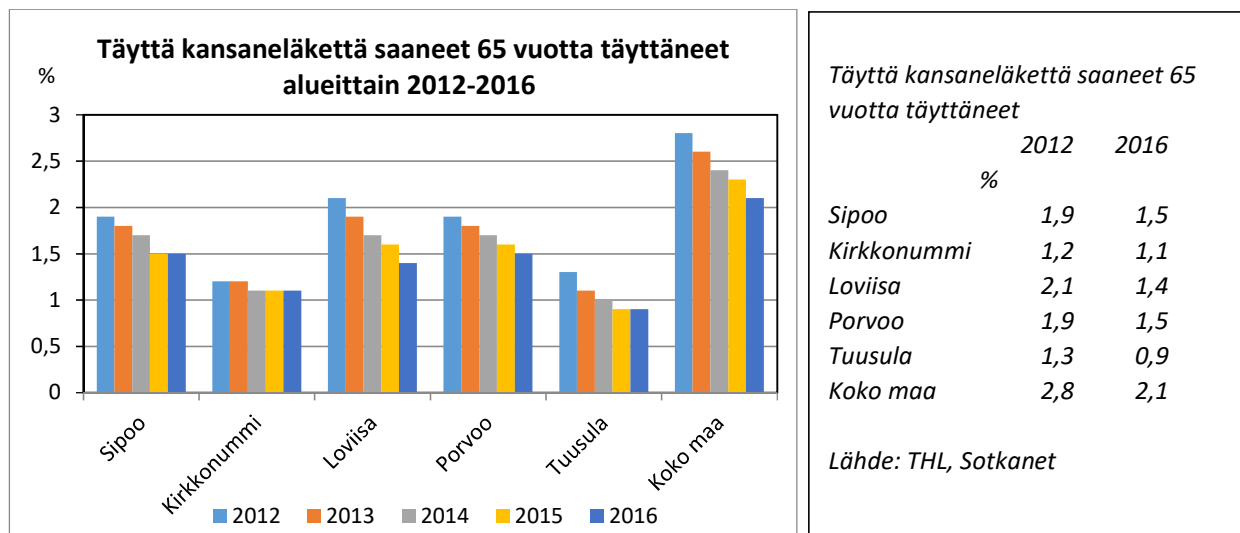
Vuonna 2016 Sipoossa 75 vuotta täyttäneistä 5,9 % oli säännöllisen kotihoidon piirissä, koko maassa osuus oli 11,3 %.

Kuvio 66. Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet alueittain vuosina 2012–2016



Täyden kansaneläkkeen saaminen kuvaa pienituloisuutta eläkeikäisessä väestössä. Vuonna 2016 Sipoossa 65 vuotta täyttäneistä 1,5 % sai täyttä kansaneläkettä, koko maassa 2,1 %. Osuus on pienentynyt tarkastelujaksolla.

Kuvio 67. Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet alueittain vuosina 2012–2016



4. Sipoon kunnan rooli kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä

4.1. Kunnan palvelut

Kunnan tavoitteisiin kuuluu asiakaslähtöisten, hyvinvointia ja terveyttä edistävien palvelujen tarjoaminen.

Kuntalaisten hyvinvointia edistävien palveluiden tuottajina ovat kunnan työntekijät. Heidän hyvinvointinsa ja osaamisensa on ensiarvoisen tärkeää hyvälle kuntapalveluille. Tämä varmistetaan hyvällä johtamisella ja esimiestyöllä.

Sipoossa edistetään osallisuutta kehittämällä uusia asukkaiden ja päättäjien vuorovaikutuskanavia ja lisäämällä asukkaiden osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoon ja toiminnan suunnitteluun (esimerkiksi kansalaisraadit, asukaskyselyt). Vammaisneuvosto, vanhusneuvosto sekä nuorisovaltuusto lisäävät kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia.

Kunnan väkiluvun kasvaessa palvelutarpeen ennakointi, suunnittelu ja toteutuksen oikea-aikaistaminen tulevat yhä tärkeämmiksi. Tätä varten on kunnassa kehitetty investointien hallinnan työkalu, INTO, jolla investointien suunnittelu saadaan toimimaan kasvua tukevalla tavalla.

Terveys- ja sosiaalipalvelut

Sosiaali- ja terveysosaston tehtävänä on kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäksi syrjäytymisen ehkäiseminen ja väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen.

Vuosien 2018–2019 aikana valmistaudutaan sote- ja tukipalveluhenkilöstön hallittuun luovutukseen maakunnalle.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut osallistuvat sivistystoimen hallinnoimaan Sosiaali- ja terveysministeriön kärkihankkeeseen (Lape). Työskentelyn pääpainopisteet ovat oppilashuollon- ja LNP:n yhteisessä kehittämisessä sekä uusissa tavoissa auttaa asiakkaita, joilla on monia samanaikaisia palvelutarpeita ja jossa palvelujen yhteensovittaminen ja johtaminen yli sektorirajojen on ratkaisevaa. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorisoikäisten hyvinvoinnin lisäämiseen.

Perheryhmäkotoiminnan päättyessä 35 maahanmuuttajanuorta siirtyy tukiasumispalveluihin työikäisten elämäkaareen lasten nuorten ja perheiden palveluista. Maahanmuuttajanuoria autetaan ja tuetaan prosessimuutoksesta huolimatta tarvittaessa sosiaaliohjauksen ja lastensuojelun keinoin.

Vuonna 2017 alkanutta lapsiperheiden sosiaalityötä markkinoidaan kunnan organisaatiossa ja kuntalaisille palveluiden juurruttamiseksi ja asiakasohjauksen helpottamiseksi. Ammattilaisille ja heidän asiakkailleen tarjotaan matalan kynnyksen konsultaatiofoorumi, josta voi saada apua, tukea ja neuvontaa.

Etsitään ja vahvistetaan toimintatapoja, jotka auttavat lasten, nuorten ja perheiden palvelujen henkilöstöä selviytymään väestönkasvun myötä lisääntyneestä palveluntarpeesta erityisesti koulu- ja neuvola-terveydenhuollossa sekä puheterapiassa.

Lastenvalvonnassa ja perheneuvonnassa lisätään perhesovittelua ja kehitetään tukea vanhemmille parisuhdeongelmissa ja eron jälkeisen arjen tasapainon löytämisessä.

Työikäisten palveluiden toiminta-ajatuksena on edistää työiässä olevien kuntalaisten, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ennaltaehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vastata kaikkien ikäryhmien sairaanhoidosta. Maahanmuuttajien yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta ja kotoutumista tuetaan, monialaista yhteistyötä edistetään ja kehitetään. Kaikissa palveluissa aktivoidaan kuntalaisten omia voimavaroja oman terveytensä ja hyvinvointinsa hoitoon ja tuetaan heitä oman elämänsä hallinnassa.

Ikääntyneiden palvelut -yksikön tavoitteena on neuvoa, tarjota ja tuottaa ikääntyneiden ja vammaisten kuntalaisten yksilöllisiin tarpeisiin monipuolisia ja vaikuttavia palveluita hyvän ja omannäköisen elämän tueksi. Palveluiden toimintaperiaatteina ovat ikäihmisen ja vammaisen henkilön osallisuus häntä itseään koskevissa asioissa sekä omien voimavarojen hyödyntäminen.

Laajennetaan digitaalisten ja teknologisten ratkaisujen käyttöä kaikissa ikääntyneiden palveluissa mm. asukkaiden turvallisuuden ja järkevän henkilöstön käytön tueksi mm. Rose-hankkeen, virtuaalikuntoutus-pilotin ja kulunvalvontarannekkeiden avulla.

Ikäihmisten perhehoidon kehittämistä ja perhehoitajien koulutusta jatketaan, tavoitteen toiminnan juurruttaminen vaihtoehdoksi vakiintuneiden palveluiden rinnalle.

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat sekä varhaiskasvatusta että avointa leikki- ja kerhotoimintaa. Vanhemmat saavat valita joko suomen- tai ruotsinkielisen päivähoidon. Palveluvalikkoa laajentavat kotihoito ja yksityisen hoidon tuet ja kuntalisät sekä palveluseteli. Toiminnan tarkoituksena on turvata lasten hyvinvointi tarjoamalla laadukasta varhaiskasvatusta sipoolaislapsille.

Varhaiskasvatuksen tarve lisääntyy. On tehty linjaus, että varhaiskasvatuksen kasvutarve pääasiallisesti tuotetaan palvelusetelillä.

Sipoon paikallinen varhaiskasvatussuunnitelmassa panostetaan vuoden 2018 aikana liikkumisen lisäämiseen. Jokaiseen päiväkotiin valitaan liikuntavastaavat organisoimaan liikunnan lisäämistä ja lisäksi kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä panostetaan liikuntaan innostavien välineiden hankintaan.

Esiopetuksen ja siihen liittyvän täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämistä Sipoon kunnassa kehitetään. Tavoitteena on vahvistaa esioppilaiden yhtenäistä oppimispolkua varhaiskasvatuksesta kouluun.

Koulutuspalvelut

Koulutuspalveluiden tarkoituksena on antaa kuntalaisille korkeatasoista opetusta kouluissa, joissa on osaavat opettajat, ylläpitää viihtyisiä ja turvallisia kouluja, tarjota mahdollisuuksia ammatilliseen koulutukseen myös rinnakkain lukiokoulutuksen kanssa ja vahvistaa nuorten tulevaisuudenuskoa. Toisin sanoen lapsille, nuorille ja aikuisille tarjotaan eväät hyvään elämään. Toimintaa tarjotaan sekä keskeisesti sijaitsevilla alueilla että kylissä ja pyritään siten vaikuttamaan monipuolisen yhdyskunnan rakentamiseen.

Tieto- ja viestintätekniikan käyttöä kouluissa ja oppilaitoksissa kehitetään edelleen ja digitaalisten oppimateriaalien ja palveluiden käyttöä edistetään yhtenäisesti kaikissa kouluissa. TVT:n käytön kehittäminen kouluissa perustuu opetussuunnitelman perusteisiin sekä kunnan pedagogiseen tv-strategiaan.

Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koulua tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona, jolloin kehitetään koko kouluyhteisön ja kaikkien oppilaiden hyvinvointia sekä huolehditaan koulun turvallisuudesta ja viihtyisyydestä. Oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon, jolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja sekä oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja.

Ympäristö, kaavoitus ja liikenne

Lähtökohdan kaikenikäisten kuntalaisten elämänlaadulle luo viihtyisä, turvallinen ja terveellinen elinympäristö. Lisäksi se voi edistää eri ryhmien toimintamahdollisuuksia, ylläpitää toimintakykyä sekä tuottaa eheyttäviä kokemuksia. Hyvä elinympäristö muodostuu mm. tilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta, hoidetuista kaduista, toimivista ja esteettömistä kevyenliikenteen väylistä, ulkoilu- ja virkistysreiteistä sekä muista luontopalveluista mutta myös esimerkiksi palvelujen saavutettavuudesta. Tätä tukee mm. kattavien joukkoliikennepalvelujen ylläpitäminen ja kehittäminen.

Sipoon kunta pyrkii aktiivisella maapolitiikalla hankkimaan omistukseensa maa-alueita niin elinkeinoelämän kuin asumisen tarpeisiin. Maapolitiikan ja kaavoituksen tavoitteina ovat monipuolinen asuntotuotanto, tasapainoinen väestönkasvu ja monipuoliset yritysmahdollisuudet.

Maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelussa tavoitteena ovat tiiviit taajamakeskukset palveluineen, virkistysmahdolluuksineen ja hyvine joukkoliikenneyhteyksineen. Pitkällä aikavälillä tavoitteena on taajamien tukeutuminen raideliikenteeseen. Kunnan taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kehittäminen edellyttää riittävää kaavavarantoa asumiselle, työpaikoille ja palveluille. Pyrkimyksenä on tarjota monipuolisia asumisvaihtoehtoja ja sosiaalisesti tasapainoisia asuinalueita. Kunnassa kehitetään vuokra-asuntotuotantoa. Kyliä kehitetään yhdessä kylälaisten kanssa. Maankäytön suunnittelussa lähtökohtana ovat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Suunnitelmien on perustuttava riittäviin selvityksiin sekä vaikutusten arviointeihin. Näin luodaan edellytykset terveelliselle ja turvalliselle elinympäristölle. Tekniikka- ja ympäristöosasto tarjoaa kuntalaisille viihtyisän, turvallisen ja toimivan elinympäristön johtamalla ja toteuttamalla kunnan investoinnit sekä ylläpitämällä Sipoon infrarakennetta. Yhdessä Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa osasto valvoo ja ohjaa sekä rakennetun ympäristön että luonnonympäristön kehitystä.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut

Mahdollisuudet mielekkääseen vapaa-ajan viettoon ja itsensä kehittämiseen vaikuttavat yksilön elämänlaatuun. Sipoon kirjasto ja Sipoon opisto tukevat kuntalaisten elinikäistä oppimista sekä hyvinvointia monin tavoin. Sipoon opiston kurssitarjonta on monipuolista. Kirjasto tukee lasten ja nuorten lukutaitoa sekä mediaosaamista tekemällä yhteistyötä koulujen ja päiväkotien kanssa. Kirjasto tukee myös aikuisten tietoyhteiskuntataitojen kehittymistä tarjoamalla verkkoyhteyksiä, digineuvontaa ja laiteopastusta. Kirjastot tarjoavat tilat yhdessäoloon, opiskeluun ja etätyöskentelyyn. Kirjastoissa järjestetään myös monipuolisia tapahtumia kaikenikäisille. Söderkullan omatoimikirjaston myötä parannettiin kirjastopalvelujen saavutettavuutta asiakkaille paremmin soveltuvilla aukioloajoilla muun arkipäivän asioinnin yhteydessä.

Nikkilän Taideohjelma on kunnan Kulttuuripalveluiden sekä Kehitys- ja kaavoituskeskuksen yhteistyöprojekti Nikkilän keskustan ja sen lähialueiden kehittämiseksi. Projektin toimintatapa perustuu ”cultural planning” -menetelmään, joka on poikkihallinnollista, kulttuurilähtöistä ja osallistavaa suunnittelua.

Yhteistyöprojektin tavoitteena on luoda Nikkilään yhtenäinen kokonaisuus taiteesta, viheralueista ja eri aikakauden rakennuksista ja tuoda esiin alueen historiaa, esteettisiä arvoja ja niihin liittyviä kokemuksia. Taideohjelmalla halutaan löytää uusia tapoja tehdä yhteistyötä kunnan eri yksiköiden ja asukkaiden välillä.

Taiteen perusopetus on tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Sipoon kunta järjestää tällä hetkellä taiteen perusopetusta tanssissa, kuvataiteessa, musiikissa, sanataiteessa sekä teatteritaiteessa. Tavoitteena on lisätä taideopetuksen monimuotoisuutta. Kunta järjestää osan opetuksesta itse ja hankkii osan opetuksesta julkisilta ja yksityisiltä yhteisöiltä.

Kunnan, ja yhdistysten ynnä muiden järjestämät yleisö tapahtumat edistävät yhteisöllisyyttä. Tapahtumien, juhlien ja kokousten järjestämistä varten on kehitetty tilojen sähköinen varausjärjestelmiä.

Sipoon kunta tukee avustuspolitiikallaan paikallisia kulttuuri- liikunta-, ja nuorisoseuroja, jotta nämä voivat jatkossakin tarjota monipuolisia harrastusmahdollisuuksia ja tilaisuuksia asukkaiden tavata toisiaan. Avustuksilla on saatu uusia liikuntapaikkoja kuntaan ja kylissä on voitu ylläpitää lähiliikunta-paikkoja.

Sipoon kunnalla on laaja ulkoilureittiverkosto jota tulee ylläpitää ja näin lisätä kuntalaisten mahdollisuuksia sekä arkiliikuntaan että liikuntaharrastuksiin. Kunnan kasvun myötä investointeja kohdistuu myös liikuntapaikkojen perusparannukseen, josta esimerkkeinä Söderkullan urheilukentän uudistaminen sekä tuleva Nikkilän keskusurheilukentän peruskorjaus.

Sipoon kunnalla on nuorisotiloja Nikkilässä ja Söderkullassa. Tilat ovat auki nuorille viitenä päivänä/ iltana viikossa. Tiloissa nuorilla on mahdollisuus tavata toisiaan ja järjestää heille mielekästä toimintaa. Nuorisopalvelut järjestää toimintaa lasten ja nuorten vapaa-ajalla, erityisesti koulujen loma-aikoina.

Elinkeinopalvelut

Sipoon kunnan yritystoiminnan tehtävänä on kehittää Sipoota osaavana ja innovatiivisena yritysympäristönä, joka hyödyntää pääkaupunkiseudun läheisyyttä. Sipoon vahvuusalueena ovat sijainti, vientisataman ja lentokentän läheisyys ja osaava työvoima. Yritystoiminnan edistäminen on osa kunnan strategiaa.

Hyvin toimivaa yritystoimintaa tukee kunnan aktiivinen ja avoin aloitteellisuus sekä avoin ja luottamuksellinen yrittäjyyksilmapiiri. Yrittäjyyttä edistämällä parannetaan kunnan houkuttelevuutta ja hyvää mainetta. Tavoitteisiin päästään suunnitelmallisella ja johdonmukaisella maapolitiikalla ja joustavalla kaavoituksella sekä yrittäjyyttä tukevilla toimilla. Uusien yritysten saaminen lisää työpaikkaomavaraisuutta, luo lisää uusia työpaikkoja ja tuo uutta osaamista kuntaan.

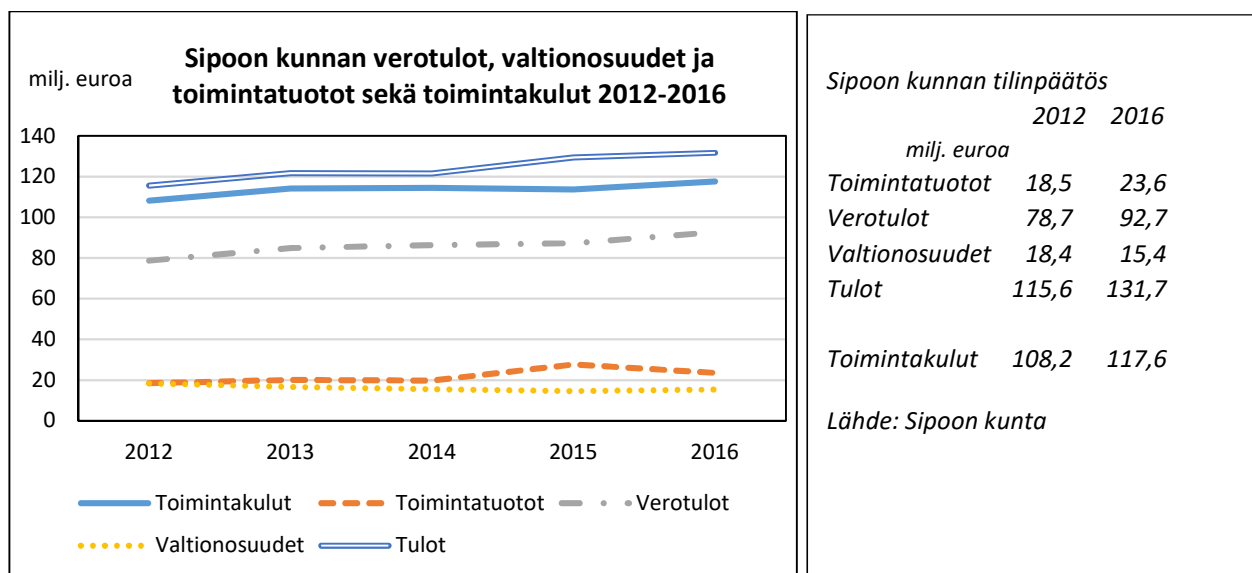
Elinkeinotoiminnan laajuus ja monipuolisuus kunnan alueella vaikuttavat työllisyyteen ja koko kunnan tai alueen elinvoimaisuuteen ja elinkelpoisuuteen. Kuntalaisten ansiotuloista ja yritystoiminnasta kertyvät verotulot ovat kuntatalouden perusta.

4.2. Kunnan taloudellinen tila

Sipoon kunta hakee tasapainoa talouteensa erilaisten tehostamistoimien kautta vuoteen 2020 mennessä. Keskeisiä tässä ovat kasvustrategian toteuttaminen, Operaatio Induktioliesi -palvelu-uudistus ja Operaatio Kattilankansi -tehostamisohjelma. Luodaan riittävästi taloudellista liikkumatilaa vastaamaan SOTE- ja maakuntauudistuksen mukanaan tuomiin haasteisiin.

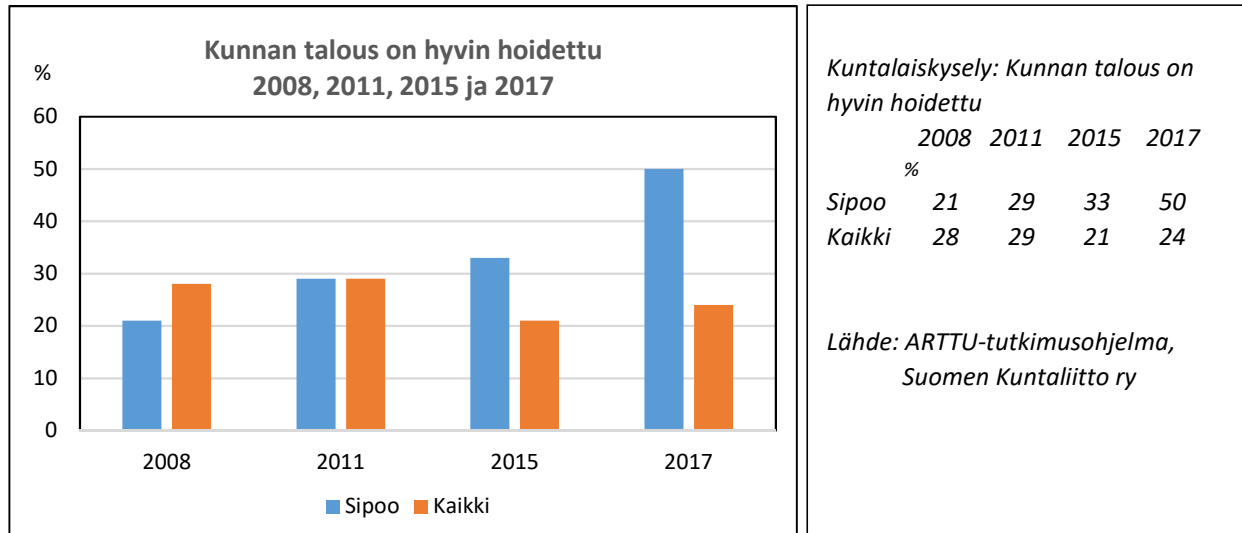
Kunnan toiminnasta aiheutuneet kulut katetaan toimintatuotoilla, verotuloilla ja valtionosuuksilla. Kunnan lainamäärä oli 2 354 euroa/asukas vuoden 2016 lopussa, mikä oli 370 euroa/asukas pienempi kuin vuonna 2012.

Kuvio 68. Sipoon kunnan verotulot, toimintatuotot ja valtionosuudet sekä toimintakulut vuosina 2012–2016



Arttu-kuntalaiskyselyjen mukaan sipoolaiset ovat tyytyväisemmät oman kunnan talouteen kuin kaikki vastaajat. Vuonna 2017 sipoolaisista 50 % olivat sitä mieltä, että kunnan talous on hyvin hoidettu, kaikista vastanneista vain 24 %.

Kuvio 69. Kunnan talous on hyvin hoidettu, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017



5. Vuosiraportti 2017: toteutuneet toimenpiteet

Terveydenhuoltolain mukaan (1326/2010) valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Vuosittain on raportoitava valtuustolle kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä.

Valtuusto hyväksyi Sipoon kunnan ensimmäisen laajan hyvinvointikertomuksen toukokuussa 2016. Sipoon kunnan hyvinvointikertomuksessa 2013–2016 määritellään viisi hyvinvointikärkeä ja niille osastojen laatimat toimenpiteet, joilla tavoitellaan kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamista ja edistämistä.

Osastojen toimenpiteet ovat toteutuneet seuraavasti:

KK = Kehitys- ja kaavoituskeskus, SI = Sivistysosasto, ST = Sosiaali- ja terveysosasto, TH = Talous- ja hallinto-osasto, TY = Tekniikka- ja ympäristöosasto

1) Ihmiset ja yhteisöllisyys – osallisuus, vuorovaikutus, yhteistyö ja vaikuttamismahdollisuudet

KK: Kuntalaisten osallisuuden lisääminen verkko-osallistumista kehittämällä osana kaavoitusprosessia ja karttapalvelua -> *Karttapohjaiset kyselyt, esimerkiksi Muistojen Nikkilä, ja sähköiset palautteet ovat käytössä kaavojen valmistelussa.*

SI: Asiakassafarit varhaiskasvatus -> *Asiakassafareita on järjestetty.*

SI: Oppilastoimikunnan ylläpitäminen -> *Oppilastoimikunnat ylläpidetään kaikissa kouluissa.*

SI: Avoin kirjasto itsepalvelutoimintana -> *Avoin kirjasto on toteutettu.*

SI : Etsivän nuorisotyön jalkautuminen kentälle -> *Etsivä nuorisotyö on juurtunut osaksi kunnan palveluita.*

SI: Nuorisovaltuuston toiminnan ylläpitäminen -> *Nuorisovaltuusto kokoontuu säännöllisesti, nuorisovaltuuston edustajat osallistuvat sivistysvaliokunnan, koulutusjaostojen, vapaa-ajanjaoston, sosiaali- ja terveysvaliokunnan, teknisen valiokunnan ja kunnanvaltuuston kokouksiin. Täten varmistetaan, että nuorten ääni tulee kuuluviin kunnallisessa päätöksenteossa.*

SI: Monipuolinen kansalaisopiston kurssitarjonta -> *550 kurssia, joista 50 uutta kurssia*

ST: Kuntalaisten mukaan ottaminen palveluiden kehittämiseen: asiakasraatien, kokemusasiantuntijoiden ja asiakaskyselyiden hyödyntäminen ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi -> *Asiakasraateja ruokapalveluissa, omais- ja asukasraateja senioriyksiköissä ja omaishoitajille, kuntalaisten kehittämistilaisuudet esim. neuvolassa, kokemusasiantuntijat/asiakkaat vahvasti mukana Risteyksen toiminnan kehittämisessä.*

ST: Ryhmätoiminnan, kokemusasiantuntijoiden ja vertaistuen hyödyntäminen sosiaali- ja terveyspalveluissa: hyödyntäminen toteutuu kaikissa elämäntilanteissa -> *Ryhmätoimintaa mm. neuvola-tarkastuksissa, vanhempainvalmennuksessa, päihde- ja psykiatriayksikössä, diabetespotilaille, painon hallinnassa. Kokemusasiantuntija pitää vastaanottoa ja osallistuu ryhmätoimintaan päihde- ja riippuvuustyössä, kotihoidontiimi tavattavissa -ryhmät, omaishoitajien vertaistuen ryhmä*

TH: Huomioidaan henkilöstökoulutuksen yleisessä osassa yhteisöllisyyttä lisäävät valmennukset, vrt. esimiesten teemailtapäivät, esimiesiltapäivät, työnohjaukset, coachingit -> *Huomioidaan.*

TH: Asiakassafarit -> *Strategiatyön yhteydessä on järjestetty asiakassafareita.*

TY: Tuotetaan uudenlaisten sähköisten kanavien avulla yhteisöllisyyttä ja parempaa vuorovaikutusta mahdollistavia palvelukokonaisuuksia. Projektit: Lupapiste ja Sipoo-talo -> *Lupapiste ja Sipoo-talo on otettu käyttöön. Kaikki rakennusluvut ovat sähköisiä.*

2) Talous- ja yrittäjyys – terve talous hyvinvoinnin perustana

KK: Aktiivinen elinkeinopolitiikka, joka edistää yritystoiminnan ja työpaikkojen lisäämistä ja monipuolistamista -> *Yrittäjätalo Bubbis on otettu käyttöön. Yritysalueet, esimerkiksi Bastukärren ja Boxin työpaikka-alueet, markkinoidaan yhdessä naapurikuntien kanssa.*

SI: Yrittäjyyskasvatus kiinteänä osana perusopetusta -> *Opetussuunnitelman mukaista yrittäjyyskasvatusta toteutetaan kouluissa.*

ST: Edistetään kuntalaisten toiminta- ja työkykyä (Gini-kerroin, työkyvyttö-myyseläkkeiden määrä) -> *käytettävissä olevat tulot vuonna 2014 26,1 ja vuonna 2015 26,8, vuoden 2016 tietoa ei ole vielä saatavilla. Vuonna 2014 työkyvyttömyyseläkettä saivat 4,3 %, vuonna 2015 3,9 % ja vuonna 2016 3,6 % kaikista 16–64-vuotiaista.*

ST: Yhteistyö paikallisten yritysten ja järjestöjen kanssa: Uusien kumppanuuksien syntyminen -> *Yhteistyö on laajentunut ja kehittynyt, mm. Ingman Group, seurakunnat, eläkeläisjärjestöt, Sipoon Muisti ry. Porvoon seudun Musiikkiopisto, Lohjan kaupunginorkesteri, Luonnontie ”Hyvinvointia luonnosta”, MLL ja Keravan Diabetesyhdistys.*

TH: Työhyvinvointikyselyyn mahdollisesti yhdistettävä itseoppivan asiantuntijaorganisaation kysymyspatteristo (vrt. Innolinkin VIP, very innovative personnel -kysely, työstö yhteistyönä) -> *Asia valmistellaan.*

TH: Kunnan osastoja/toimintoja tuetaan talousseurannassa tuottamalla tarvittavaa oikea-aikaista, oikeata tietoa -> *Tukea tarjotaan. Uusi konsernirakenne on haasteellinen.*

TH: IT:n avulla pyritään hyödyntämään paremmin asiakastietoa, jotta voidaan paremmin kehittää palveluita kuntalaisille ja yrityksille -> *Monet mahdollisuudet vielä hyödyntämättä.*

3) Tietoinen kasvu – palvelujen ja elävän yhteisön tukeminen kasvun avulla

KK: Kunta harrastaa aktiivista maapolitiikka ja kaavoittaa omia maa-alueitaan. Strategisia alueita kaavoitetaan tehokkaasti. Tontteja kaavoitetaan ja myydään siten, että mahdollistetaan monipuolinen asuminen ja yrittäminen. (Joukkoliikenteen käyttöasteen lisääminen aikatauluja ja reittejä kehittämällä) -> *Kunta neuvottelee jatkuvasti maanhankinnasta maanomistajien kanssa ja kaavoittaa omille maille. Joukkoliikenteen käyttöaste on noussut. Tarjolla monipuolisesti tontteja ja asuntoja eri tarpeisiin.*

SI: Palveluverkkosuunnitelman toteuttaminen kasvun myötä, asukasnäkökulma huomioiden -> *Työn alla.*

ST: Hyvät sosiaali- ja terveyspalvelut vetovoimatekijänä: modernit, ajassa olevat eri elämänvaiheissa olevien kuntalaisten tarpeisiin vastaavat sosiaali- ja terveyspalvelut -> *Toiminnan jatkuva parantaminen mm. Induktioliesi- ym. hankkeiden avulla tähtäävät juuri tähän.*

TH: Aktiivinen ja pitkäkestoinen kasvun huomioiva henkilöstösuunnitelma -> *Henkilöstöstrategia uusitaan.*

TY: Mahdollistetaan hallittu kasvu ja kehitys sekä taataan laadukkaiden palveluiden järjestäminen investointien kokonaishallinnan avulla. Projektit: Investointisuunnitelma ja -ohjelma -> *Infran ja palveluiden rakentamisen talouden tasapaino pohjaa INTO:on ja kymmenen vuoden investointiohjelmaan. Tämä mahdollistaa hallitun kasvun. Tarvittaessa on käytössä linkaarirakentaminen muun muassa palvelusetelipäiväkodeissa.*

4) Hyvinvointi, terveys ja toimintakyky

SI: Koululiikunnan monipuolistaminen -> *Liikkuva koulu -toiminta on lisätty.*

SI: Seikkailuliikunnan ja pihaleikkien lisääminen ja monipuolistaminen -> *Uusissa päiväkodeissa tämä asia on huomioitu jo rakennusvaiheessa.*

SI: Metsämörri-toiminta -> *Aktiivinen toiminta*

SI: Monipuoliset kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut kaikille kuntalaisille -> *Tyydyttävästi toteutettu. ARTTU-kyselyjen mukaan kuntalaiset ovat tyytyväiset. Kirjaston palvelut arvostetaan keskimääräistä enemmän kuin verrokkikunnissa. Kirjaston asiakasmäärät kasvavat.*

ST: Tiedolla, tuella, ja ohjauksella arjessa pärjäävä kuntalainen: Asiakas ja ammattilainen arvioivat vaikuttavuuden -> *Arviointi on jatkuvaa muuttuvissa elämäntilanteissa ja palvelutarpeissa.*

ST: Laitoksesta kotiin: Ympäri vuorokautisen hoidon paikat suhteessa väestöön eivät lisääntyneet -> *Paikat eivät ole lisääntyneet vaan suhteessa väestömäärään vähentyneet.*

ST: Kohdennetaan voimavaroja eniten palveluja tarvitseviin asiakkaisiin nk. avainasiakkaisiin, moniammatillisesti ja räätälöidysti toimien: avainasiakkaiden lukumäärä per elämänkaari -> *Kaikki kuntalaiset ovat soten avainasiakkaita, mutta paljon resursseja vaativien/sitovien asiakkaiden tarpeet ovat erityishuomion kohteena joko pysyvästi tai hetkellisesti.*

TH: Henkilöstön toimintakyvystä ja hyvinvoinnista huolehtiminen varhaisen tuen toimintamallin mukaisella toiminnalla sekä luomalla edellytyksiä työntekijöille huolehtia omasta työkyvystään, mm. liikuntaseteleiden avulla -> *Huolehditaan.*

TH: Henkilöstön henkilöstöresurssin, poissaolojen ja hyvinvoinnin seuranta HCA -järjestelmän avulla reaaliaikaisesti -> *Järjestelmän käyttö on vielä rajoittunutta.*

5) Ympäristö, viihtyvyys, esteettömyys, turvallisuus ja luonto

KK: Sipoon liikenneturvallisuussuunnitelman toimenpide-ehdotukset toteutetaan yhteistyössä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa -> *Suurin osa ehdotuksista on toteutettu – loputkin ovat suunnitteilla.*

SI: Piha- ja lähialueiden alueiden monipuolinen pedagoginen käyttö -> *Uudisrakennuksissa asia huomioidaan jo rakennusvaiheessa. Muiden osalta taloudellisten resurssien puitteissa.*

SI: Laaja-alainen oppimisympäristön hyödyntäminen -> *Uudisrakennuksissa asia huomioidaan jo rakennusvaiheessa. Luonto on Sipoossa luonnollinen oppimisympäristö.*

SI: Liikuntapalveluiden monipuolinen tarjonta koko kunnan alueella: Tarjonnan toteutus mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä kolmannen sektorin ja yksityisten palveluntuottajien kanssa -> *Liikuntapalvelusuunnitelma on laadittu.*

ST: Lisätään kuntalaisten tietoisuutta luonnon hyvinvointia lisäävästä merkityksestä: Toteutetaan luonnon hyvinvointivaikutuksia hyödyntäviä palveluja, esim. Terveysmetsä, Green Care -> *Terveysmetsä ja Green Care ovat vakiintunutta toimintaa.*

ST: Osallistutaan Itä-Uudenmaan turvallisuussuunnitteluun: Turvallisuusohjelman perustalta tuotetaan paikallisia turvallisuuteen kohdentuvia toimenpiteitä -> *Toimenpiteitä on suunniteltu ja toteutettu.*

TH: Työntekijöiden työturvallisuudesta ja työsuojelusta huolehtiminen: Lakisääteinen työsuojelutoiminta, riskienarviointi, työterveyshuollon työpaikkaselvitykset sekä lakisääteisistä terveystarkastuksista huolehtiminen -> *Huolehditaan.*

TY: Edistetään viihtyisää, turvallista ja terveellistä ympäristöä sekä tuotetaan laadukasta yhdyskuntarakennetta edistyksekkaiden teknisten ratkaisujen ja viranomais toimintaa tukevan suunnitelmallisen työn kautta. Projektit: Rakennusjärjestys ja pumppaamoautomaatio -> *Projektit ovat tekeillä suunnitellusti. Viihtyisä, turvallinen ja terveellinen ympäristö on toimialan strateginen tavoite.*

6. Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä

Sipoon sosioekonomisessa rakenteessa on useimmilla mittareilla arvioituna vähemmän taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin riskitekijöitä kuin maassa keskimäärin. Väestö on keskimääräistä paremmin koulutettua, pienituloisuutta on vähemmän kuin maassa keskimäärin, asumisolot ovat keskimääräistä paremmat ja yksinhuoltajaperheitä ja yksin asuvien asutokuntia on keskimääräistä vähemmän.

Selvästi huolestuttavia kehityssuuntia ei ole nähtävissä, mutta väestöllinen huoltosuhde ja taloudellinen huoltosuhde heikkenevät sitä myöten kun työikäisten määrä vähenee. Sodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat ovat jo eläkkeellä. Tällä hetkellä työmarkkinoille tulevat ikäluokat ovat näitä pienempiä. Vilkkaan muuttoliikkeen ansiosta Sipoossa tämä epäedullinen kehitys tapahtuu hitaammin kuin monessa muussa kunnassa.

Pitkän aikavälin kehitystrendit

Kansainväliset yhteydet tiivistyvät. *The world is much more connected through trade and through movements in capital, people and information (data and communication).* Globalisaatio, maailmankauppa ja voimapolitiikka kietoutuvat toisiinsa yhä tiiviimmin.

Kansainväliset kehitystrendit vaikuttaa yhä enenevässä määrin myös paikallisesti. Sipoolle ja sipoolaisille ei ole yhdentekevä mitä muu maailma tekee. Ihmiskunnalle tärkeät tulevaisuuden haasteet ovat epävakaa maailmanpoliittinen tilanne, eri maiden talouden kehitysvaiheet, sodat, terrorismi, nälänhätä, epidemiat, pakolaisvirrat, kybermaailman uhat, luonnonkatastrofit, ilmastonmuutos sekä rikollisuuden kasvava organisoituminen ja kansainvälistyminen.

Puolet työpaikoista on automatisoitu 20 vuoden päästä. Tietokoneet ja robotit hoitavat yhä useammat työtehtävät (*artificial intelligence AI*). Entisten työpaikkojen tilalle syntyy uusia työpaikkoja palvelualalla, koska ihmiset toivovat yhä enemmän palvelua. Työ ei enää määrittele ihmisiä, muuhun jää enemmän aika.

Tulevaisuudessa kunnat suunnittelevat palvelut älykkäämmin ja ottavat käyttöön yhä enemmän älykkäitä palveluja. Asiakaslähtöinen lähestymistapa palveluiden kehittämisessä merkitsee, että muun muassa kasvavan määrän ikä-ihmisten ja vieraskielisten tarpeita otetaan huomioon entistä paremmin. Kunnan henkilöstölle kehitetään uudet, joustavat työntavat, jotka eivät enää välttämättä ole riippuvaisia paikasta ja ajasta tai perustu kokopäivätyöhön.

Digitalisaatio vaikuttaa suuresti kunnan palvelutarjontaan. Henkilökohtaiset kohtaamiset korvataan yhä enenevässä määrin Internet-linkillä ja sähköpostiosoitteella. Tulevaisuudessa kunnat suuntavat enemmän resursseja palvelujen digitalisointiin sekä kuntalaisten ja henkilöstön opastamiseen/kouluttamiseen ja vuorovaikutukseen. Digitaalisten ratkaisujen kehittäminen kunnan toiminnassa vaatii panostaminen IT-resursseihin ja IT-koulutukseen.

Tulevien vuosikymmenten kannalta ehkä merkittävin sosioekonominen haaste liittyy kunnan kasvu-politiikan toteutumiseen, sillä nähtävissä olevat kehitystrendit heijastavat siirtymistä tiiviimmäksi osaksi metropolialuetta sekä väestön ja palveluiden keskittymistä suurempiin keskuksiin. Tähän haasteeseen voidaan vastata huolellisella yhdyskuntasuunnittelulla, jossa huomiota kiinnitetään eri tahojen väliseen yhteistyöhön ja asukkaiden osallistumiseen. Tavoitteena on kehittää ehyt ja tiivis yhdyskuntarakenne, edistää yhteisöllisyyttä sekä ylläpitää korkeatasoista elinympäristöä. Samanaikaisesti kuntien sekä kuntien ja maakunnan välinen yhteistyö nousee merkittävämpään rooliin niin alueiden suunnittelun kuin palveluntuotannon osalta. Tiivis yhdyskuntarakenne mahdollistaa edellytykset toimivalle julkiselle liikenteelle ja vähentää oman auton käyttötarvetta sekä edistää arkiliikuntaa.

Lähitulevaisuuden haasteet

Kunnan rooli hyvinvoinnin edistäjänä muuttuu vuoden 2021 alussa, mikäli merkittävä osa kunnan asukkaalleen järjestämistä palveluista siirtyy Uudenmaan uuteen maakuntahallintoon. Kunnan päätösvalta, tehtäväkenttä, henkilöstöresurssit ja taloudelliset resurssit supistuvat. Paljon erityisosaamista katoaa kunnan organisaatiosta. Kunnan ja asukkaiden välinen vuorovaikutus muuttaa muotoaan. Kunnan kokonaiskuva eri-ikäisten kuntalaisten tarpeista hämärtyy, kun kaikenikäisille asukkaalle tärkeät sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät muualle ja kunnan palvelut kohdistuvat lähinnä kahteen pääkäyttäjryhmään: lapsiin ja nuoriin (päiväkotien ja koulujen ylläpito). Lähidemokratia heikkenee, koska poliittinen päätösvalta siirtyy osittain kunnista maakuntaan, jonka valtuustossa ei välttämättä ole paikallista edustusta.

Lähi vuosien haasteisiin kuuluvat myös palvelujen sopeutuminen väestön vanhenevaan ikärakenteeseen ja vieraskielisten kasvavaan määrään sekä kuntaan muuttavan väestön integroituminen kuntaan. Palvelujen kehittämisessä on otettava huomioon osallistumisen uudet muodot (puolue- ja vaaliosallistuminen korvautuu yhä enenevässä määrin yleisdemokratialla ja verkkokanssakäymisellä), esteettömyysnäkökohdat, korkean työttömyysasteen vaikutukset, yksinäisyyden lisääntyminen sekä taloudellinen haavoittuvaisuus ja henkinen kuormittuneisuus lisääntyvillä yksinhuoltajatalouksilla.

Esteetön rakennettu ympäristö ja palvelujen hyvä saavutettavuus parantavat jokaisen elämänlaatua ja luovat erityisesti eri tavoin toimintaesteisille ja ikääntyville edellytyksiä elää itsenäisesti. Esteettömyyteen panostaminen on myös yhteiskuntataloudellisesti kannattavaa. Mitä paremmin yhteiskunta sopeutetaan

siihen, että kaikki pääsevät siihen osallistumaan, sitä vähemmän on tarvetta kunnan ja muiden viranomaisten ylläpitämiin henkilökohtaisiin tukitoimenpiteisiin.

Paikallinen yhteisöllisyys, turvallisuuden tunne ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet korostuvat. Kunnan rooli muuttuu palvelujen tuottajasta enemmän laadukkaiden ja kustannustehokkaiden palvelujen turvaajaksi. Asiakslähtöisten palveluiden kehittäminen on tärkeä tavoite. Uusi kunta on hyvin sopeutumiskykyinen ja joustavasti toimiva organisaatio, joka toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa ulkopuolisen maailman kanssa edistääkseen asukkaattensa hyvinvointia ja toimeentulomahdollisuuksia.

Luonto ja puhdas ympäristö nähdään kunnan vetovoimatekijänä. Jatkuva väestönkasvu johtaa korkeampaan taajama-asteeseen, mikä omalta osaltaan kuormittaa yhä enemmän luonnonympäristöä. Tiivistyvä asutus edellyttää yhä enenevässä määrin ohjattua liikunta- ja virkistystoimintaa.

Syntyneiden määrän supistuminen yhdessä väestön ikääntymisen ja työttömyyden kanssa heikentävät taloudellista huoltosuhdetta. Suurten ikäluokkien jäätyä eläkkeelle, hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus ja kannattelu jää yhä pienemmille ikäluokille. Nykyisen ikärakenteen kehityksen negatiiviset vaikutukset työmarkkinoiden kehitykselle ja talouskasvulle ovat hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen kannalta erittäin huomattavia. Vaikkakin väestön ikääntymisestä johtuvat hoito- ja hoivamenojen kasvupaine riippuu siitä, kuinka hyväkuntoisia tulevaisuuden vanhukset ovat, on hyvin todennäköistä, että eläke- ja hoivamenot kasvavat samaa vauhtia kuin työväestö ikääntyy.

6.1. Tavoitteet ja toimenpiteet

Sipoon strategian 2018–2021 päätavoitteisiin kuuluu, että Sipoossa asuu onnellisia ja hyvinvoivia ihmisiä. Sipoon kunnan luottamushenkilöiden ja työntekijöiden toiminnan tavoitteena on edistää asukkaiden hyvinvointia – asukkaat tuntevat olonsa turvalliseksi ja kokevat saavansa laadukasta palvelua.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet on jaettu neljään ryhmään: 1) laadukkaat, asiakaslähtöiset palvelut, 2) aktiivinen vuorovaikutus, 3) hyvin toimiva yhdyskuntarakenne ja viihtyisä ympäristö sekä 4) elinvoimainen elinkeinoelämä. Jokaiselle tavoitteelle on määriteltä omat toimenpiteensä, jotka pohjautuvat pääosin uuteen kuntastrategiaan.

1) Laadukkaat, asiakaslähtöiset palvelut

- Varmistamme, että kunnan palvelut ovat kustannustehokkaasti tuotettuja, vaikuttavia ja hyvinvointia tukevia, sekä yhdenvertaisesti ja helposti kaikkien asukkaiden ulottuvilla suomeksi ja ruotsiksi.
- Kehitämme palvelujamme aktiivisesti yhdessä asukkaiden ja muiden asiakkaiden kanssa. Huolehdimme asukkaiden asioista yhdessä yli hallintorajojen ja annamme osaamisemme yhteiseen käyttöön.

- Viestimme selkeästi mitä asia tarkoittaa käytännössä asiakkaan näkökulmasta. Käytämme ihmisläheistä kieltä ja ymmärrettäviä sanoja. Kommunikoimme asiakkaiden kanssa erilaisissa kanavissa sen mukaan, kuinka kanavat sopivat kyseiseen tarkoitukseen ja missä kanavissa asiakkaat ovat läsnä ja tavoitettavissa.
- Kohdennamme viestintää asukkaan perhetilanteeseen, kiinnostuksen aiheeseen tai asuinpaikkaan.
- Varmistamme sipoolaisten sosiaali- ja terveyspalvelut riippumatta tuottajasta ja mahdollistamme valinnanmahdollisuudet.
- Yläkouluikäisten keskiarvoa huonommaksi koettu terveydentila on huolestuttava asia. Sosiaali- ja terveyspalvelut suunnittelevat yhteistyössä sivistyspalveluiden kanssa toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi.
- Teemme hyvinvointia tukevaa ennaltaehkäisevää työtä kaikilla toimialoillamme.
- Kehitämme toimintaamme asiakaslähtöisemmäksi nopeuttamalla, selkeyttämällä ja automatisoimalla palveluja.
- Tarjoamme asukkaille ja muille asiakkaille mahdollisuuden saada palvelua verkossa ympäri vuorokauden niiden palveluiden osalta, jotka on mahdollista siirtää verkkoon. Tarjoamme myös perinteisiä palveluja tarvelähtöisesti eri toimipisteissä sekä tukea digitaalisten palveluiden käytössä.
- Varmistamme oikean henkilöstömitoituksen ja voimavarojen kohdentamisen suhteessa työn muutokseen ja kunnan kasvuun. Huolehdimme henkilöstön osaamisesta ja hyvinvoinnista toimintoja kehittäessämme.
- Olemme aktiivinen osa seudullista edunvalvontaa ja osallistumme Uudenmaan maakunnan valmisteluun kiinnittäen erityisesti huomiota kunnan ja maakunnan välisiin yhdyspintoihin. Teemme maakuntaan siirtyvän henkilöstön luovutuksen hallitusti ja huolehdimme sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön osaamisesta ja hyvinvoinnista.

2) Aktiivinen vuorovaikutus

- Mahdollistamme ja tuemme sipoolaista me-henkeä ja yhdessä tekemistä luomalla olosuhteet yhteisöjen vahvistumiselle, uusien asukkaiden kotiutumiselle sekä asukkaiden aktiiviselle ja hyvinvoivalle elämälle.
- Tarjoamme erilaisia osallistumismahdollisuuksia ja mahdollistamme suoravaikuttamisen eri tilanteissa.
- Kerromme suunnitelmista ja ehdotuksista siinä vaiheessa, että niihin on mahdollisuus vaikuttaa ja ottaa kantaa.
- Viestimme asioista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, ja mahdollistamme palautteen antamisen ja vaikuttamisen.

- Teemme yhteistyötä ja verkostoidumme muiden kuntien ja viranomaisten, yritysten, yhdistyksien ja asiakkaiden kanssa eri tilanteissa kansallisesti ja kansainvälisesti.

3) Hyvin toimiva yhdyskuntarakenne ja viihtyisä ympäristö

- Kunta harrastaa aktiivista maapolitiikkaa kasvun mahdollistamiseksi. Tontteja kaavoitetaan ja myydään siten, että mahdollistetaan monipuolinen asuminen ja yrittäminen.
- Tavoittelemme monipuolista asuntotarjontaa ja strategiakaudella kaavoitamme sekä pientaloja että kerrostaloja.
- Luomme vetovoimaisia keskustoja ja kyliä, jossa kukin asuinalue muodostaa oman profiilinsa.
- Yleiskaava päivitetään strategiakauden aikana. Strategisia alueita kaavoitetaan tehokkaasti. Kehitämme Nikkilä–Talma-kasvuvyöhykettä ja Söderkullaa. Kehitämme kyliä yhteistyössä asukkaiden kanssa.
- Edistämme viihtyisää, turvallista ja terveellistä ympäristöä sekä tuotetaan laadukasta yhdyskuntarakennetta suunnitelmallisen työn kautta. Kun rakennetaan kaikille hyvää, toimivaa ympäristöä, kokonaisuoptimointia tehtäessä on välttämätöntä ottaa huomioon myös ikäihmisten ja vammaisten erityistarpeet ja heidän oma näkemyksensä asiasta. Aito esteettömyys ja helppokulkuisuus palvelee kaikkia, myös pienten lasten kanssa liikkuvia.
- Huolehdimme siitä, että kunnan kasvaessa suunnitelmamme, päätöksemme ja toimintamme ovat taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävällä pohjalla.
- Julkisen liikenteen kehittäminen ja liikenteen sujuvuuden parantaminen ovat keskeisessä roolissa. Kärkihankkeena on henkilöraide liikenteen käynnistäminen Nikkilästä Keravan kautta Helsinkiin.
- Pyrimme parantamaan HSL:n linjoja ja vuoroja, jotta liikkuminen nopeutuu.
- Panostamme sekä keskustojen että kylien ja keskustojen väliseen liikenteeseen.
- Lisäämme pyörä- ja kävelyteitä ja voimme toteuttaa ne mahdollisuuksien mukaan myös kevyempinä ulkoilu- ja virkistysreitteinä keskusten välillä ja kylistä keskuksiin.
- Suunnittelemme ja ylläpidämme viihtyisää ja turvallista lähiympäristöä keskuksissamme.
- Kunnioitamme luontoa ja säilytämme laajoja viheralueita kuntakeskusten tuntumassa. Kunnan metsien hoidossa otamme huomioon monimuotoisuuden lisäämisen.
- Edistämme tietoliikenneyhteyksien kehittymistä koko Sipoossa digitaalisten palvelujen saatavuuden parantamiseksi.

4) Elinvoimainen elinkeinoelämä

- Mahdollistamme yksityisen palvelutarjonnan kehittymisen ja varaudumme elinkeinoelämän tarpeisiin riittävällä kaavavarannolla.
- Vuokraamme tiloja yrityksille isojen investointitarpeiden välttämiseksi sekä lisäämme asuntotarjontaa eri yritysten työntekijöille.
- Tuemme toiminnallamme paikallisia tuotteita, tuottajia ja maaseutuyrityksiä sekä digikuntana edistämme vahvasti etätyötä.
- Valmistaudumme SOTE- ja maakuntauudistukseen ennakoimalla tulevia muutoksia ja mahdollistamme uusien sosiaali- ja terveysalan toimijoiden tulon Sipooseen kaavoituksen kautta.

7. Yhteenveto

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kunnan strategiaan päämääriin. Tämän päämäärän toteutumista seurataan ja arvioidaan kerran valtuustokaudessa laadittavassa hyvinvointikertomuksessa. Valtuuston tammikuussa 2018 hyväksymä kuntastrategia tarjoaa oivan lähtökohdan Sipoon hyvinvointikertomukselle 2017–2020.

Mikäli vastuu julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä siirtyy kunnilta maakunnille vuonna 2021, kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkossa kuntien ja maakuntien yhteinen tehtävä. Tulevina vuosina tekninen kehitys ja lääketieteelliset edistysaskeleet tarjoavat uusia mahdollisuuksia sekä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi että kuntalaisten osallistamiselle.

Hyvinvointikertomuksessa hyvinvointia tarkistellaan sekä koko väestön osalta että ikäryhmittäin. Asukkaiden hyvinvointitilanne vertaillaan neljän samankaltaisen kunnan arvojen sekä koko maan keskiarvojen mukaan. Hyvinvointi-indikaattorit osoittavat, että Sipoon sosioekonomisessa rakenteessa on vähemmän taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin riskitekijöitä kuin maassa keskimäärin eikä selvästi huolestuttavia kehityssuuntia ole nähtävissä.

Sipoolaiset osallistuvat aktiivisemmin ja ovat paremmin koulutettuja kuin maassa keskimäärin. Pienituloisuusaste on alhainen ja GINI-kertoimen mukaan tulonjako on tasainen. Ikärakenteen vanhenemisen vuoksi väestöllinen huoltosuhde on huonontunut. Vuodesta 2012 vuoteen 2015 taloudellinen huoltosuhde heikkeni, mutta tilanne on todennäköisesti muuttunut työllisyystilanteen parantuessa.

Lapsiperheiden osuus perheistä on laskussa. Yksinhuoltajaperheiden osuus on kasvussa. Myös yhden hengen asuntokuntien osuus on kasvussa.

ARTTU-tutkimusohjelman kuntalaiskyselyn mukaan moni on tyytyväinen nykyiseen elämäntilanteeseensa. Kunta sijoittuisi paremmin kilpailussa siitä missä on hyvä asua ja elää kuin kaikki ARTTU-kunnat.

Sipoossa on turvallisempaa kuin maassa keskimäärin. Useimmat sipoolaiset kokevat arjen turvallisiksi. Sipoolaiset sairastavat vähemmän kuin maassa keskimäärin.

Sipoolaisten lapsiperheissä on vähemmän pientuloisuutta ja asumisahtautta kuin maassa keskimäärin. Lastensuojelun avohuollon 0–17-vuotiaat asiakkaita on vähemmän kuin maassa keskimäärin.

Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn mukaan Sipoossa sekä peruskoulun 8. ja 9. luokkalaiset että lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat kokevat terveytensä huonommaksi ja ovat vähemmän tyytyväisiä elämäänsä kuin koko maassa keskimäärin. Sipoossa peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista 7,5 % ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 8,0 % ilmoitti, että heillä ei ole yhtään läheistä ystävää. Tupakan käyttö on vähentynyt. Lukiolaisten keskuudessa alkoholin käyttö on runsaampaa kuin maassa keskimäärin. Ylipainoisten oppilaiden osuus on kasvanut.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita on vähemmän kuin maassa keskimäärin. Pitkäaikaista toimeentulotukea saavia 18–24-vuotiaita on noin 2 %.

Työikäinen väestö on terveempää kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2016 Sipoossa mielenterveysperusteista sairauspäivärahaa saavia 25–64-vuotiaita oli 14,6 %, työkyvyttömyyseläkettä saavia oli 4,1 %. Työllisyys ja toimeentulo on paremmalla tasolla kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2016 pitkäaikaista toimeentulotukea saavia 25–64-vuotiaita oli 0,9 % ja vaikeasti työllistyviä 15–64-vuotiaita 2,9 %.

Erikoiskorvattavien lääkkeiden käyttö on hieman vähäisempää kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2016 65 vuotta täyttäneistä sipoolaisista 56 % oli oikeutettuja erikoiskorvattaviin lääkkeisiin. Vuonna 2016 kotona asui 92 % 75 vuotta täyttäneistä. Näistä oli säännöllisen kotihoidon piirissä 5,9 %. Täyttä kansaneläkettä saavia (pientuloisia) 65 vuotta täyttäneitä oli 1,5 %.

Sipoon hyvinvointikertomuksen 2017–2020 erillisenä lukuna on vuosiraportti 2017, joka kertoo millä tavalla edellisen hyvinvointikertomuksen hyvinvointitoimenpide-ehdotukset on toteutettu.

Hyvinvointikertomuksen suunnitelmaosiossa kunnan hyvinvointitavoitteet on jaettu neljään ryhmään: 1) laadukkaat, asiakaslähtöiset palvelut, 2) aktiivinen vuorovaikutus, 3) hyvin toimiva yhdyskuntarakenne ja viihtyisä ympäristö sekä 4) elinvoimainen elinkeinoelämä. Jokaiselle tavoitteelle on määritelty omat toimenpiteensä, jotka pohjautuvat pääosin uuteen kuntastrategiaan.

TAULUKOT**2.1. VÄESTÖRAKENNE**

Taulukko 1. Sipoon väestönkehitys vuosina 2012–2016

Taulukko 2. Sipoon väestömäärä ikäryhmittäin vuosina 2012–2016

Taulukko 3. 65 vuotta täyttäneet Sipoossa ikäryhmittäin vuosina 2012–2016

KUVIOT**2.1. VÄESTÖRAKENNE**

Kuvio 1. Väkiluku kunnittain 31.12.2012–31.12.2016

Kuvio 2. Syntyneiden määrä kunnittain 2012–2016

Kuvio 3. Kuolleiden määrä kunnittain 2012–2016

Kuvio 4. Muuttovoitto kunnittain 2012–2016

Kuvio 5. Sipoon väestönkasvu vuosina 2012–2016

Kuvio 6. Vieraskielisten määrä/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016

Kuvio 7. Sipoon väestömäärä ikäryhmittäin vuosina 2012–2016

Kuvio 8. Ikäjakauma kunnittain vuonna 2016

Kuvio 9. Eri ikäryhmien osuudet väestöstä alueittain vuonna 2016

Kuvio 10. Väestöllinen huoltosuhde alueittain vuosina 2012–2016

2.2. SOSIOEKONOMINEN RAKENNE

Kuvio 11. Väestön toiminta Sipoossa vuonna 2015

Kuvio 12. Työllisten osuus väestöstä alueittain vuosina 2012–2015

Kuvio 13. Taloudellinen huoltosuhde alueittain vuosina 2012–2015

Kuvio 14. Lapsiperheiden osuus perheistä alueittain vuosina 2012–2016

Kuvio 15. Yhden hengen asuntokuntien osuus asuntokunnista alueittain vuosina 2012–2016

Kuvio 16. Koulutustasomittain alueittain vuosina 2012–2016

2.3. ELINKEINOELÄMÄ

Kuvio 17. Työpaikat työnantajasektorin mukaan Sipoossa vuosina 2012–2015

Kuvio 18. Työttömät Sipoossa vuosina 2012–2017

3.1. KAIKKI IKÄRYHMÄT

Kuvio 19. Tyytyväisyys elämäntilanteeseensa, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017

Kuvio 20. Kunnan sijainti kilpailussa siitä missä on hyvä asua ja elää, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017

Kuvio 21. Samaistuminen alueeseen, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017

Kuvio 22. Asioiden hoito kunnan kanssa, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017

Kuvio 23. Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa alueittain 2008, 2012 ja 2017

Kuvio 24. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016

Kuvio 25. Omaisuusrikokset/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016

Kuvio 26. Eräät liikenne rikokset/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016

Kuvio 27. Turvallisuuden tunnetta heikentävät seikat Sipoossa ja Itä-Uudellamaalla vuonna 2016

Kuvio 28. Turvallisuuden tunnetta vahvistavat seikat, Sipoossa ja Itä-Uudellamaalla vuonna 2016

Kuvio 29. Vaikutusmahdollisuudet arjen turvallisuuden parantamiseksi Sipoossa ja Itä-Uudellamaalla vuonna 2016

Kuvio 30. Kelan ikävakioitu sairastavuusindeksi kunnittain vuosina 2012–2016

Kuvio 31. Ikävakioitu sepelvaltimotaudin esiintyvyys kunnittain vuosina 2012–2016

Kuvio 32. Ikävakioitu sydämen vajaatoiminnan yleisyys kunnittain vuosina 2012–2016

- Kuvio 33. Ikävakioitu diabeteksen yleisyys kunnittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 34. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit/1 000 asukasta alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 35. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa Sipoossa vuosina 2011, 2013, 2015 ja 2017
- Kuvio 36. Yleinen pienituloisuusaste alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 37. Gini-kerroin alueittain vuosina 2012–2016

3.2. LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

- Kuvio 38. Erittäin tai melko tyytyväinen elämäänsä, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuonna 2017
- Kuvio 39. Ei yhtään läheistä ystävää, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 40. Koulukiusattuina vähintään kerran viikossa olleet 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 41. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 42. Päivittäin tupakoivat 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 43. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 44. Ylipaino, 8. ja 9. luokkalaiset alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 45. Lasten pienituloisuusaste alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 46. Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 47. Kasvatus- ja perheneuvolan asiakkaat/1 000 alle 18-vuotiaista alueittain vuosina 2012–2015
- Kuvio 48. Lastensuojelun avohuollon 0–17-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016

3.3. NUORET JA NUORET AIKUISET

- Kuvio 49. Erittäin tai melko tyytyväinen elämäänsä, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuonna 2017
- Kuvio 50. Ei yhtään läheistä ystävää, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 51. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneet 16–24-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 52. Terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 53. Päivittäin tupakoineet, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 54. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olleet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 55. Ylipainoiset, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 56. Raskauden keskeytysten määrä alle 25-vuotiailla alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 57. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa olleet, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat alueittain vuosina 2010, 2013 ja 2017
- Kuvio 58. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 59. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016

3.4. TYÖIKÄISET

- Kuvio 60. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat/ 1 000 vastaavanikäistä alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 61. Työkyvyttömyyseläkettä saaneet 25–64-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 62. Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016 (rakennetyöttömyys)
- Kuvio 63. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat alueittain vuosina 2012–2016

3.5. IKÄIHMISET

- Kuvio 64. Erikoiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut 65 vuotta täyttäneet alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 65. Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneet alueittain vuosina 2012–20156
- Kuvio 66. Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet alueittain vuosina 2012–2016
- Kuvio 67. Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet alueittain vuosina 2012–2016

2.3. KUNNAN TALOUS

Kuvio 68. Sipoon kunnan verotulot, toimintatuotot ja valtionosuudet sekä toimintakulut vuosina 2012–2016

Kuvio 69. Kunnan talous on hyvin hoidettu, kuntalaiskysely vuosina 2008, 2011, 2015 ja 2017